PRIMORSKI DNEVNIK

Poštnina plačana v gotovini
Abb postale I gruppo - Cena 50 lir

Leto XIX. Št. 304 (5679)

TRST, torek 24. decembra 1963

VČERAJ SO V BEOGRADU PODPISALI

Prvi turistični sporazum med Jugoslavijo in Italijo

Velike možnosti za široko industrijsko sodelovanje med SFRJ in Francijo

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 23. — Predsednica zveznega komiteja za turizem Milka Kufrin in italijanski veleposlanik v Beogradu Alberto Berio sta podpisala nocoj v Beogradu prvi turistični sporazum med Jugoslavijo in Italijo.

Sporazum predvideva sodelovanje turističnih organizacij obeh držav, pomoč v izvajanju raznih turističnih programov, izmenjavo strokovnjakov, spopolnjevanje turističnih kadrov in tehnično sodelovanje na področju turizma. Sporazum bo olajšal in razvil medsebojni promet in potovanja iz ene države v drugo, posebno bodo olajšana nedeljska potovanja in daljša bivanja italijanskih turistov v Jugoslaviji, kakor tudi obiski Jugoslovanov v Italiji. Sporazum predvideva tudi organiziranje sestankov mešanih komisij, na katerih bodo razpravljali o vprašanjih skupnega interesa za turistični promet v tem delu Evrope.

Obisk jugoslovanskih gospodarstvenikov v Franciji in njihovi neposredni stiki z zastopniki francoskih podjetij je pokazal, da so možnosti za široko industrijsko sodelovanje med jugoslovanskimi in francoskimi gospodarskimi organizacijami in velike možnosti za povečanje izvoza jugoslovanskih izdelkov v Francijo. Ta ugotovitev je toliko važnejša, ker je do sedaj uvoz iz Francije štirikrat večji od jugoslovanskega izvoza v Francijo. Jugoslovanska delegacija je med bivanjem v Franciji navezala neposredne poslovne stike z zastopniki francoske industrije in v razgovorih z njimi dosegla tudi nekatere konkretne rezultate.

B. B.

Razgovori Ben Bela-Čuenlaj

ALŽIR, 23. — Predsednik kitajske vlade Čuenlaj, ki je sedaj na obisku v Alžiriji, je davi obiskal neko tovarno mila in tovarno olja.

Pozneje si je Čuenlaj ogledal tovarno za montiranje tovornih avtomobilov «Berliet», ki je francoski industrijski kompleks in ki še nadaljuje svojo dejavnost v Alžiriji. V razgovoru s francoskimi voditelji v tovarni je Čuenlaj izjavil, da upa, da bo obiskal Francijo. Tako upanje je Čuenlaj izrazil tudi na tiskovni konferenci v Kairu, ko je izjavil, da bi rad zopet videl Francijo, kjer je živel od leta 1920 do 1925.

Pozneje se je Čuenlaj sestal s predsednikom Ben Belo in nadaljeval politične razgovore.

Uradno sporočilo, ki so ga objavili v zvezi z obiskom Čuenlaja v Kairu, pravi, da so dosegli soglasje o podpori kolonialnim narodom v njihovem boju za neodvisnost. Kitajska je odprla stališče ZAR glede palestinskih beguncev, ZAR pa se je zavzela za to, da bi Kitajsko sprejeli v OZN. V razgovorih sta obe strani izrazili željo po nadaljnji podpori prizadevanjem držav skupine Colombo, da bi popustila napetost med Kitajsko in Indijo. Predsednik Naser je sprejel vabilo, naj obišče Kitajsko. Datum obiska pa ni bil še določen.

Kakor piše kitajski «Ljudski dnevnik», sta Čuenlaj in Naser sklenila tudi povečati gospodarsko sodelovanje ter trgovske in kulturne stike med obema državama.

OBVESTILO ČITATELJEM

Jutri, v sredo 25. t. m. ne bo izšel noben dnevnik in zaprte bodo vse prodajalne časopisov. V četrtek 26. t. m. prav tako ne bo izšel noben dnevnik in bodo zaprte vse prodajalne časopisov. V petek 27. t. m. bodo ponovno izšli vsi dnevniki in tudi Primorski dnevnik.

V torek 31. decembra: izide novoletna številka Primorskega dnevnika na 16 straneh. — V sredo 1. januarja 1964: ne bo izšel noben dnevnik in zaprte bodo vse prodajalne časopisov. V četrtek 2. januarja 1964 bodo ponovno izšli vsi dnevniki in tudi Primorski dnevnik.

Pol milijona ljudi dobilo propustnice v zahodnem Berlinu

BERLIN, 23. — Do sedaj je približno pol milijona prebivalcev zahodnega Berlina dobilo propustnico za vzhodni Berlin. Izdali so namreč 193.109 propustnic, ki veljajo za cele družine. Za jutri se predvideva, da bo verjetno okoli sto tisoč ljudi prekoračilo berlinski zid. Vzhodnonemške obmejne straže so dobile navodila, naj kolikor se da skrčijo formalnosti za prehode. Sicer pa so te formalnosti že sedaj zelo kratke. Stanje se je tudi izboljšalo v 12 uradih zahodnega Berlina, kjer izdajajo propustnice, in to zaradi povečanja števila uradništva kakor tudi zaradi boljše organizacije dela.

Nov «Big lift»

WASHINGTON, 23. — Danes so uradno javili, da bodo prihodnji mesec izvedli novo letalsko vežbo «Big lift». V okviru tega bodo prepeljali bataljon ameriške pehote, ki šteje 900 vojakov, z letali iz oporišča Fort Benning v Georgiji v Zahodno Nemčijo, kjer bo nadomestil vojaško enoto 1600 vojakov, ki se je vrnila oktobra v ZDA.

Operaciji so dali ime «Long Thrust IX».

Vsem vesele božične praznike

Zima na Krasu - letos — Foto M. Magajna

V Bruslju sporazum med «šestimi» po dolgih in težavnih pogajanjih

Sporazumeli so se tudi o pogojih, v katerih se bo šestorica pogajala v Ženevi z ZDA o carinah

BRUSELJ, 23. — Po dolgih in težavnih pogajanjih so se ministri šestih držav zahodnoevropske gospodarske skupnosti končno sporazumeli o skupni kmetijski politiki. Kompromis pa ni bil lahek. Zaključna pogajanja so se bila začela 2. decembra ter so se nadaljevala te dni. Preteklo noč so ministri sejali vso noč do 6 zjutraj in danes so pogajanja nadaljevali ves dan; sporazum je bil dosežen ob 17.30.

Kakor je znano, je bila francoska vlada postavila nekak ultimat, da se morajo sporazumeti najkasneje do konca leta. Glavne ovire za sporazum je postavljala Francija. Na zaključnem zasedanju so bili na dnevnem redu: riž, uvoz govedine iz Danske, cene margarine, žita, olja, govedine in nekaterih mlečnih izdelkov, nadalje problemi skupnega stališča šestorice do «Kennedyjeve runde» carinskih pogajanj itd.

Do zadnjega trenutka se niso mogli sporazumeti glede maščob. Tu je bil oster spor zlasti med Italijo in Nizozemsko. Nizozemska bi morala zvišati ceno margarine, Italija pa je zahtevala kompenzacijo izgube, ki bi jo imela z oljem. Končno pa so dosegli kompromis. Obdavčevanje margarine se bo začelo s 1. novembrom 1964; do tedaj bo Italija dobivala prispevke iz skupnega kmetijskega sklada, ki je bil ustanovljen. Italijanski trg bo v večji meri odprt za uvažanje masla in margarine. Cena masla bo ostala nespremenjena, cena margarine in oljčnega olja pa se bo znižala.

Kar se tiče politike koordiniranja cen za maščobe, glede katere Italija ni hotela popustiti, bo izvršni odbor predložil svetu ministrov do 1. junija 1964 izdelane predloge o carini na margarino in o višini prispevkov iz skupnega sklada za oljčno olje. Zadevna odobritev mora priti do 1. novembra prihodnjega leta in dokončni ukrepi bi morali stopiti v veljavo 1. novembra 1964.

Stalni predstavniki so dobili nalogo, da izdelajo kmetijski pravilnik glede proizvodov za katere bo sporazum stopil v veljavo 1. aprila 1964.

Današnji sporazum se tiče sprejema kmetijskih pravilnikov, ki niso bili še odobreni (za riž, goveje meso in mlečne izdelke) ter uveljavitev sporazuma o evropskem skladu za kmetijsko usmerjanje in jamstvo. Z današnjim sporazumom so potrdili že prej sklenjene sporazume glede carinskih pogajanj z ZDA, ki bodo prihodnje leto v Ženevi.

Francoski zunanji minister je izjavil, da današnji sporazum pomeni obveznost, ki so jo vlade šestih držav prevzele že 9. maja letos glede pravilnikov in glede izvajanja finančnega pravilnika. Razen tega so določili pogoje, v katerih bo skupnost začela pogajanja, ki so znana pod imenom pokojnega predsednika Kennedyja.

Naser za sestanek arabskih poglavarjev

PORT SAID, 23. — Predsednik Naser je začel danes v Port Saidu proslave ob dnevu zmage, ko so se leta 1956 morale angleške in francoske čete umaknitti iz Suеza. Prisostvoval je vojaški paradi v Part Saidu. Ob tej priložnosti je imel tudi govor, v katerem je sporočil, da bo zahteval od Arabske lige, naj nujno skliče konferenco arabskih državnih poglavarjev, da bi rešili vprašanje preusmeritve toka reke Jordan, ki ga misli izvesti Izrael. Poudaril je, da se morajo vsi kralji in državni poglavarji arabskih držav sestati ne glede na medsebojne spore.

Zavrnjena zahteva Rubyja za začasno svobodo

Komemoracije ob zaključku enomesečnega žalovanja po Kennedyju - Kennedyjeva oporoka

DALLAS, 23. — Sodišče v Dallasu je danes zavrnilo zahtevo obrambe, naj bi morilcu dozdevnega Kennedyjevega morilca Rubinsteinu dovolili začasno svobodo proti plačilu kavcije. Razprava je trajala 3 ure in 15 minut. Predsedoval je sodišču sodnik Brown.

Rubinsteinov zagovornik, advokat Belli je zaman s ušal dokazovati, da je bil Rubinstein začasno duševno zmeden, ko je izvršil zločin. Državni pravdnik in predsednik sodišča sta zavrnila vse njegove ugovore in predloge. Se prej so zaslišali nekaj prič. Med temi so bili agent Lowell, ki je bil uklenjen skupno z Oswaldom, ko ga je Rubinstein ustrelil, fotograf Bob Jackson, ki je posnel fotografije Rubinsteina in Oswalda v trenutku, ko je Rubinstein sprožil strel proti Oswaldu, in drugi.

Pred začetkom razprave je policija aretirala 19-letno žensko, ki je bila vabljena kot priča, in pri kateri so našli v torbici skrit samokres. Predstavnik policije je izjavil, da bodo žensko obtožili s rivanja orožja. V Texasu je namreč nošnja orožja normalno dovoljena, toda s pogojem, da se orožje ne skriva.

Včeraj so v ZDA bile številne spominske svečanosti za pokojnim predsednikom Kennedyjem ob zaključku državnega žalovanja, ki je bilo razglašeno v vsej državi pred enim mesecem. Žalne svečanosti so bile v številnih protestantskih, katoliških in židovskih cerkvah, katerih so se udeležile razne osebnosti.

Podnačelnik tiskovnega urada Bele hiše Kilduf, ki je spremljal Kennedyja v Dallas, je po televiziji izjavil, da so po nalogu Johnsona zakasnili za nekaj minut objavo o smrti Kennedyja, zato da so prej odredili potrebne varnostne ukrepe za zaščito Johnsona in drugih osebnosti. Kilduf je dejal, da mu je Johnson rekel, naj počakajo ne aj minut, da bo on lahko dospel do letala. Pripomnil je, da se «nič ne ve, ali gre za mednarodno zaroto, ali hočejo ubiti tudi mene, kakor so ubili Kennedyja, ali hočejo eliminirati predsednika predstavniške zbornice McCormacka ali senatorja Haydena. Tega ne vemo.» Mc Cormack in Hayden (začasni predsednik senata) sta prva predsednikova naslednika za podpredsednikom.

Kilduf je dalje povedal, da so tedaj odredili vse ukrepe za zaščito Johnsona med njegovim potovanjem iz bolnišnice v Dallasu na letališče. Šele po odhodu novega predsednika je on sporočil, da je Kennedy mrtev. Dalje je Kilduf omenil, da tedaj ni hotel povedati, kje je predsednik Johnson in kam je odpotoval. Pripomnil je, da je to storil iz varnostnih razlogov in dejal: «Ko smo vstopili v letalo, so bila vsa okenca zagrnjena, da bi preprečili, da bi se od zunaj videlo, kaj se dogaja v letalu.»

V Bostonu so predložili v odobritev oporoko pokojnega predsednika Kennedyja. Testament, ki ima datum 18. junija 1954, določa, da bo Kennedyjeva vdova dobila 25 tisoč dolarjev ter vse osebne predmete moža in opremo njihovih hiš.

Ostalo premoženje se bo razdelilo na dva enaka dela. Prvi del bo sestavljal sklad investicij, katerega dohodki bodo pripadli predsednikovi vdovi, ob njeni smrti pa se bo razdelil med otroci in morebitnimi njihovimi otroci.

Drugi del bo sestavljal sklad v korist Kennedyjevih otrok. Celotna vrednost premoženja ni znana, toda domneva se, da znaša več milijonov dolarjev.

Za izvrševalce oporoke so določeni vdova ter Kennedyjeva brata Robert in Edward.

V nedeljo je bil 10. jubilejni občni zbor tražiških taborníkov rodu «Modrega vala». Ta mladinska vzgojna in športna organizacija opravlja pomembno delo med našo mladino in zasluži zato vso pozornost naše javnosti. Poročilo o občnem zboru objavljamo na tržaški strani

SKLEP VČERAJŠNJE SEJE MINISTRSKEGA SVETA

Oster odgovor levice PSI na ukrep o enoletnem suspendiranju 23 poslancev

Levičarji zahtevajo preklic ukrepa in sklicanje izrednega kongresa, ki «naj pripelje do umika socialističnega zastopstva iz vlade» - Levičarski poslanec Mariani: Ta zahteva bi levičarje razdvojila - Izjave ministra Pieraccinija

RIM, 23. — Danes je bila napovedana seja ministrskega sveta, na kateri je najprej zunanji minister Saragat poročal o zadnjem zasedanju atlantskega sveta v Parizu in o razgovorih, ki se vedno trajajo v Bruslju glede vprašanj evropske gospodarske skupnosti. Ministri so si «pridržali pravico, da bodo na eni prihodnjih sej globlje proučili vsa ta vprašanja», hkrati pa so «odobrili Saragatovo delo v skladu z zunanjepolitičnimi stališči vlade, ki jih je sprejel parlament». Nato so ministri na predlog pravosodnega ministra Realeja odobrili načrt predsedniškega odloka, s katerim se spremeni ozemeljska pristojnost sodnih uradov, tako da se ustanovi šest novih okrajnih sodišč, 86 starih okrajnih sodišč pa se spremeni v posebne sekcije. Ukrep bo stopil v veljavo 1. septembra prihodnjega leta. Nato je vlada odobrila dva načrta odlokov, ki jih je predložil finančni minister Tremelloni glede začasnih sprememb carine za nekatere proizvode v skladu s sporazumom v okviru evropske gospodarske skupnosti. Končno je vlada ustanovila poseben odbor ministrov za južno Italijo, ki mu bo predsedoval Pastore.

Danes zjutraj se je sestal izvršni odbor levičarske stranke PSI, ki je nato objavil poročilo, v katerem zelo ostro odgovarja na sobotni ukrep častnega razsodišča PSI, s katerim je suspendiralo za eno leto 23 poslancev PSI, ki niso glasovali za novo vlado. V poročilu se predvsem vali krivda za morebitni razkol socialistične stranke na avtonomistično večino ter na tajnika stranke De Martina, kateremu svetujejo, naj — «če hoče da mu se bo verjelo» — nujno skliče zasedanje CK PSI, prekliče ukrep o suspendiranju ter takoj skliče izredni kongres stranke, «da bi prišlo do umika socialističnega zastopstva iz vlade». Poročilo pravi, da če se to ne bo zgodilo bodo prizadeti poslanci nadaljevali s svojo akcijo v stranki, da bi baza čimprej odgovorila ter da pri tem ne bodo upoštevali «sklepov, ki nimajo veljave, ker prihajajo od tistega, ki je prvi kršil zakonitost stranke in sklepe kongresa».

Levičarski poslanec Nello Mariani pa je po razgovoru s podtajnikom PSI izjavil novinarjem, da je po njegovem mnenju neodložljiva potreba, da se storijo vsi napori za ohranitev enotnosti PSI ter da to priznavajo že na vseh sektorjih stranke. Glede takojšnjega sklicanja kongresa pa je dejal, da bi «moralo biti vsem članom levice jasno, da bi se na takem kongresu levičarska struja razdelila in da bi bil tak kongres kongres razkola».

Jutrišnja številka «*Avanti*!a pa odgovarja na sklepe levičarske struje in na vprašanje levičarjev, kaj naj bi pomenile De Martinove besede in pravi, da te izjave tajnika stranke pomenijo, da je «večina sklenila storiti vse možne napore glede ohranitve enotnosti stranke in tudi eventualno preklicati disciplinske sankcije, če bo manjšina pristala na spoštovanje pravil demokratičnega sožitja v stranki». Glasilo PSI poudarja, da se manjšina še vedno ni izrekla glede političnega dokumenta večine, ki vsebuje konkretne predloge začenši od vprašanja popolne avtonomije stranke v vladi.

Minister za javna dela Pieraccini je tedniku «*Europeo*» odgovoril na več vprašanj glede problemov, ki jih mora rešiti, predvsem pa glede obnove v Longaronu in glede olimpijskega naselja v Rimu. Govoril je tudi o vprašanju špekulacije z gradbišči, glede česar je bil med štirimi strankami sklenjen poseben političen sporazum.

Iz Palerma pa poročajo, da se med prazniki politični položaj na Siciliji ne bo spremenil in da bo prvi politični sestanek za rešitev krize deželne vlade šele v petek 3. januarja prihodnjega leta.

Čuenlaj je med svojim obiskom v Egiptu prišel tudi pogledat, kako je z zidanjem asuanskega jezu

Pool železniških vagonov v okviru SEV

BUKARESTA, 23. — V Bukarešti so podpisali sporazum o ustanovitvi skupnega «poola» za železniške tovorne vagone. Sporazum so podpisale Bolgarija, CSSR, Vzhodna Nemčija, Poljska, Romunija, Madžarska in SZ. Podpisali so ga na 10. zasedanju izvršnega odbora SEV.

Na tem zasedanju so sprejeli priporočila za razširitev in delitev dela pri kemijski proizvodnji in pri tehničnih napravah za kemijsko industrijo. Razpravljali so tudi o gospodarskem, tehničnem in znanstvenem sodelovanju.

KUALA LUMPUR, 23. — Tajnik ministrstva za obrambo malezijske federacije je izjavil, da je Velika Britanija sprejela zahtevo, naj bi Maleziji dobavljala vojaško pomoč. Uradno so javili, da bodo obrambo Malezije in še posebej Bornea organizirali s pomočjo Velike Britanije, Avstralije in Nove Zelandije.

DANES

Vlada, ki je prejšnjo soboto dobila zaupnico tudi v senatu, je začela včeraj redno delovati in je imela že prvo sejo. V socialistični stranki pa so levičarji zelo ostro reagirali na enoletno suspenzijo 23 poslancev, ki niso glasovali za vlado; ponovno zahtevajo sklicanje izrednega kongresa, kateremu že vnaprej postavljajo za nekako nalogo umik ministrov PSI iz sedanje vlade. Toda vse kaže, da bi na takem kongresu prišlo do dejanskega razkola v stranki, proti kateremu bi bil verjetno tudi del levičarske struje. Glasilo stranke, ki odgovarja levičarjem, piše, da je večinska struja pripravljena proučiti — spričo nujnosti, da se enotnost stranke ohrani — možnost preklica suspendiranja 23 poslancev.

V odnosih med Italijo in Jugoslavijo je prišlo do nadaljnjega koraka v njunem sodelovanju: v Beogradu so podpisali včeraj prvi turistični sporazum, ki bo še bolj olajšal potovanja in obiske prebivalstva obeh držav.

V Bruslju so se ministri šestih držav zahodnoevropske gospodarske skupnosti po dolgih in težavnih pogajanjih včeraj sporazumeli o skupni kmetijski politiki ter trdijo, da je doseženi kompromis «vsestransko popoln». Potrdili so tudi že prej sklenjene sporazume glede carinskih pogajanj z ZDA, ki bodo prihodnje leto v Ženevi.

Vznemirljiva vest pa je prišla s Cipra, kjer so se prejšnjo noč v Nikoziji in Larnaki spopadli Turki in Grki. Zjutraj so sporočili, da je bil en Turek ubit, eden hudo ranjen, šest pa laže; ubit je bil tudi en britanski vojak, in sicer v civilni obleki v bližini meje med grškim in turškim delom Larnake.

Nove človeške žrtve na Cipru pri spopadih med Grki in Turki

Ubit je bil tudi en angleški vojak, eden pa ranjen - Makarios in Kučuk pozivata na mir - Razgovor ciprskega zunanjega ministra z Butlerjem

NIKOZIJA, 23. — V Nikoziji in Larnaki je prišlo do novih incidentov med Grki in Turki. Padle so nove človeške žrtve.

Vso noč so se po ulicah Nikozije slišali streli pušk in strojnic. Nadaljevali so se spopadi med Turki in Grki. V prvih jutranjih urah se je zvedelo, da je bil en Turek ubit, eden hudo ranjen, drugih šest pa laže ranjenih.

Ponoči so se incidenti razširili tudi na Larnako (jugovzhodno od Nikozije), kjer je prišlo do streljanja med Turki in Grki; en Turk je bil hudo ranjen. V Nikoziji so streljali na avtomobil, v katerem sta bila dva angleška časnikarja, ko je avtomobil vozil skozi turški predel mesta. Oboroženi Turki so nato ustavili avtomobil, vendar pa so časnikarja takoj izpustili, ko so ugotovili da gre za tuja časnikarja.

Tudi danes ves dan se je na raznih krajih slišalo streljanje. Glavno ulico v Nikoziji so zaprli za promet, medtem ko se je nadaljevalo streljanje med Grki in Turki. Grški predel mesta stražijo oboroženi civilisti, medtem ko sta policija in vojska izolirali področje glavnega štaba oboroženih sil. Zvečer so javili, da je bil ubit še en mlad Grk, en Turk pa je bil ranjen.

Predsednik Makarios se je sestal danes s podpredsednikom Kučukom. Oba sta pozvala prebivalstvo, naj bo mirno, in sta ostro obsodila nasilna dejanja.

V zvezi z dogodki na Cipru se je turški zunanji minister razgovarjal danes z grškim in angleškim poslanikom v Ankari ter je pozval grško in britansko vlado, ki sta skupaj podpisali sporazum o neodvisnosti Cipra, naj posredujeta, da prenehajo neredi. Turška vlada grozi, da bo zahtevala sklicanja konference treh držav podpisnic, če neredi ne bodo prenehali

Angleški zunanji minister Butler je prekinil božične počitnice in se je vrnil v London, da se sestane s ciprskim zunanjim ministrom, ki je sedaj v Londonu.

Zvečer je na meji med turškim in grškim delom Nikozije zadel strel angleškega vojaka, ki je bil v civilni obleki. En britanski vojak pa je bil ranjen.

MORILCI IZ AUSCHWITZA SAMI «UGLEDNI LJUDJE» V ADENAUERJEVI ZAHODNONEMŠKI REPUBLIKI

Tri dni potem, ko je Rdeča armada osvobodila Wroclaw (Breslau), je pogorelo poslopje tamkajšnjega policijskega in esesovskega sodišča. Veter je odnesel nekaj sodnih aktov na cesto. Emil Vulkan, ki je pravkar prišel iz koncentracijskega taborišča Auschwitz (Oswiecim), je te akte pobral in jih odnesel domov, za spomin. Trinajst let pozneje je Vulkan te akte izročil frankfurtskemu novinarju Thomasu Gnielki, ki je bil na službenem potovanju v Wroclawu. Novinar jih je izročil hessenskemu generalnemu pravdniku dr. Fritzu Bauerju. Bauer je kmalu dojel, kaj ima v rokah. Bili so to — z birokratsko akribijo sestavljeni — seznami žrtev, — ki so jih postreljali esesovski čuvaji v taborišču Auschwitz.

Vulkanovi papirji so sprožili doslej največji proces v seriji procesov, s katerimi skuša zahodnonemško pravosodje likvidirati nacistično preteklost. V petek se je začela pred frankfurtskim porotnim sodiščem razprava proti 22 esesovcem in enemu kapu v koncentracijskem taborišču Auschwitzu. Okrog 350 prič bodo zaslišali. Proces bo trajal najmanj šest mesecev.

Po obsodbi nacionalsocialističnih voditeljev v Nürnbergu, po likvidaciji obeh komandantov Auschvitza, Rudolfa Hössa in Hansa Liebehenschla, ter «specialista za transport» Adolfa Eichmanna, stoji zdaj pred sodiščem tretja garnitura nacističnega uničevalnega osebja. Obtožba se glasi: «Umor v neugotovljivem številu primerov».

Dve leti so trije juristi zbirali gradivo za ta proces in zaslišali okrog 1300 ljudi. Iz 17.000 strani preiskovalnih zapiskov je nastalo 700 strani obtožnice.

Državni pravdnik Wolf je ob tem izjavil: «Od vsega začetka nam je bilo jasno, da ne bomo mogli poiskati vseh esesovcev in vojakov, ki so s stražnih stolpov streljali in ubijali jetnike. Zavestno smo se koncentrirali na nevzdržne primere».

Eden od teh «nevzdržnih primerov», zadnji komandant Auschwitza Richard Bär se ni pojavil pred sodiščem. Po vojni je bil v Sachsenwaldu zaposlen kot drvar in je živel pod imenom Karl Neumann. Leta 1961 so ga zaprli. 17. junija 1963 je umrl v preiskovalnem zaporu.

Tudi ostali so se po vojni «spremenili». Iz taboriščnih adjutantov, «rapportführerjev» in paznikov so postali trgovci, bolničarji in primarijiti.

Državni pravdnik Vogel jih je takole karakteriziral: «To sploh niso pravi ljudje, temveč zveri, ki so takrat lahko izživeli svoje živalske nagone».

Razen nekdanjega blockführerja Stefana Baretzkega in oberscharführerja Hansa Starka ni nihče od obtožencev v kazenskem registru Zahodne Nemčije. Vsi so bili «pridni državljani».

68-letni hauptsturführer in adjutant komandanta Hössa, Robert Mulka, je bil po vojni v Hamburgu obsojen na leto in pol zapora, toda takoj po obsodbi so ga pomilostili in ga prišteli med «manj obtežene». Leta 1948 je ustanovil eksportno podjetje in je bil eden izmed bolje situiranih meščanov Hamburga.

57-letni oberscharführer Wilhelm Boger je bil eden izmed tistih esesovskih funkcionarjev v Auschwitzu, ki so določali, kdo naj bo ustreljen in kdo ne. Boger je bil že zelo zgodaj član nacistične stranke, leta 1937 je postal policijski komisar in esesovski oficir. Po vojni so ga hoteli izročiti Poljakom, med transportom pa je zbežal. Tri leta je bil zaposlen pri nekem kmetu v bližini Crailsheima. Ko so ga leta 1949 spet prijeli in ga postavili pred sodišče, je dobil samo pogojno kazen — obtožen je bil namreč samo zaradi nekega prestopka v letu 1936. Za njegove zločine v Auschwitzu niso vedeli, pravijo. Frankfurtska obtožnica ga bremeni, ker se je na poljskih in sovjetskih jetnikih vadil v streljanju v tilnik.

47-letni oberscharführer Klaus Dylewski se je udeleževal «akcij za praznjenje bunkerjev», kar pomeni, da je odgovoren za smrt tisočev ljudi. Po vojni si je ustvaril lepo eksistenco kot inženir.

54-letni Gerhard Neubert je izbiral jetnike za plinske celice. Po vojni je bil uradnik Bundeswehra.

51-letni Karl Hökker je bil adjutant zadnjega komandanta Bära. Že leta 1933 je bil član nacistične stranke. Po vojni je bil leto dni v britanskem ujetništvu, pa ga niso spoznali. Leta 1952 je ob «denacifikaciji» dobil devet mesecev zapora — pogojno. Bil je glavni blagajnik Mestne hranilnice v Lübecku.

53-letni Arthur Breitwieser, nekdaj magister prava, je bil po vojni v Varšavi obsojen na smrt, potem pomiloščen na dosmrtno ječo in po desetih letih izpuščen. V Zahodni Nemčiji je postal knjigovodja. Na Poljskem so ga sodili, ker je kot upravitelj garderobe v Auschwitzu slabo ravnal z jetniki, toda takrat še niso vedeli, da je Breitwieser kot dezinfektor poslal v plinske celice več tisoč ljudi.

57-letni Franz Hofmann, mesarski pomočnik, je bil že od leta 1932 član NSDAP. Od prvega dne Hitlerjeve vlade je bil med čuvaji koncentracijskih taborišč. Zaradi zverinstev v Dachauu so ga leta 1961 obsodili na dosmrtno ječo, niso pa vedeli, da je podobne zločine zagrešil tudi v Auschwitzu. Tam je nekaj časa poveljeval ciganskemu taborišču Birkenau, kjer so bili krematoriji. Po vojni se je zaposlil kot pomožni delavec.

56-letni mesarski pomočnik Oswald Kaduk, ki je v Auschwitzu veljal za največjega sadista in je na primer dvanajst ljudi utopil v kadi, je bil zadnja tri leta bolničar v neki zahodnoberlinski bolnišnici. Leta 1949 ga je sovjetsko vojaško sodišče obsodilo na 25 let ječe, toda samo zaradi njegove pripadnosti SS — za njegovo početje v Auschwitzu niso vedeli. Po devetih letih so ga izpustili.

56-letni bivši kapo Emil Bednarek je po vojni postal upravitelj neke tovarne, ki so jo Britanci zasegli, nato je na loteriji zadel 150.000 mark in si nakupil nekaj kioskov za prodajanje živil. Odkril ga je poljski univerzitetni profesor Fejkiel, ko je potoval v Frankfurt, da bi izpovedal kot priča: svojim očem ni mogel verjeti, ko je na obmejni železniški postaji Schirnding prepoznal v prodajalcu klobasic bivšega kapoja njegove barake v Auschwitzu.

42-letni oberscharführer Hans Stark je vodil v Auschwitzu «sprejemno pisarno». Zadnje leto vojne so mu dali dopust, da je lahko v štirih mesecih napravil v darmstadtski gimnaziji maturo. Ob koncu vojne so ga sovjetski vojaki zajeli, po dveh dneh pa mu je uspelo zbežati. Darmstadtsko sodišče ga je ob «denacifikaciji» proglasilo za manj kompromitiranega». Končal je višjo kmetijsko šolo in bil nekaj let profesor na kmetijski šoli v Grossgerauu. Kmalu je postal referent v frankfurtski kmetijski zbornici in leta 1959 pedagoški vodja visoke kmetijske šole Lövenich pri Kölnu.

Sijajno kariero je napravil danes 56-letni dr. Victor Capesius, nekdaj vodja lekarne v Auschwitzu. Po letu dni britanskega ujetništva je študiral elektrotehniko v Stuttgartu. Ker ga je neki bivši jetnik spoznal, ga je britanska policija za devet mesecev zaprla. Leta 1950 je odprl v Göppingenu lekarno, v Reutlingenu pa kozmetični salon. Letni promet njegovih podjetij je znašal več sto tisoč mark.

Taboriščni zdravnik Franz Lucas, ki je sodeloval pri ubijanju poljskih otrok, se je po vojni — ne da bi ga denacificirali — zatekel v bolnišnico v Elmshornu, kjer je zadnja leta bil primarij ginekološke klinike...

Toda če so vsi ti morilci lahko živeli kot ugledni in spoštovani državljani», ni prav nič čudno, če vemo, da je bivši dolgoletni kancler in gospodar povojne Nemčije z naravnost nesramno trdoglavostjo ščitil svojega tajnika Globkeja, proti kateremu obtožbe v zvezi s preganjanjem Židov niso bile neznatne. In ne samo da ga je ščitil, temveč ga je vztrajno držal na njegovem mestu. Kaj bi se torej bali drugi zločinci, ki so se po vojni zadovoljili z bolj skromnimi mesti...

Frankfurtski obtoženci so bili Himmlerjeva taboriščna elita. Ta tretja in zadnja garnitura uničevalne hierarhije je določala prakso uničevalnega aparata, ki so si ga izmislili drugi za pisalnimi mizami. Bili so praktiki v izpolnjevanju načrta, ki ga je esesovski zločinec Himmler napovedal že leta 1934 v svoji novoletni poslanici nemškemu narodu: «Ena izmed poglavitnih nalog naše stranke je, da najde in uniči vse odkrite in skrite sovražnike našega führerja...».

Himmlerjev program so po začetku vojne razširili na vzhodnoevropsko področje, ki ga je zasedla nacistična vojska. Do takrat so bila koncentracijska taborišča namenjena uničevanju «ljudskih škodljivcev» in političnih nasprotnikov, potem pa so začeli v njih uničevati tudi nacionalne skupine.

Taborišče Auschwitz, ki so ga ustanovili v aprilu leta 1940, se je zdelo specialistom za ubijanje idealno mesto za namen, kakršnega so mu določili. Kraj, ki je takrat štel 12.000 prebivalcev, je bil dovolj daleč proč od velikih mest, na sotočju Visle in Sole, vendar pa ga je bilo zlahka doseči s tovornjaki in z vlaki. V nekdanje poljske vojašnice so nedaleč od mesta že sredi leta 1940 poslali prve jetnike.

Za uresničevanje svojega programa je Himmler določil esesovskega obersturmbannführerja Rudolfa Hössa. Höss je bil «rojen organizator», ki ni poznal nobenih notranjih zadržkov, kadar je izpolnjeval zločinska povelja.

Komandant Auschwitza ni «osebno» sovražil nobene svoje žrtve, kot je zapisal v svojem jetniškem dnevniku, pač pa je «trdo in dosledno izpolnjeval vse Himmlerjeve ukaze». V poljskem zaporu je zapisal — pričakujoč, da mu bo to kaj pomagalo pri sodni obravnavi — v svoj dnevnik, da so se mu ciganski otroci, ki so jih ubijali z injekcijami fenola, «smilili». «Pretresen» piše o usmrtitvah v plinskih celicah: «Takoj, ko so zmetali v plinsko celico doze ciklona-B, je neka jetnikov zakričalo: „Plin!". Nato se je začelo strahovito rjovenje, jetniki so začeli z vso silo pritiskati na oboja vrata. Toda vrata se niso vdala». «Na neki način je to vplivalo name pomirjevalno», piše dalje Höss, «groza pa me je bilo streljanja».

Höss, ki so ga aprila 1947 skupaj z njegovim naslednikom Liebehenschlom obesili sredi nekdanjega taborišča, je napravil iz Auschwitza strahotni simbol Tretjega rajha. 400.000 jetnikov so registrirali v njegovem taborišču, samo 60.000 jih je preživelo. Razen tega je Höss izpolnjeval še eno, še bolj grozno nalogo: množično uničevanje Židov, ki jih sploh niso sprejeli v taborišče in jih niso registrirali.

Že maja 1941 si ustanovili posebne vojaške skupine, ki so za vzhodno fronto streljale in pokopavale desettisoče poljskih in drugih Židov. S to metodo se esesovci niso mogli prav sprijazniti, ker je bila težavna in počasna in ker je po takih množičnih eksekucijah med nemškimi vojaki redno prišlo do alkoholnih ekscesov in samomorov.

Zato je dobil Höss v juniju 1941 ukaz, naj v Auschwitzu organizira ustanovo za množično uničevanje, kamor bi Eichmann lahko pošiljal svoje transporte Židov. Höss je zapisal: «Treba bi bilo čimprej začeti z množičnim uničevanjem Židov, toda nikomur še ni bilo jasno, na kak način bi to napravili. Vsekakor s plinom, toda kako in s katerim plinom?»

Tudi ta «organizatorsko-tehnični» problem so naglo rešili. Eden izmed esesovcev v Auschwitzu, hauptsturmführer Fritsch, je predlagal, naj bi v ta namen uporabljali sredstvo za zatiranje mrčesa, tako imenovani ciklon-B. Ta plin je najprej preizkusil v bunkerjih 11. bloka, in sicer na 10.000 sovjetskih vojnih ujetnikih...

Zdaj so lahko v miru čakali na Eichmannove transporte. Prišli so kmalu. Zdrave Žide so izločili in jih poslali na delo v tovarne orožja, ki so bile v bližini Auschwitza. Bolnike in starejše ljudi ter ženske in otroke so poslali takoj v plinske celice.

Pogled v sodno dvorano v Frankfurtu, kjer je sedaj proces proti 21 esesovcem. To je doslej največji proces proti vojnim zločincem v Zahodni Nemčiji

Odkod je ta slika? Lahko bi rekli, kar bi hoteli, saj je toliko krajev, ki so temu podobni. (Vendar bomo kar povedali pravo: fotografijo je napravil Mario Magajna na Pokljuki — že pred leti)

Tržaški Slovenski klub je vrnil obisk Rečanom

Prejšnjo soboto in nedeljo 21. in 22. t.m. je Slovenski klub iz Trsta vrnil obisk pododboru Matice Hrvatske z Reke, s čitanjem odlomkov del tržaških in goriških slovenskih književnikov. Kot se naši čitatelji gotovo še spominjajo, je v torek 5. novembra letos predsednik reškega pododbora Matice Hrvatske prof. Vinko Antič v tržaškem Slovenskem klubu govoril o čakavskih pesmih pok. Draga Gervaisa, mladi prof. Nedjeljko Fabrio (rojen 1937) o njegovih komedijah, hkrati pa je pesnik Ljubo Pavešič recitiral Gervaisove pesmi.

V soboto zvečer je v dobro zasedeni dvorani reške Ljudske univerze predsednik Slovenskega kluba dr. Robert Hlavaty po prisrčnem pozdravu prof. Vinka Antiča v strnjenih stavkih prikazal položaj Slovencev v Italiji. Nato je Stane Raztresen bral odlomke iz del pisateljev Andreja Budala in Josipa Tavčarja ter za zaključek še sonet Milana Lipovca «Ob poldrugem stoletij»; Stane Starešinič je bral odlomke iz del Borisa Pahorja in tri pesmi Miroslava Košute; mladi Filibert Benedetič pa odlomek iz Rebulove proze ter pozneje še tri svoje pesmi. Zaradi nenadne obolelosti profesorja P. Merkuja, ki bi bil moral predavati o sodobnem slovstvu pri Slovencih v Italiji, je Stanislav Renko, odgovorni urednik našega dnevnika, prebral prisotnim najnujnejše osnovne podatke o predstavljenih in ostalih književnikih iz Trsta in Gorice. Vsa izvajanja — zlasti pa Benedetičeve pesmi in Lipovčev sonet — so Rečani, med katerimi je bilo mnogo reških Slovencev, zelo toplo in navdušeno sprejeli ter pozdravili na koncu še na Reki živečega Tržačana Karla Kocijančiča, ki je prebral daljšo pesem, napisano v dobi izhajanja slovenske mladinske revije «Naš glas» pred skoro štiridesetimi leti.

Zaključek večera je bil celo nekoliko ganljiv: Zora Avsec, predstavnica slovenskega reškega društva «Bazovica», je tržaške goste prisrčno pozdravila in dr. Hlavatyju izročila šopek cvetja, Renzo Vidotto, predsednik reškega italijanskega kulturnega krožka «F.lli Duiz» pa je v daljšem nagovoru poudaril potrebo bratskega sodelovanja med obema manjšinama in ponudil dr. Hlavatyju izkaznico častnega člana svojega krožka. Prof. Antič, ki je simpatično bratsko prireditev zaključil s poudarjanjem važnosti nadaljnjega sodelovanja med Trsto in Reko v znamenju velikega pokojnega prijatelja tržaških Slovencev Draga Gervaisa, je vsem nastopajočim izročil knjižne darove pododbora Matice Hrvatske, vsakemu po dve knjigi: zbirko čakavskih pesmi Iva Žica-Klačića «More, kamik i srce», natisnjeno letos ob priliki pesnikove 60-letnice življenja in 35-letnice književnega dela, ter odlično in temeljito študijo našega mladega reškega znanca prof. N. Fabria: «Odara Talije-Teatar Draga Gervaisa — Književno-kazališki razgovori, materijali i kontroverzije» (Rijeka, 1963).

Goste iz Trsta in Gorice je že pred večerno prireditvijo pozdravil znani hrvatski književnik Joža Horvat, tajnik glavnega odbora Matice Hrvatske, ki je samo zaradi tega prišel iz Zagreba, da bi dal začetku tržaško-reškega sodelovanja na ta način poseben poudarek; v imenu okrajnega reškega odbora Socialistične zveze je pozdravila goste ravnateljica reške radijske postaje Dobrila Medved, v imenu reškega Jadranskega inštituta pa prof. Bratulič Vjekoslav; z njimi je bilo več novinarjev z radia in Novega lista ter glavni urednik dnevnika «La voce del popolo» in še naš znanec, pesnik — recitator Ljubo Pavešič.

Kako neposreden, tovariški in prisrčen je bil stik med gosti in gostitelji, nam pa pove dogovor, ki sta ga sklenila po polurnem razgovoru književnik Joža Horvat in dr. Hlavaty: že v torek 14. januarja prihodnjega leta bo Horvat predaval v Slovenskem klubu v Trstu o humorju, saj se pravkar z velikim uspehom po vsej Jugoslaviji vrti po njegovem humorističnem romanu ustvarjeni film «Mačak pod šljemom». (Horvat je doma iz Medjimurja, iz Kotoriba na ogrski meji in razume obmejna vprašanja, trenutno pa se pripravlja na triletno potovanje okrog sveta z lastno jahto, a na njej namerava napisati kar tri knjige potopisov). Marsikatero koristno misel pa smo slišali med večerjo iz nič manj kot osmih zdravic.

Toda o nadaljnjih kulturnih stikih se je obširneje govorilo naslednjega dne, v nedeljo, ko so gostitelji povabili svoje goste v prekrasno novo restavracijo na Trsat v stari frankopanski grad. Tu je vodil razgovore s strani Slovenske kulturno gospodarske zveze njen podpredsednik Boris Race s predstavnikoma reškega okraj. odbora SZDL Žiličem in Medvedovo, sodelovali pa so tudi po eni strani Joža Horvat, Vinko Antič, Renzo Vidotto in Vjekoslav Bratulič, po drugi pa Hlavaty in Renko.

Po daljšem razgovoru je bilo sklenjeno, da se že začeto sodelovanje «Bazovice» s prosvetnimi društvi pri nas nadaljuje, ugotovljeno je bilo tudi, da so se reški in tržaški glasbeniki pred kratkim že dogovorili o izmenjavi gostovanj in Tržačani bodo gostovali na Reki najbrž že v prihodnjem mesecu, ko se bodo vračali iz Dubrovnika. Vsestransko podporo bo imelo sleherno sodelovanje gledališč — slovenskega, hrvaškega in italijanskega — in likovnih umetnikov, izmenjava predavateljev itd. Prof. Antič, ki je glavni urednik mesečnika «Riječka revija», pa je pripravljen dati na razpolago eno številko revije našim književnikom, katerim prepušča tudi ureditev.

Ko se reškim gostiteljem zahvaljujemo za vso njihovo gostoljubnost, izrekamo hkrati željo, da bi se začeto sodelovanje dveh jadranskih mest uspešno nadaljevalo. **S. R.**

EDEN IZMED NAJVEČJIH POŽAROV NA MORJU

Okrog 160 smrtnih žrtev ob požaru na «Lakoniji»

Požar je nastal okoli polnoči med nedeljo in ponedeljkom - Ladja, na kateri je bilo s potniki in posadko skoraj 1100 oseb, je bila na božičnem križarjenju

LONDON, 23. — Na podlagi zadnjih poročil, ki so prispeli v London in ki jih je objavila družba, lastnica «Lakonie», je ostalo živih 876 oseb, mrtvih je 24, izgubljenih pa 136. Ker je malo verjetnosti, da je med temi izgubljenimi še kdo živ in bi ga še rešili, je treba to število kar prišteti k že ugotovljenim mrtvim. Po tem poročilu je bilo vseh oseb na ladji 1036, po drugem poročilu pa jih je bilo 1081. Če je bolj točno to drugo število, tedaj bi se število žrtev povečalo na 205.

RABAT, 23. — Grško čezoceansko ladjo «Lakonia» je zadela huda nesreča, katere posledice še niso v celoti znane. Ladjo je zajel požar in število žrtev se sedaj še ne da ugotoviti. Vsekakor pa je tolikšno, da se mora ta požar na morju uvrstiti med najhujše tovrstne nesreče v zgodovini pomorstva.

Ladjo, ki je bila na božičnem križarjenju, je požar zajel malo pred polnočjo nekje okrog 500 milj južnozahodno od Gibraltarja. «Lakonia» je bila namenjena na Madero; križarjenje naj bi trajalo 10 dni in 30. decembra bi se morala ladja vrniti v Southampton. Če so podatki povsem točni, potem je bilo na ladji 1081 oseb; od teh je bilo 641 potnikov, skoraj samih Angležev: 630. V posadki — 440 mož — so bili večinoma Grki; tudi kapitan Zarbis je Grk.

Britanska ladja «Montcalm» ter argentinski transatlantik «Salta» sta bila prva v bližini goreče «Lakonie». Tedaj je pihal še precej močan veter in tudi morje je bilo razburkano, čeprav ne najhuje. Zaradi požara pa se druge ladje niso mogle popolnoma približati goreči ladji, ker bi se s tem same postavile v nevarnost požara.

Gibraltarski radio je prejel prvo radijsko sporočilo z «Lakonie» pol ure po polnoči. Sporočilo je javljalo, da je na ladji požar ter obenem dalo točen položaj ladje: 35 stopinj severne širine ter 15 stopinj in 15 minut zahodne dolžine. Stirideset minut pozneje je bilo oddano sporočilo, da se požar širi in da se osebe na ladji pripravljajo, da jo zapuste.

Po peti uri zjutraj sta začeli ladji «Montcalm» in «Salta» sprejemati brodolomce. Proti mestu nesreče pa so se usmerile še druge večje in manjše ladje. Prav tako so tjakaj priletela letala, ki so skušala ugotoviti, kaj se dogaja. Razširila so se že poročila, da se je ladja potopila, in to že zjutraj okrog šestih, kar pa se je izkazalo za netočno. Res je, da je bilo na ladji več eksplozij, ki so povzročile, da se je položaj poslabšal; prvotno je namreč kazalo, da je mornarjem uspelo požar zajeziti, toda zaradi eksplozij se je požar spet razširil. Požar sam je bil tudi ovira, da ni bilo mogoče uporabiti vseh rešilnih čolnov, katerih je imela ladja za 1455 oseb. Letala pa so zmetala v morje mnogo rešilnih čolnov, vode in hrane. Dve letali iz oporišča Lajes sta vrgli v morje štiri rešilne splave, ki lahko sprejmejo po 20 oseb. Z letal so opazili, da so brodolomci splezali na te splave.

Neki predstavnik družbe, ki je bila lastnica ladje «Lakonia», je sporočil, da je bilo na ladji kakih 30 otrok pod dvanajstim letom in dva še prav majhna otroka. Razen Angležev je bilo na ladji še 21 Francozov, Nemcev, Avstrijcev, Američanov in Ircev.

Vremenske razmere so se pozneje izboljšale, vendar so letala, ki so preletavala gorečo ladjo in okolico, javljala, da je v morju plavalo okrog sto trupel. Zdi se, da je na ladji nastala panika prav zaradi tega, ker ni bilo mogoče uporabiti vseh reševalnih čolnov in so nekatere osebe kar poskakale v morje, mogoče misleč, da bodo lahko s plavanjem dosegle reševalne ladje, ki se zaradi ognja niso mogle povsem približati gorečemu transatlantiku.

Vesti, ki navajajo število rešenih oseb, se ne popolnoma skladajo in zato je težko reči, katero število je točno. Vsekakor jih je čez 500 sprejela argentinska ladja «Salta», ki plove proti Maderi; v Casablanco namenjena trgovska ladja «Mehdi» jih je rešila 22; ameriška trgovska ladja «Rio Grande», za katero se še ne ve, kam je namenjena, jih ima na krovu 50 in angleška trgovska ladja «Moncalm», ki bo prispela jutri v Casablanco, jih je sprejela okrog 150. Reševalne akcije se je udeležila tudi belgijska ladja «Charlesville», na kateri so kapitan «Lakonie» Zarbis, štirje mornarji ter 24 potnikov.

Reševalne akcije so se zvečer, ko je nastala tema, končale, medtem ko je popolnoma zapuščena ladja — zadnji jo je zapustil kapitan — še vedno gorela. Norveški reševalni vlačilec «Herkules» je iz Gibraltarja odplul proti mestu, kjer se nahaja «Lakonia». Če bo jutri ladja še na površju, jo bo skušal «Herkules» odvleči v najbližje pristanišče.

Brodolomce bo verjetno pozneje sprejela na krov ladja «Arkadia», ki je last iste družbe kot «Lakonia». «Arkadia» je plula proti Avstraliji, a je dobila ukaz, naj se napoti proti Maderi. Tu bo prevzela vsaj tistih 576 brodolomcev, ki jih tu pričakujejo proti jutru. Tiste, ki jih bodo ladje pripeljale v Casablanco, pa bodo najbrž letala prepeljala v Anglijo.

HALIFAX (Kanada), 23. — Kanadsko letalstvo je sporočilo, da je dokončno ugotovljeno število žrtev nesreče, ko se je v soboto potopila francoska ladja «Doualа». Na ladji je bilo 29 mož, od katerih je izgubilo življenje 11. Pet od teh jih je umrlo potem, ko so jih že rešili, a niso več vzdržali po prestanih mukah, potem ko so bili preveč časa v ledeno mrzlem morju. Za ostalih šest računajo, da so izgubljeni.

V Celovcu je bil občni zbor Zveze slovenskih organizacij

V Celovcu, v mali dvorani Delavske zbornice, je bil v soboto občni zbor Zveze slovenskih organizacij, o katero je včlanjenih deset naprednih organizacij slovenske manjšine na Koroškem. Občnega zbora sta se poleg 65 delegatov udeležili tudi delegacija SKGZ iz Trsta in Gorice ter delegacija SZDL iz Ljubljane. Prisotne goste in delegate je pozdravil predsednik zveze dr. Franci Zwitter, ki je tudi podal obširno poročilo o političnem, socialnem ter gospodarskem položaju koroških Slovencev v Avstriji.

V svojem govoru je dr. Zwitter predvsem poudaril potrebo, da postane slovenska manjšina aktivni faktor v sodelovanju z večinskim narodom, ter naveže vsestranske stike z demokratičnimi silami v državi. V delavskih vrstah večinskega naroda odklanjajo narodnostno mržnjo in iščejo vedno bolj tesnejše stike z naprednimi silami slovenske manjšine. Dogajajo se še neštete krivice. Koroški Slovenci ne uživajo narodnostne enakopravnosti, kot bi jo morali po demokratični ustavi in kot enakovredni državljani avstrijske republike. Doslej vlada ni še poskrbela za uvedbo dvojezičnosti v javnih uradih; tudi šolski zakon ne ustreza zahtevam slovenske manjšine. Zato si bodo morale slovenske organizacije na Koroškem vsestransko prizadevati, da se s skupnimi napori doseže priznanje pravic, ki jih je manjšini dolžna dati država. Teh pravic bodo morali biti deležni tudi gradiščanski Hrvati, ki so kot Slovenci polnopravni državljani Avstrije.

Priznati je treba, da je vlada pokazala zanimanje za potrebe manjšine. Iz državnega proračuna je izdala milijon šilingov za kulturne potrebe Slovencev na Koroškem. Predvideva se, da bo ta znesek povišala na dva milijona v prihodnjem letu. Na državne stroške je bil obnovljen tudi spomenik padlim v borbi proti nacifašizmu v St. Rupertu pri Velikovcu, ki so ga razstrelili šovinisti, vendar je to vse premalo, zato je nujno potrebno, da imajo predstavniki Slovencev stalne stike z osrednjo vlado na Dunaju ter ji sproti prikazujejo potrebe in zahteve slovenske manjšine. Nekaj podobnega je bilo napravljeno pred kratkim, ko je bila delegacija na razgovoru z zunanjim ministrom Kreiskim.

Svoj obširen govor je dr. Zwitter zaključil s podrobno analizo delovanja v zvezo vključenih organizacij ter drugih ustanov od časopisja do radia. Omenil je nato še bližnje občinske volitve, ki bodo marca prihodnjega leta ter apeliral na vse Slovence za skupen nastop na volitvah, pri katerih obstajaja realne možnosti, da bi imeli tudi pripadniki manjšine svoje zastopnike v občinskih svetih.

Govoru je sledila živahna diskusija, v katero so posegli prisotni delegati, si izmenjali mnenja in predlagali nove prijeme za reorganizacijo vseh organizacij, ki so vključene v zvezo. Se posebno je bila živahna diskusija o problemih, ki se pojavljajo ob skorajšnji volilni borbi, in o kandidiranju slovenskih zastopnikov na raznih listah.

Po krajšem poročilu nadzornega odbora, ki ga je podal dr. Franc Petek, je predsednik zveze glede na to, da so včlanjene organizacije doslej bile premalo aktivne, predlagal, naj bi se volitve novega odbora prenesle na poznejši čas, ter naj bi stari odbor ohranil dosedanje funkcije in poskrbel za reorganizacijo včlanjenih organizacij in nato sklical novi občni zbor sredi maja prihodnjega leta. Prisotni delegati so predlog sprejeli in potrdili stari odbor še za dobo največ enega leta.

Lep uspeh mladega koroškega umetnika Omana

Celovški magistrat je za umetniško opremo nove mrliške veže na mestnem pokopališču razpisal med koroškimi umetniki natečaj, katerega se je udeležil tudi slovenski slikar Valentin Oman. Prejšnji teden je posebna žirija objavila svoj sklep, po katerem je bila Omanu priznana prva nagrada za fresko na pročelni steni, medtem ko jo naročilo za umetniško opremo okna dobil neki drugi umetnik. Oman bo poleg tega delal tudi fresko za neki vojaški spomenik, dunajski inštitut za pospeševanje upodabljajoče umetnosti pa mu je podelil štipendijo za leto 1964. Za mladega umetnika je to vsekakor lepo priznanje.

Pogum in požrtvovalnost dveh poljskih bolničark

VARSAVA, 23. — Pogumu dveh bolničark se je zahvaliti za rešitev 36 otrok v starosti od treh dni do desetih mesecev ter nekaterih mladih mater pred gotovo in strašno smrtjo v plamenih v porodnišnici v Otwocku, približno 50 km od Varšave.

Ogenj je izbruhnil v bolnišnici — stari leseni zgradbi — okrog 4. ure zjutraj. V tem času sta vse osebje bolnišnice predstavljali dve nočni bolničarki. Komaj sta bolničarki opazili ogenj, sta takoj začeli reševati otroke. Da se ne bi zamudili, sta ostali kar v pižamah in bosi, čeprav je bil zunaj sneg in je bila temperatura okrog 20 stopinj pod ničlo. Znosili sta vseh 36 otrok v neko drugo bližnje poslopje. Vse delo sta opravili — kljub temi in dimu, ki ju je slepil in dušil — v 15 minutah.

Kljub naporom domačih gasilcev, ki se jim je pridružilo še 12 oddelkov iz Varšave, je požar trajal pet ur ter uničil večji del zgradbe.

COLUMBUS (Mississippi), 23. — Neki reakcijski bombnik B 25 je treščil na tla, potem ko je blizu letalskega oporišča Columbus v zraku eksplodiral. Vseh šest članov posadke se je ubilo.

Brez poškodovanih letalska nezgoda

BEOGRAD, 23. — Letalo «Jugoslovanskega aerotransporta» (JAT) — «Convair - 404» se je predsinočnjim komaj izognilo nesreči. Letalo, ki je prispelo iz Münchena s potniki iz Londona, Pariza in Münchena, je srečno pristalo na beograjskem letališču. Neposredno po pristanku pa se je začutil močan udarec, letalo se je streslo, nagnilo in skoraj razpadlo. Pilot je pravočasno izključil vse električne naprave in preprečil možnosti eksplozije in požara. Potniki in njihova prtljaga niso utrpeli nobene poškodbe. Močno je poškodovano eno krilo, motor in trup letala, ki je skoraj popolnoma razpadel. Posebna komisija, ki preiskuje vzroke nesreče, še ni objavila svojega poročila.

V ODGOVOR DE GAULLOVEMU REŽIMU

Obetajoče strnjevanje francoskih levih sil

Sestanek, kakršnega že dolgo ni bilo - Soglasje pri ustvarjanju programa - Komunisti ne ugovarjajo - Datumi za prihodnje sestanke in tudi teme skupnih razprav

PARIZ, decembra. — Poziv je bil naslovljen vsem onim, ki se želijo boriti za socialistične ideje. Odziv na ta poziv pa je bil večji in močnejši kot so ga pričakovali tudi največji optimisti. Odzvali so se tudi oni, ki doslej niso pripadali nobeni socialistični stranki, sindikatom ali pa kaki drugi organizaciji levice.

Bivši minister Francois Mitterrand je na pripravljalni konferenci, s katero se je pred dnevi začela vrsta sestankov, ki naj prinesejo «listino o socialistični enosti», izjavil, da povsem soglaša s teksti in sklepi, ki so bili sprejeti na zadnjem kongresu socialistične stranke (SFIO)). Ta stari francoski politik je še rekel, da je treba prenehati z razcepljenostjo med francoskimi socialisti. Po njegovi oceni je ta razcepljenost nastala med socialističnimi «teoretiki», ki so zainteresirani predvsem za ideološke razprave in diskusije, ter med socialističnimi «aktivisti», ki nestrpno pričakujejo dejavnosti. «Ni potrebno iskati tako imenovane ideološke izgovore in zaradi njih odlašati z akcijami za zedinjenje vseh socialistov» — je rekel Mitterrand.

Bil je to v marsičem nenavaden sestanek, sestanek kakršnega v Franciji med socialisti že dolgo ni bilo. Prvič po mnogih letih so za isto mizo sedeli socialisti, ljudje iz Združene socialistične stranke (PSU), nadalje predstavniki sindikatov iz vseh velikih francoskih središč, nato ljudje iz raznih krožkov in skupin, ki se bolj ali manj opredeljujejo za socialistično družbeno ureditev in za socialistične ideje na sploh. Bilo je tu v celoti okoli 120 političnih odnosno javnih delavcev. Komunisti niso bili navzoči uradno, pač pa na neki način kot poluradni predstavniki KP Francije. Razen tega ti, kot tudi Komunistična partija Francije, doslej še niso prav ničesar očitali organizatorjem tega sestanka, kot tudi ne sklepu, da se takšni razgovori nadaljujejo, da bi se nanje našel odgovor na najtežja vprašanja, ki jih danes postavljata francosko socialistično gibanje in delavski razred Francije na sploh.

Na prihodnjih štirih sestankih, ki bodo po že določenem razporedu, začenši z 8. februarjem prihodnjega leta, pa vse do 14. junija, bodo obravnavana vprašanja socialistične ideologije, nadalje aktualna politična in socialna vprašanja v Evropi in v Franciji sami, da bi na koncu predstavniki vseh teh strank in gibanj «na socialističnih kolokvijih» našli odgovor na vprašanja, kakšna mora biti socialistična stranka? Ker je ta razpored sestankov in ker so teme, o katerih bodo na teh sestankih razpravljali, bile sprejete soglasno, in predvsem zaradi uspeha prvega sestanka, za katerega vsi, ki so na njem sodelovali, menijo, da se je vršil «v odkriti izmenjavi mišljenj in v iskrenem tonu», se sklepa, da ostajajo vsi pogoji za dokončno izdelavo «listine socialistične enotnosti».

Ton tem sklepom je dal namestnik generalnega tajnika socialistične stranke (SFIO) Georges Bruttelle, ki je odločno poudaril, da je treba s sedanjo razcepljenostjo socialistov prenehati, da bi francoske socialistične sile mogle učinkovito zamenjati sedanji režim. Bruttelle in mnogi drugi, ki so o tem govorili, so mislili predvsem na ustvaritev skupnega programa, ki ga socialisti in komunisti nameravajo postaviti proti degolizmu na volitvah za predsednika republike, na volitvah, do katerih bo prišlo čez nepolni dve leti.

Ko je o tem programu govoril Julles Martinet, član vodstva združene socialistične stranke (PSU), je poudaril, da politične stranke levice ne morejo same «dati odgovor degolizmu» in da se je zato treba obrniti tudi na sindikate in skupno z njimi izdelati tako imenovani «nasprotni načrt», odnosno celoten program, v katerem se bo — od točke do točke — dal odgovor francoske opozicije na vsa osnovna vprašanja francoskega političnega, gospodarskega in socialnega življenja.

Če bi se predstavnik vsake opozicijske stranke sam postavil po robu, degolizmu, bi po vsej verjetnosti bitko izgubil, če pa strnejo svoje idele in programe med seboj, so možnosti uspeha francoske opozicije mnogo močnejše.

Prvi sestanek francoskih socialistov pa je prinesel še drug praktičen uspeh. Pomenil je namreč pomirjanje med SFIO in Združeno socialistično stranko (PSU), ki od leta 1958 dalje nista imeli tako rekoč nobenih medsebojnih stikov več. Isto se je zgodilo tudi med nekaterimi drugimi političnimi grupacijami in zato se da pričakovati, da bodo prihodnji sestanki privedli do novih dokazov o pripravljenosti francoskih socialistov, da gredo mimo in preko prejšnjih nesporazumov. Prav tako se pričakuje, da bodo tudi francoski komunisti sprejeli to pobudo in to glede na to, ker ta, v glavnem, soglaša tudi z njihovimi koncepcijami o potrebi skupnih naporov vseh francoskih demokratičnih sil. Razlike so le v raznem niansiranju pri oblikovanju nekih nalog in koncepcij, kar priznavajo in ugotavljajo na obeh straneh, tako socialisti, kot komunisti.

Z. S.

Motiv z naše obale

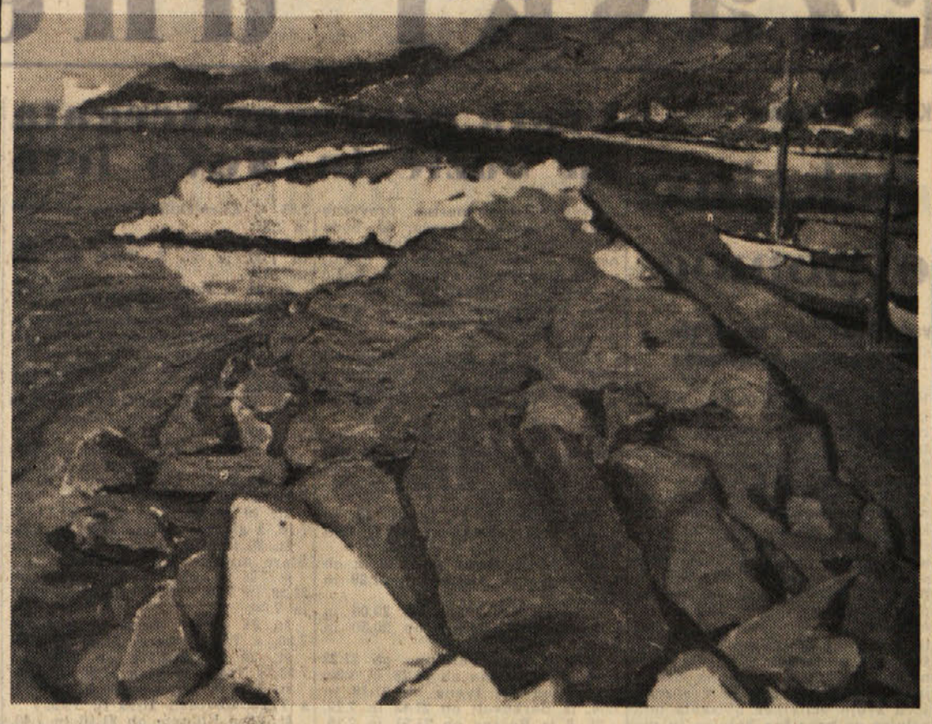

Jože Cesar (olje)

POD VODSTVOM OLIVIERA DE FABRITIISA

Massenetova „Manon" v „Verdiju" z Di Stefanom in Mietto Sighele

Po včerajšnji ponovitvi zadnji dve predstavi še v petek in nedeljo

Nekako za praznike je letos gledališče «Verdi» pripravilo Massenetovo opero «Manon», ki bo z nastopajočim letom slavila 80-letnico od prve uprizoritve. Čeprav ne predstavlja v zgodovini operne glasbe kakega vrhunca, se vendar ta opera drži v opernih repertoarjih, če je možnost, da v njej nastopijo zares dobri pevci.

Uprizoritev v tržaškem «Verdiju» je to srečo imela. Predvsem je tu Di Stefano, velika osebnost med opernimi izvajalci. O njem je pač mogoče reči, da se mu že po prvih zapetih notah pozna, da zares spada v višjo kategorijo pevcev. To se opazi vsak hip po tehniki petja, prožnosti in gibkosti glasu v vseh registrih, zlasti pa je nevsakdanja lepota njegovega glasu. Razumljivo je, da je navdušil posebno z arijo o sanjah ter pozneje z arijo v Sant-Sulpiceu.

Če je bil predvsem Di Stefano privlačna sila za občinstvo veradi svoje velike slave, potem bi bilo napačno sklepati, da Mietta Sighele občinstva ni navdušila. Pevki manjka še nekoliko zunanje sproščenosti, igralske izdelanosti lika, pevsko pa je že sedaj prav prijetna. Zlasti lepo je zapela arijo zapeljevanja.

Mario Basiola jr. je bil — tudi igralsko — prav dober Lescaut. Glasovno odličen je bil prav tako Federico Davià (De Grieux oče) in tudi Angelo Nosotti (Bretigny) se je s petjem uveljavil (manj z igro). Glauco Scarlini (Guillot) spada med tiste domače pevce, ki vedno v redu opravijo svojo dolžnost. Nastopila sta še Fulvia Ciano in Nicolò Macillis.

Dirigent Oliviero De Fabrittis je lepo vskladil orkester z dogajanjem in petjem na odru (in včasih za odrom), zborovodja Kirschner pa je kot vedno odlično pripravil zbor. Režiser Enrico Frigerio ni šel iz konvencionalne režije; gladko pa so potekale tudi množične scene. Preprost baletni vložek je bil dobro naštudiran (koreograf Carlo Faraboni).

Občinstvo je vse izvajalce, zlasti pa oba protagonista, nagradilo z dolgotrajnim ploskanjem.

Giuseppe Di Stefano

Mietta Sighele

ZAGONETNEJŠE OD PIRAMID IN AZTEŠKIH SVETIŠČ

V džungli Kambodže odkrili ostanke milijonske prestolnice

Ostanki mogočnih svetišč in vladarske palače - Kdo je vse to gradil? - Kje so nekdanji prebivalci? - Antibiotiki za ohranitev dragocenih ruševin - Strah arheologov

Črno in belo (Foto M. Magajna)

Začelo se je pravzaprav kot v kakem pustolovskem filmu. Francoski raziskovalci Henry Mouhod se je tedne in tedne s svojim spremstvom in nosači prebijal skozi nekakšno džunglo in ko je bil že na tem, da svoja raziskovanja prekine, ker je začel pešati, se mu je zazdelo, da je skozi zaveso ovijalk, po katerih so se podile kričeče opice, odkril obrise velikih zidov in stolpov. V začetku se mu je zazdelo, da je morda to vročičen privid, kajti tresla ga je mrzlica. Z drhtečimi rokami si je še naprej utiral pot med ovijalkami, jih «razgrnil» in pri tem odkril kamnite bloke pod seboj. Pripognil se je in s rokami odstranil travo z njih. Njegove oči so odkrile «svečano cesto», poraslo s travo, ščavjem z majhno džunglo. In čeprav je bil ves izčrpan, se je začel vzpenjati po zelenih stopnicah in vročično sekal desno in levo skozi ovijalke, ki so mu zapirale pot. Naglo je delal in se nenadoma znašel že v temni notranjosti svetišča, o katerem svet do tedaj še ničesar ni vedel.

Bilo je to pred 103 leti.

Angkor pa slovi danes kot največja turistična atrakcija Kambodže. Koder je Francoz Mouhod nekoč s težavo prodiral skozi dračje, vodi danes moderna cesta, ki povezuje delno odkopane ruševine starega mesta z bližnjim mestom. Rekli smo — delno odkopane ruševine, kajti Angkor še vedno krije svoje tajnosti.

Strokovnjaki soglašajo v tem, da Angkor izhaja iz zlate dobe cesarstva Kmerov, ki se je v dobi med 600 in 1000 let naše dobe raztezalo vse od Bengalskega zaliva do Kitajskega morja. Pravzaprav gre za dva Angkora. Enemu pravijo Angkor Tom, drugemu pa Angkor-Vat. Angkor-Tom je imel nekoč najmanj milijon prebivalcev. Notranji del mesta je bil zgrajen po načrtu, in sicer v obliki pravokotnikov, obdan pa z 2,5 kilometra dolgim zidom. Krasilo ga je 54 stolpov in vsak izmed teh nosi na vseh štirih straneh lik indijskega boga plodnosti in uničenja — Sive. V središču mesta je vladarjeva palača s 54 glavnimi in stranskimi stolpi in neskončnimi hodniki in stopnišči.

Kaj pa je bilo s prebivalci tega mesta, z onim milijonom ljudi, ki so nekoč v njem živeli in o katerih ni sledu? Zgodovinarji danes vedo povedati, da so cesarstvo Kmerov uničili Taji, to se pravi sedanji Siamci. Kaj se je, torej, zgodilo s prebivalci? So jih zmagovalci, torej Taji-Siamci, enostavno pobili? In kje so njih grobovi. Doslej jih še niso našli.

Prav tako so zagonetne tudi ruševine bližnjega manjšega Angkor Vata, ki je bilo mesto cerkva, samostanov, stanovanjskih poslopij za bodoče menihe, služabnike ter obredne plesalke. Arheologi trdijo, da je v Angkor Vatu živelo 18 visokih cerkvenih dostojanstvenikov in 270 nižjih dostojanstvenikov, ob katerih je bilo še 2000 menihov ter 600 obrednih plesalk, katerim je služilo **več tisoč služabnikov**, ki so prav tako živeli v Angkor Vatu. Zgodovinarji nadalje pravijo, da je milijonsko mesto Angkor Tom bilo dograjeno nekje v 9. stoletju našega štetja, dočim da je bilo sosednje mesto Angkor Vat dograjeno nekje v 12. stoletu, uredil pa da ga je bil mogočni vladar Kmerov Džajavarnan VIII.

Manjše mesto cerkva se je širilo na približno dveh kvadratnih kilometrih površine. Široko «svečano cesto», ki je bila dolga 925 metrov in ki vodi do osrednjega svetišča, je obdajalo stebrišče. Cesta vodi skozi vrsto notranjih dvorišč in preko mogočnega stopnišča pripelje do «tretjega nadstropja», s katerega se vzpenja osrednji stolp.

Kakor pravi legenda, — kajti zgodovinarji se opirajo tudi na te — se je v času vojne s Siamci dal v ta stolp vzidati poslednji vladar Kmerov, da bi se mogel bolje posvetovati z bogovi. Toda, kot se zdi, mu bogovi niso pomagali in ko so njegovi dostojanstveniki in sluge pobegnili, je ostal vzidan v stolpu in tu umrl. Ko pa so stolp odprli, niso v njem našli nobenega znaka po vladarju, ki se je nehote žrtvoval. Niso našli nobene njegove kosti, celo prahu ne. To bi nekako pobijalo trditev legende, vendar ni doslej uspelo še nikomur odkriti niti grob katerega koli vladarja Kmerov.

Niti velike piramide v Egiptu, niti veličastna svetišča Aztekov niso znanstvenikom dala toliko dela in krila toliko tajnosti, kot jih krijeta Angkor Tom in Angkor Vat. Koliko ljudi je npr. moralo delati, da bi zgradili ti dve mesti. Moralo jih je biti najmanj 30.000. Samo da bi zgradili osrednje svetišče, so morali graditi najmanj 40 let. In kdo so bili ti tisoči delavcev, ki so to delali? Verjetno so to bili sužnji, morda ujetniki vladarjev Kmerov, ki so se pogosto bojevali s sosedi. Odgovor na ta vprašanja še ni bil dan.

Sicer pa sta ti dve mesti polni vprašanj in zagonetk. Ali se bodo te sploh kdaj razčistile, ali se bo našel odgovor na vprašanje, kako je ta civilizacija nastala in kako je v tako kratkem času izginila? Kljub težavam raziskovalci še niso izgubili upov, da bodo na gornja vprašanja nekoč našli odgovor. Ko so z letala fotografirali Angkor Vato in nato fotografije proučevali, so v bližnjem jezeru opazili neke čudne sence. Iz tega so sklepali, da leže na dnu jezera temelji nekih drugih zidov. Zato so se potapljači potopili v jezero in prinesli na površje koščke ruševin — ornamenta, ki so omogočili nadaljnje sklepe: potopljeno mesto je še starejše od Angkor Toma.

Sedaj so začeli z izsuševanjem jezera. Toda velike težave dela plast blata, ki je ponekod tudi dva metra debela. Poleg tega ima to blato še svojo posebno lastnost, da se na soncu zelo naglo strdi. V tem primeru bi bilo izsuševanje jezera bolj škodljivo kot koristno, kajti potem bi morali plast suhega blata s težavo odstranjevati. Znanstveniki pa vztrajajo pri svojih načrtih.

Pred starimi cerkvami ter na cestah nekdanjega vladarskega mesta srečujemo danes prodajalce spominčkov. Tu so postavili tudi hotel z najsodobnejšimi klimatskimi napravami, s francosko kuhinjo in vsem udobjem. Vodiči z diplomami v žepih spremljajo obiskovalce in jim zgodovino teh tajinstvenih mest razlagajo v več svetovnih jezikih. Toda vtem ko se je dobičkonosni turizem razbohotil, so znanstveniki v skrbeh. «Če se smemo izraziti v metafori», pravi neki arheolog, «bi mogli Angkor primerjati staremu tapeciranemu pohištvu, ki ga je priroda zaščitila z rastlinskim pregrinjalom. To pregrinjalo moramo odstraniti. Toda kamen teh zgradb je mehak, reliefi so občutljivi».

Danes tem starim ruševinam vbrizgavajo injekcije antibiotikov ter nekih sredstev za utrditev. Antibiotiki bi morali preprečiti razmnoževanje rušilnih mikroorganizmov, sredstva za utrditev pa bi morala zapreti pore, ki so v stoletjih nastale v kamnu. Brez teh zaščitnih ukrepov — menijo strokovnjaki — bi se te edinstvene ruševine ne mogle ohraniti.

D. Z.

Beograjsko «Kolo» v Milanu

Pred nedavnim je v «Teatro dell'arte» v Milanu nastopil beograjski ansambel narodnih pesmi in plesov iz Beograda — «Kolo», ki smo ga imeli priložnost občudovati že na Titovem trgu v Kopru ob vsakoletnih festival «Jugoslavija poje in plešev. Ob tem gostovanju v Milanu je list «Avanti!» zapisal:

«Njegov zelo bogat repertoar obsega velik del folklornega bogastva jugoslovanskih dežel, pretežno pa Srbije, torej tistega dela Jugoslavije, ki ima za svoje središče Beograd, kjer je od leta 1948, od dne ustanovitve, tudi njegov sedež.

Folklorno skupino navdihuje in vodi Olga Skovran, kateri je treba pripisati tudi nekaj koreografij, ki spadajo med najbolj učinkovite.

Poleg srbskih folklornih plesov spadajo med najbolj zanimive in izvirne dele programa, ki so ga pokazali jugoslovanski plesalci, plesi in pesmi Vojvodine, Dalmacije, Hrvatske in Slavonije, pa vse do komitskih, ter šiptarskih, ki so albanskega izvora, in kjer prihaja izrazito v veljavo njihov orientalski izvor, o čemer pričajo tudi kroji, ki izhajajo iz dobe turške nadoblasti.

Ob spremljavi inštrumentalnega orkestra z nekaterimi tradicionalnimi inštrumenti, orkestra, ki so ga izmenoma vodili Petar Josimović, Radmilo Stojanović in Dobrivoje Putnik, so plesalci zelo popolno izvajali korake, gibe in individualne ter zborovske figure, ki so bile izredno uglašene z narodnim duhom najboljših jugoslovanskih koreografov. S prav tolikšno popolnostjo so tudi peli sedaj vesele drugič spet patetične ljudske melodije.

V celoti se nam je zdela kot največja vrednota tega nastopa v prirodnosti, rekli bi celo v tistem smislu improviziranosti, spontanosti in enostavnosti, ki je na nas napravila tolik učinek, da smo pozabili na oder in se prenesli v bolj primerno okolje, tja, kjer se je ta umetnost rodila, v kraje, kjer so ti plesi nekaj skupnega s pokrajino, z domovi, z zrakom samim. Goste je številno občinstvo toplo pozdravilo.

IZ UMETNOSTNIH GALERIJ

KAUCICH, CECHET IN ZEPER v Gregorčičevi dvorani

SILVANO KAUCICH, ENIO CECHET in BRUNO ZEPER, *ki razstavljajo v Gregorčičevi dvorani, so nam znani že iz razstav v Občinski galeriji, iz Sesljana in «Loggie». Kaucich razstavlja 11 olj in 3 kipe v mavcu «Mladoletnica», «Portret žene» in «Materinstvo», ki so nam vsi že znani. Novost za javnost pa so prikazane slike. V teh opažamo nedvomno pozitivni napredek, bodisi v barvi kot v zasnovi ter v večji odločnosti potez. Slika z lanske ex tempore tekme na Kontovelu jasno izpričuje pokrajinarsko nadarjenost v uravnoteženi kompoziciji in čisti barvnosti tonov. V letošnjih slikah iz okolice Samotorce, Sempolaja in Boršta pa je čutiti nov zalet, ki mu ga posreduje slikanje z lopatico, s katero uspe Kaucich neposredneje ustvarjati sočnejše razpoloženje krajine. Da je res vsestranski, vidimo tudi v lastni podobi ter v sliki prijatelja z hudomušnim smehljajem, kot da bi pripovedoval veselo zgodbo. Po vsem tem, kar nam tu prikazuje, spoznamo, da se vzpenja Kaucich sicer počasi, toda stalno k večji ustvarjalni popolnosti.*

O lepem napredku lahko govorimo tudi, ko presoja ombakrene reliefe Enija Cecheta. Tokrat je Cechet enotnejši kot na svoji zadnji razstavi. Le v enem delu se je poizkusil podati žensko telo v neobičajni legi. Vse ostale bakrene vzbočenine pa podajajo gozdno in krajinsko lepoto, polno romantike, ki se posebno močno občuti v borbi jelena s psi. Ono, kar odlikuje Cechetove bakre, je mirna širina in globina pokrajine, kar ni tako lahko doseči v plitvih reliefih. Oboje doseže v neobičajni meri predvsem v svojem največjem, 120 x 60 cm obsegajočem bakru gozdne idile z govedom ob vodi.

Iz vseh Cechetovih del veje velika ljubezen do tovrstnega umetniškega ustvarjanja, ki mu je dala moč, da je v pičlih treh letih dosegel kar zadovoljivo raven.

Po živi neposrednosti svojih kipov pa nas je presenetil na tej razstavi Bruno Zeper. Le-ta je pravilno doumel, da mu oblikovanje eksotičnih žena Afrike dopušča svobodnejše izražanje. Gladko dodelana starejša dela glave žene in otroka, so prekosila novejša z razgibano hrapavino površin, ki ustvarja videz mehkobe kože. Ta občutek povečuje še posebna aplikacija kovinskih opilkov, kot to vidimo v obeh maskah deklet. Nedvomno bo Zeper dosegel v bodoče še mnogo več nam in sebi v veselje, ker v njem kipi kiparska strast, ki ne pozna počitka.

M. B.

HOROSKOP

OVEN (od 21.3. do 20.4.) v začetku kako razočaranje, nato pa prijetno presenečenje. Zelo prazničnо vzdušje v družini.

BIK (od 21.4. do 20.5.) Imeli boste izredno srečo. Razvoj družinskih dogodkov bo nekoliko napet, kar pa se bo koj poleglo.

DVOJČKA (od 21.5. do 22.6.) Če tokrat niste imeli sreče, vas ta čaka v prihodnjih dneh. Prijateljstvo se bo spremenilo v ljubezen.

RAK (od 23.6. do 22.7.) Ne tvegajte preveč. Pazite tudi da ne spravite v slabo voljo svojih najdražjih.

LEV (od 23.7. do 22.8.) Zelo ploden dan z novimi ponudbami za prihodnost. Držite se družine, ki vas ljubi.

DEVICA (od 23.8. do 22.9.) Možen poslovni spor, toda brez posledic. Bežen nesporazum tudi v družini.

TEHTNICA (od 23.9. do 23.10.) Če se ukvarjate s trgovino, se vam n. treba bati neuspehov. V družini tudi vse, kot si želite.

SKORPIJON (od 24.10. do 22.11.) Spremembe v službi, toda na bolje. Neka oseba se močno zanima za vas.

STRELEC (od 23.11. do 20.12.) Ne improvizirajte ničesar, ker bi bilo zgrešeno. Novosti na področju čustvenih odnosov.

KOZOROG (od 21.12. do 20.1.) Preveč ste trmasti, kar ne vpliva dobro na vaše odnose s sodelavci. Prijetno razpoloženje v družini.

VODNAR (od 21.1. do 19.2.) Vsestransko zadoščenje v poslovnih zadevah. Tudi v družini bo vse prav.

RIBI (od 20.2. do 20.3.) Nov sporazum, ki vam bo odprl vrata v še plodnejšo dejavnost. Tudi doma bo šlo vse, kot **ste si želeli.**

RADIO TV ELEVIZIJA

TOREK, 24. DECEMBRA 1963

Radio Trst A

7.00: Koledar; 7.30: Jutranja glasba; 11.30: Slovenske pesmi; 11.45: Potovanje po Evropi; 12.15: Pomenek s poslušalkami; 12.30: Iz glasbenih sporedov; 13.30: Glasba po željah; 17.00: Božični motivi; 17.20: Orkestri; 18.00: Novele in črtice; 18.15: Umetnost; 18.30: Ital. simf. glasba; 18.45: Ray Conniff; 19.15: Pisani balonček; nato Otroški zbor iz Skednja; 20.00: Sport; 20.30: Božični napevi; 21.00: Božične slike; 23.30: Ob jaslicah; 24.00: Polnočnica.

Trst

12.00: Plošče; 12.25: Tretja stran; 13.15: Božične pesmi; 13.30: Cuttin: «Nadal»; 13.55: Božične skladbe; 14.15: Komorni koncert.

Koper

6.15: Jutranja glasba; 7.00: Prenos RL; 7.15: Glasba za dobro jutro; 9.00: Za delovne kolektive; 9.30: Orkestralne melodije; 11.00: Otroški kotiček; 11.30: Glasbeni mozaik; 12.00 in 12.50: Glasba po željah; 13.40: Kvintet «Kranjčani»; 14.00: Popularne; 14.30: Pepevke; 15.30: Komorno popoldne; 16.15: Glasbeni paberki; 16.45: Popoldanski zmenek; 17.00: Dueti iz oper; 17.40: Glasbene sanje; 18.00: Prenos RL; 19.00: Mina; 19.30: Prenos RL; 22.15: Orkester Mojmira Sepeta; 22.40: Gregorc «Simfonietta»; 23.00: Prenos RL.

Nacionalni program

6.30: Vreme na ital. morjih; 8.20: Jutranji pozdrav; 8.50: Strani iz albuma; 9.15: Pesmi; 10.00: Operna antologija; 10.30: Pravljica; 11.00: Sprehod skozi čas; 11.15: Koncert; 14.55: Vreme na ital. morjih; 15.15: Likovne umetnosti; 15.45: Ital. pesmi; 16.00: Program za najmlajše; 16.30: Komorna glasba; 17.25: Komorni koncert; 19.05: Narodne popevke; 19.10: Oddaja za delavce; 21.30: «Božično drevo».

II. program

7.35: Jutranja glasba; 8.35: Rascel; 9.00: Ital. pentagram; 9.35: Oddaja za ženske; 10.35: Nove ital. pesmi; 11.00: Vesela glasba; 11.05: Pevci; 15.00: Glasba iz filmov; 15.15: Izbrani motivi; 15.35: Koncert; 16.00: Rapsodija; 16.50: Ital. narodne pesmi; 17.00: Filmske novosti; 17.35: Enciklopedija; 18.35: Vaši izbranci; 19.55: Božični motivi; 21.45: Glasba za božični večer; 22.40: Božič v glasbi.

III. program

18.30: Gospodarska rubrika; 18.40: Tuji periodični tisk; 19.00: Scarlattijeve skladbe; 19.15: Italijansko slovstvo; 19.30: Vsakovečerni koncert; 20.30: Revija revij; 20.40: Mozartove skladbe; 21.20: Brucknerjeve simfonije; 22.30: Literarna oddaja.

Slovenija

6.20: Začetni tečaj angleščine; 8.05: Vedri zvoki; 8.35: Harmonikar Jožko Mali in citraš Marko Udovič; 8.55: Radijska šola; 9.25: «101 Strings»; 9.45: Ljudski motivi; 10.15: Zabavni ansambli; 10.40: Iz «Hoffmannovih pripovedk»; 11.00: Pozor, nimaš prednosti; 12.05: Zabavna glasba; 12.15: Radijska kmečka univerza; 12.25: Zabavna glasba; 13.30: Simfonične rapsodije; 14.05: Radijska šola; 14.35: Zborovske skladbe; 15.15: Zabavna glasba; 15.30: V torek na svidenje; 16.00: Vsak dan za vas; 17.05: Koncert po željah; 18.00: Aktualnosti; 18.10: Zabavna glasba; 18.25: Plesni orkester RTV; 18.45: Na mednarodnih križpotjih; 19.05: Glasbene razglednice; 20.00: Narodna muzika; 20.20: Radijska igra; 21.20: L. M. Skerjanec — Nokturno; 22.10: Glasbena medigra; 22.15: Studio Beograd; 23.05: Dva ruska skladatelja.

Ital. televizija

17.30: Program za najmlajše; 19.00: Dnevnik; 19.15: Božične pesmi; 20.15: Sport; 20.30: Dnevnik; 21.05: Božič v cirkusu; 22.05: Jadro na avtomobilski cesti; 22.30 Opera «Canto di Natale»; 23.40: Nabožna oddaja; 23.50: Polnočna maša.

DRUGI KANAL

21.05: Dnevnik; 21.15: Božična kronika; 22.05: «Črliček za pečjo».

SREDA, 25. DECEMBRA 1963.

11.00: Maša; 12.10: Papežev blagoslov «Urbi et orbi»; 17.15: Program za najmlajše; 19:00: Dnevnik; 19.15: Album TV; 20.15: Sport; 20.30: Dnevnik; 21.05: Film: «Človeški vrtiljak»; 23.00: Dnevnik.

DRUGI KANAL

21.05: Dnevnik; 21.15: Disneyland; 22.10: «XX stoletje»; 23.10: Sportne vesti.

ČETRTEK, 26. DECEMBRA 1963.

16.30: Umetno drsanje na ledu; 17.30: Program za najmlajše; 19.00: Dnevnik; 20.00: «La Chiarastella»; 20.15; Sport; 20.30: TV dnevnik; 21.05: «Gran Premio»; 22.20: Kino danes; 23.00: Dnevnik.

DRUGI KANAL

21.05: Dnevnik; 21.15: Film: «Miren človek»; 23.25: Sportne vesti.

Jug. televizija

NI SPOREDA

SREDA, 25. DECEMBRA 1963.

17.30: Ruščina na TV; 18.00: Poročila; 18.05: «Ribičeva hčerka» — slikanica; 18.20: «Na črko, na črko...»; 19.00: TV obzornik in kulturna tribuna; 19.35: «Otok morskih volkov» — reportaža; 20.00: TV dnevnik; 20.30: Propagandna oddaja; 20.50: «London City Stompers»; 21.20: «Bratranec iz podeželja»; 22.10: Poročila.

ČETRTEK, 26. DECEMBRA 1963.

10.00: TV v šoli; 16.30: Prenos revije v umetnem drsanju na ledu; 17.30: Angleščina na TV; 18.00: Poročila; 18.05: Mendov spored; 19.00: TV obzornik; 19.30: Narodne pesmi in plesi; 20.00: TV dnevnik; 20.30: Pirandello: «Človek, žival in čednost» — drama; 22.00: Poročila; 22.05: Operacija ušesa — magnetofonski posnetek.

Vreme včeraj: najvišja temperatura 1 stopinja, najnižja —1,8, ob 17. uri 0,6, zračni tlak 1036,8 narašča, vlaga 50-odst., burja 45 km, sunki 105 km na uro, nebo jasno, morje razburkano, temperatura morja 9,4 stop.

Tržaški dnevnik

Danes, TOREK, 24. decembra Adam in Eva
Sonce vzide ob 7,44 in zatone ob 16,24. Dolžina dneva 8,40. Luna vzide ob 12,46 in zatone ob 0,02.
Jutri, SREDA, 25. decembra Božič

PREKINJENA BOŽIČNA TRADICIJA ZARADI POMANJKANJA SREDSTEV

Letos nič darilnih paketov iz sklada za zimsko pomoč

Občinske podporne ustanove (ECA) so zato dale nekaj več prispevkov za reveže iz svojih rednih sredstev - Darilni paketi vladnega generalnega komisariata

Prejšnja leta so občinske podporne ustanove (ECA) poleg obicajne mesečne podpore revežem izročile za božične praznike darilne pakete najbolj potrebnim družinam. Letos ni več sredstev iz sklada za zimsko pomoč in te ustanove nimajo toliko denarja, da bi tudi za letošnje praznike razdelile pakete. Prefektura je sicer nekaj obljubila, toda kaže, da bo ostalo pri obljubah. Darilni paketi za božične praznike niso bili velike vrednosti, vendar revnim družinam, zlasti takim, ki imajo male otroke, zelo dobrodošli. Razen tega ima že samo darilo za te praznike svoj pomen in ugodno vpliva na človeka.

Ko smo izvedeli za to zadevo, smo se obrnili do vseh podeželskih občinskih podpornih ustanov, da bi izvedeli, kaj je na stvari. Iz Nabrežine so nam sporočili, da so napravili, kar je bilo v njihovih močeh. Zaprosili so prefekturo za prispevek, toda do včeraj ni prišlo še nič. Medtem so občinskim revežem za december dali dvojno vsoto mesečne podpore in to 20 najbolj revnim in številnim družinam izročili 20 darilnih paketov.

V zgoniški občini so tudi izročili revežem dvojno podporo za december. Izročili so jim bone (3000 ali 5000 lir) za nakup blaga v trgovinah.

V repentaborski občini so razdelili redno podporo za december in še nekaj zraven; nekaj pa bodo dali še te dni, ko bodo dobili denar.

V dolinski občini so dali revežem dvojno podporo za december, skupno s šolskim patronatom pa so učencem iz najbolj revnih družin dali bone za čevlje.

Zdi se nam, da bi s pristojnega višjega mesta, če je odpadel sklad za zimsko pomoč, lahko nakazali nekaj izrednega prispevka občinskim podpornim ustanovam, tako da bi bilo za letošnje božične praznike v revnih družinah bolj toplo in prijetno.

Včeraj dopoldne so vladni generalni komisar s soprogo, župan in namestnik kvestorja dr. Marsulli prisostvovali v «Avditoriju» razdeljevanju 312 darilnih paketov uslužbencem vladnega generalnega komisariata in prefekture. Nekoliko pozneje so v Ul. Pascoli na sedežu občinske podporne ustanove razdelili darilne pakete slepim otrokom, nato pa so poslali pakete tudi otrokom, ki so na zdravljenju v raznih bolnišnicah. Razen tega so poslali 493 denarnih nakazil slepcem, ki bivajo pri svojih družinah. Dopoldne so delili pakete na sedežu trgovinske zbornice otrokom uslužbencev, popoldne pa je vladni generalni komisar prisostvoval razdeljevanju 800 darilnih paketov otrokom, ki bivajo v ezulskih taboriščih. Vrednost teh paketov znaša nad 2 milijona lir, ki jih je nakazal vladni generalni komisariat. Vladni generalni komisar je včeraj popoldne obiskal tudi taborišča pri Sv. Soboti, na Padričah in na Opčinah, kjer so starčkom razdelili 150 darilnih paketov. Dopoldne pa so darilne pakete vladnega generalnega komisariata razdelili tudi v drugih taboriščih, medtem ko je Ameriška misija razdelila pakete kroničnim bolnikom. Skupina učenk iz neke mestne šole je v spremstvu svoje učiteljice obiskala bolnišnico za kronične bolnike in podarila bolnicam nekaj volnenih šalov, ki so jih spletle učenke.

Urnik trgovin za božične in novoletne praznike

Slovensko gospodarsko združenje sporoča, da bodo po veljavnem prefekturnem odloku imele trgovine za božične in novoletne praznike naslednji urnik.

DANES 24. DECEMBRA (na božično viljo) lahko vse trgovine podaljšajo urnik do 21. ure. Trgovine jestvin pa lahko odprejo popoldne eno uro prej.

JUTRI, 25. DECEMBRA na božič bodo zaprte vse trgovine, razen cvetličarn, ki bodo odprte od 8. do 13. ure, slaščičarn, ki bodo odprte od 8. do 21.30.

V CETRTEK, 26. DECEMBRA, praznik sv. Štefana, bodo vse trgovine zaprte. Mlekarne bodo odprte od 7. do 12. ure, pekarne od 7.30 do 12. ure, cvetličarne od 8. do 13. ure, slaščičarne pa od 8. do 21.30.

V TOREK, 31. DECEMBRA za Silvestrovo bodo trgovine podaljšale urnik do 21. ure.

V SREDO, 1. JANUARJA (Novo leto) bodo vse trgovine zaprte, razen cvetličarn, ki bodo odprte od 8. do 13. ure in slaščičarn od 8. do 21.30.

V PONEDELJEK, 6. JANUARJA (sv. Trije kralji) bo enak urnik kot za Novo leto.

OBČNI ZBOR TABORNIKOV RODU MODREGA VALA

Narodno obrambna in vzgojna vloga slovenskega taborništva na Tržaškem

Pregled dosedanjega dela rodu Modrega vala in njegove bodoče naloge - Pozdravi taborniških družin iz Jugoslavije in drugih ustanov - Kulturni program

V nedeljo so taborniki «Rodu Modrega vala» imeli svoj deseti jubilejni občni zbor; jubilejni, ker je bila organizacija ustanovljena prav pred desetimi leti z osnovanjem družine Belih galebov. V Dijaškem domu v Trstu se je zbralo veliko število bratov in sestra iz vseh obstoječih družin: tudi goriška družina je bila prisotna. Povabili pa so predstavnike tudi drugih organizacij. V imenu Zveze tabornikov Slovenije in Okrajne zveze Koper je prinešel pozdrave Šiškovič, v imenu Obalne zveze, ki združuje vse taborniške odrede slovenske obale, T. Jurišević, za odred Kraških viharnikov iz Postojne je prinesel pozdrave Dekleva, za Jadranske stražarje iz Izole Dunja Makuc, za četo S. Kosovela iz Sežane Čebron, za Društvo prijateljev mladine iz Sežane pa Helena Grmek. Tudi tržaška društva in organizacije so poslale svoje predstavnike: tako je v imenu SKGZ pozdravil občni zbor in želel veliko uspeha pri delu Bogo Samsa, za MI je bil prisoten Igor Kosmina, za Planinsko društvo se je prinesel pozdrave Zorko Jelinčič, srednješolce pa je zastopal Sergij Verč.

Starosta (Tiger) je v svojem poročilu na kratko opisal razvoj organizacije, težave, ki jih je imela ob samem začetku poznejši vzpon in kritično prikazal delovanje preteklega leta, ko je zlasti podčrtal nedoslednost pri izvajanju sklepov in pomanjkanje čuta odgovornosti pri marsikaterem članu. Tudi izletov, t. j. tiste dejavnosti, ki je najvažnejša za vzgojo dobrih taborникov, je bilo premalo in bo tej aktivnosti treba posvetiti v tem letu večjo pažnjo.

Iz poročila načelnika, (Iztoka) je razvidno kam in kako so posvečali svojo pažnjo v času od prejšnjega občnega zbora pa do danes: tritedensko taborjenje v Završnici pri Žirovnici, potovalni tabor po Beneški Sloveniji, pet izletov po tržaški okolici, športna tekmovanja s taborniki odreda Srebrnega galeba iz Kopra, nekaj družabnih večerov in seveda delo za notranjo utrditev organizacije kot je revizija članstva, seminar za vodnike MC itd.; ravno te dni pa odhaja skupina bratov in sestra na zimovanje v hribe nad Skofjo Loko.

Po poročilih še ostalih funkcionarjev rodove uprave je sledila diskusija, v katero so posegli nekateri bratje s predlogi, vprašanji in pojasnitvami, nakar je sledila izvolitev nove rodove uprave, katere starosta je postal spet «brat» Perun. V imenu vseh novoizvoljenih funkcionarjev se je starosta Perun zahvalil za zaupanje in obenem podčrtal naloge, ki čakajo slovensko taborništvo na Tržaškem glede narodno obrambnega in vzgojnega dela, naloge, ki jih bodo morali izvršiti če bodo hoteli, da bo taborništvo zadovoljilo pričakovanja vseh naših ljudi in članov organizacije samih. Himna, ki so jo zapeli na koncu zbora, je to še posebej poudarila.

Po kosilu so imeli kratek program recitacij, glasbenih točk, in petja: posebno razveseljivo je bilo to, da so pri tem sodelovali tudi bivši člani organizacije, ki se od časa do časa vedno radi vračajo med svoje sovrstnike, nekaj točk so prispevali člani, ki so vclanjeni v Akademskem tržaškem taborniškem klubu v Ljubljani. Po kulturnem programu so se poslovili od vseh delegacij iz Kopra, Izole, Postojne in Sežane, zahvaljujoč se za lepe darove, ki so jih prinesli ob jubilejnem občnem zboru in z obljubo, da se bodo kmalu spet srečali na njihovih občnih zborih, pa tudi na skupnih izletih in tekmovanjih.

SKALA

Mraz in burja

Včeraj je ves dan močno pihala burja, zvečer pa je dosegla nad 100 km brzine. Tudi temperatura je bila skoraj ves dan pod ničlo. Zato je delo v pristanišču le bolj počasi napredovalo in z nekaterih ladij, zasidranih na najbolj izpostavljenih mestih, niso mogli raztovarjati blaga ali ga natovarjati nanje. Neka francoska motocisterna in neka ladja vrste Liberty pa sploh nista mogli pripluti v pristanišče.

Razne nezgode zaradi močne burje

Že tri dni piha močna burja in že tri dni imajo gasilci polne roke dela. Včeraj so morali v neštete kraje, kjer je bilo treba odstraniti viseče oknice, omet s pročelij, gasiti male požare, ki so nastali v dimnikih, odstraniti strešne opeke in popravljati ogrevalne napeljave, ki so se pokvarile. Seveda se je zaradi burje nekaj ljudi moralo zateči v bolnišnico. Najhujša nesreča se je dogodila v Ul. Moreri, kjer je s stavbe št. 14 padla opeka na glavo 6-letni učenki Rossani Numijevi iz Ul. Moreri 74 ter jo ranila na temenu. V bolnišnico jo je v osebnem avtu spremljal njen 40-letni oče Aurelio, ki je povedal kako se je zgodila nesreča. Numijevo so sprejeli na nevrokirurški oddelek s prognozo okrevanja v 7 dneh.

Ko je vozil po Ul. Giardini s svojo vespo, je nenaden sunek burje vrgel na tla 18-letnega Ruggera Volcicha iz Ul. Moreri 69. Sam se je javil v bolnišnici, kjer so ga sprejeli na ortopedski oddelek, kjer se bo moral zdraviti 30 dni zaradi verjetnega zloma leve rame.

Konj ga je brcnil

Na otorinolaringoiatrični oddelek bolnišnice, kamor so ga prepeljali z avtom RK, so sinoči ob 21. uri sprejeli 37-letnega delavca Marčela Trampuža s Proseka 367, ki je uslužben pri uvozno-izvoznem podjetju Prioglio iz Ul. Ghega. Trampuž je včeraj okrog 20. ure skupaj z drugimi delovnimi tovariši vodil konje v železniške vagone, ko je nenadoma neka žival zbezljala ter ga z zadnjimi kopiti zadela v obraz. Trampuž se bo moral zdraviti 15 dni zaradi zloma nosne kosti.

Nepojasnjena smrt dojenčka

V nutrvasnico glavne bolnišnice so včeraj opoldne prepeljali truplo komaj 20 dni starega Zorana Locatellija iz Prebenega 11/a. Občinski zdravnik v Dolini dr. Lovrečič je namreč ugotovil otročičkovo smrt, ni se pa mogel izreči o razlogih smrti. Mali otrok je preminil že v soboto okrog poldne doma. Šele po opravljeni obdukciji bodo znani razlogi otrokove smrti. Truplo je sedaj na razpolago sodnim oblastem.

Tržaški mornar na ladji «Lakonia»

Na grški ladji «Lakonia», ki gori in se potaplja pri Maderi, je bil vkrcan tudi Tržačan Giorgio Murat, star 30 let in stanujoč v Ul. Guardiella-S. Cilino 411. Na ladjo se je vkrcal prve dni aprila kot komisar ladje. Lani se je poročil in nastanil v Genovi. Te dni bi moral priti v Trst na obisk k materi in sestri.

O njegovi usodi ni še nič znanega.

Smrtne posledice prometne nesreče

Na nevrokirurškem oddelku glavne bolnišnice je predvčerajšnjim podlegla poškodbam 77-letna Gioconda Rossi vd. Legnani iz Ulice Cattedrale 12, ki je v soboto postala žrtev cestne nesreče pred glavno ribarnico. Kot smo poročali v nedeljo, je Rossijevo podrl avto TS 48566, ki ga je proti Sv. Andreju vozil 44-letni Silvano Desantis iz Ul. Moreri 13. Rossijeva si je pri nesreči polomila desno nogo in se pobila po glavi.

OD 1. JANUARJA NAPREJ

Povišanje dnevne oskrbovalnine v obeh tržaških bolnišnicah

Nove cene veljajo za vse javne bolnišnice v državi
Zaenkrat nobenih sprememb v otroških bolnišnicah

Prvi januar bo prinesel Tržačanom novo povišanje cene dnevne oskrbovalnine v glavni bolnišnici in v bolnišnici pri Magdaleni, medtem ko za sedaj ni bilo še ničesar sklenjeno glede novih cen v otroških bolnišnicah.

Od začetka prihodnjega leta se bo cena dnevne oskrbovalnine v omenjenih bolnišnicah povišala od sedanjih 4295 na 4840 lir. Nova cena bo veljala za vse bolnike, ki bodo sprejeti na račun raznih zavarovalnih ustanov, državne, občinske ali kake druge javne ustanove. Prav tako se bo povišala cena dnevne oskrbovalnine za zasebne plačnike, in sicer: v ločenih sobah prvega razreda na 6095 lir, v ločenih sobah drugega razreda pa na 5495 lir.

Nova povišanja bodo uveljavili na osnovi direktiv ministrstva za zdravstvo in se nanašajo na vse javne bolnišnice v državi. Povišanje dnevne oskrbovalnine upravičujejo s povišanjem življenjskih stroškov in s povišanjem izdatkov, ki jih bodo imele bolnišnice zaradi povišanja plač uslužbencev.

Zadnja pot Lojzke Škerkove

Na pokopališču v Sempolaju so včeraj popoldne položili k večnemu počitku Lojzko Škerkovo roj Bratina, soprogo dolgoletnega predsednika Kmečke zveze ter znanega in zavednega Slovenca tov. Josipa Škerka iz Trnovce in mater znanega slovenskega odvetnika dr. Josipa Škerka.

Zavedno slovensko ženo so na njeni zadnji poti iz hiše žalosti v Trnovci do Sempolaja spremili številni domačini ter številni znanci in prijatelji ugledne Škerkove družine, med katerimi tudi predstavniki raznih slovenskih organizacij in ustanov.

Nalezljive bolezni

Občinski higienski urad sporoča, da so od 11. do 20. t.m. zabeležili v tržaški občini sledeče število nalezljivih bolezni: davica 3, škrlatinka 38 (2 izven občine), tifoidna mrzlica 1, ošpice 73, norice 28, oslovski kašelj 3, priušesna slinavka 11 (1 izven občine), rdečke 3, infekcijsko vnetje jeter 1, otroško infekcijsko vnetje črevesja 1.

Danes stavka brivcev in frizerjev

Danes bodo ves dan stavkali brivski in frizerski pomočniki. Stavko je napovedal sindikat te stroke, vključen v Novo delavsko zbornico CGIL, ker se noče združenje obrtnikov pogajati za sklenitev nove delovne pogodbe. Uslužbenci zahtevajo med drugim zvišanje osnovne tedenske plače vsaj na 12.000 lir za pomočnike druge kategorije, 44-urni delovni teden, 13. plačo, zvišanje odpravnine itd. Zaradi stavke bo delo v brivnicah in v frizerskih salonih skrčeno, ker bodo pač delali le lastniki in njihovi svojci.

UPRAVA IN OSEBJE SLOVENSKEGA DIJAŠKEGA DOMA V TRSTU
vošči vsem svojim dobrotnikom, staršem in gojencem vesel božič in srečno novo leto.

Urnik prevozov Acegata za božič in Novo leto

Ravnateljstvo mestne prevozne službe Acegata sporoča, da bodo tramvaji, avtobusi in filobusi danes in 31. decembra zvečer nehali voziti prej kot po navadi, na božič in Novo leto zjutraj pa kasneje.

Po redni službi se začne izredna nočna služba na progah št. 31 in 32.

Proga št. 31 gre po naslednji smeri: Sv. Ivan - Trg Goldoni - «Dazio» pri Žavljah — naselje S. Sergio - Trg Goldoni - Ul. Revoltella - Trg Goldoni - Sv. Ivan.

Proga št. 32: Trg Goldoni - Sv. Andrej - Trg Goldoni - Barkovlje - Trg Goldoni - Skedenj - Trg Goldoni. Presledek med vsakim vozilom bo 15 minut.

Zadnji odhodi 24. in 31. 12. in prvi odhodi 25. 12. in 1. 1. 1964 bodo:

št. 1 iz Ul. Doda ob 21.30 in ob 7.13, z glavne postaje ob 21.29 in 7.31;
št. 3 od Sv. Ivana ob 20.06 in 7.11, od Sv. Andreja ob 20.30 in 7.11;
st. 5 s Trga Perugino ob 21.22 in 7.10, iz Rojana ob 21.28 in 7.30;
št. 6 od Sv. Ivana ob 21.18 in 7.04, iz Barkovelj ob 21.42 in 7.29;
št. 8 iz Rojana ob 21.21 in 7.15, od Sv. Andreja ob 21.25 in 7.14;
št. 9 od Sv. Ivana ob 21.08 in 7.05, z Elizejskih poljan ob 21.35 in 7.37;
št. 10 s Trga Valmaura ob 21.20 in 7.00, iz Ul. S. Carlo ob 21.40 in 7.19;
št. 11 iz Rocola ob 21.29 in 7.07, z Borznega trga ob 21.24 in 7.12;
št. 14 od Villa Giulia ob 21.48 in 7.24, z Largo Piave ob 21.36 in 7.12;
št. 15 s Trga S. Giovanni ob 21.23 in 7.15, od Sv. Andreja ob 21.38 in 7.29;
št. 16 s Trga S. Giovanni 21.15 in 7.07, z Elizejskih poljan 21.31 in 7.22;
št. 17 od S. Cilino 21.34 in 7.30, iz Ul. S. Carlo ob 21.34 in 7.11;
št. 18 iz Ul. Cumano ob 21.30 in 7.34, iz Ul. S. Carlo 21.30 in 7.19;
št. 19 iz Ul. Flavia ob 21.17 in 7.10, z glavne postaje 21.32 in 7.30;
št. 20 iz Milj ob 21.31 in 7.20, od Stare mitnice 21.14 in 6.50;
št. 21 iz naselja S. Sergio ob 21.29 in 7.28, s Stare mitnice 21.29 in 7.06;
št. 24 od Sv. Justa ob 21.16 in 7.30, s Trga Libertà 21.30 in 7.15;
št. 25 s Katinare ob 21.50 in 7.32, s Trga Oberdan 21.26 in 7.06;
št. 26 s Kjadina ob 21.40 in 7.32, s Trga Oberdan 21.16 in 7.15;
št. 28 s Kolonje ob 21.40 in 7.40, s Trga Riborgo 21.19 in 7.20;
št. 29 od Javnega vrta ob 21.24 in 6.57, iz Škednja 21.24 in 7.17;
št. 30 z glavne postaje ob 21.49 in 7.30, s Trga Rosmini 21.33 in ob 7.15.

IZ KOPRA SO NAM SINOČI SPOROČILI, da se stanje na cestah onstran meje ni bistveno spremenilo. Ponekod je poledica, toda ceste so posute. Vsekakor pa je potrebna previdna vožnja.

Zelo važno opozorilo razlaščenim kmetom

Kmete in lastnike zemljišč iz Boljunca, Doline, Boršta, Stramarja itd., katerih imena smo objavili v naem listu v nedeljo, 15. decembra in v nedeljo, 22. decembra, ker jim bodo razlastili zemljišča za Industrijsko pristanišče, opozarjamo, da imajo po zakonu pravico do pritožbe na sodišču. Le tako lahko dosežejo višjo ceno.

Ne zamudite roka in edine možnosti, da branite svoje interese. Rok zapade 30 dni od prejemu dekreta.

Nekateri lastniki, ki so v seznamu, niso se dobili dekreta. Opozarjamo tudi te, naj se takoj zanimajo za zadevo, da ne bodo imeli težav in sitnosti.

Obrnite se takoj na tajništvo Kmečke zveze in Zveze malih posestnikov v Ulici Geppa 9 za potrebne nasvete.

Ne nasedajte prigovarjanjem in raznim govoricam.

Uporabite zakonito sredstvo za zaščito svojih interesov, dokler je še čas.

Primeri o nizkih cenah, ki jih je ponudilo za razlaščena zemljišča Industrijsko pristanišče, in znatno vi ji oceni sodnega cenilca, ki smo jih navedli v naši nedeljski številki, so resnični.

Sodnih stroškov se ni bati. Zadostuje, da dosežete za 10 odstotkov višjo ceno, pa mora plačati vse stroške kupec.

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem svojim obiskovalcem in prijateljem.
SLOVENSKO GLEDALIŠCE V TRSTU

TRI HUDE PROMETNE NESREČE

Avtocisterna podrla delavca ker so ji popustile zavore

Mladenič iz Doline padel z vespo in si prebil lobanjo - Padec dveh fantov z ukradeno vespo

Včeraj popoldne se je na dvorišču čistilnice «Aquila», kjer polnijo cisterne z gorivom, dogodila huda nesreča, katere žrtev je postal 62-letni delavec Giovanni Ferletti iz begunskega taborišča pri Grehu. Na avstrijski avtocisterni K 46739, ki jo je vozil 35-letni šofer Josef Guggemberg iz Spittala, so se nenadoma pokvarile hidravlične zavore in težko vozilo je zavozilo po nekoliko nagnjenem dvorišču. Ferletti se ni zavedel nevarnosti, da bi pravočasno odskočil in cisterna ga je podrla ter se nato zaletela v drugo ustavljeno avtocisterno. Pri nesreči se je Ferletti hudo pobil po zatilju in čelu ter zadobil možganski pretres. Z avtom RK so ga takoj odpeljali v bolnišnico, kjer so ga nujno sprejeli na nevrokirurški oddelek s strogo pridržano prognozo. Ferletti je bil uslužben za podjetje Impefi iz Ul. Vasari 2.

* * *

Včeraj zjutraj okrog 2. ure se je pri Domju dogodila huda nesreča. Ob tistih uri se je na svoji vespi TS 30593 vračal proti domu 24-letni Ivan Cupin iz Doline, ko je nenadoma zavozil na ledeno ploskev, ki je pokrivala asfalt, izgubil nadzorstvo nad vespo in se prevrnil. Pri padcu, h kateremu je verjetno pripomogel močan sunek burje, si je Cupin prebil lobanjo in je krvavel iz levega ušesa. Mimoidoči avtomobilist je nesrečnega Cupina zagledal sredi ceste in je takoj poklical rešilni avto RK s katerim so ponesrečenca odpeljali v bolnišnico, kjer so ga sprejeli na nevrokirurški oddelek s strogo pridržano prognozo. Na kraju nesreče so potrebne formalnosti opravili karabinjerji s postaje v Ul. Hermet. Cupinovo zdravstveno stanje je še vedno resno.

V nedeljo zvečer so z zasebnim avtom prepeljali v bolnišnico 18-letnega Luigija Ranallija iz Drevoreda Raffaele Sanzio 5-2. Ranallija, ki je imel rane po obrazu in levi roki so sprejeli na drugi kirurški oddelek s prognozo okrevanja v 10 dneh. Nekaj časa potem so z rešilnim avtom RK prepeljali v bolnišnico tudi 31-letnega Guida Giurmanija iz Ul. Tigor 6. Njega so sprejeli na ortopedski oddelek, kjer se bo moral zdraviti 3 mesece zaradi zloma leve stegnenice. Oba ponesrečenca sta povedala, da sta malo prej prečkala Ul. Flavia pri pokopališču ter da ju je podrl neki avto zelene barve, ki je po nesreči zbežal. Toda ta izpoved se je zdela karabinjerjem sumljiva. Odšli so na kraj dozdevne nesreče in ugotovili, da sta se Ranalli in Giurmani prevrnila z motorja TS 22168, ki sta ga med dnevom ukradla Ruggeru Gragneriju izpred hiše v Ul. Giuliani 8.

Darovi in prispevki

Ob obletnici smrti očeta Antona Malalana darujejo Zvonko, Silvana in Marcel 3000 lir za Dijaško Matico. V počastitev spomina pok. Lojzke Škerk daruje družina Smuc-Koren 2000 lir za Dijaško Matico. V isti namen darujejo Kmečka zveza 5000 lir, L. Trampus 1000.

Ob obletnici smrti svojega očeta Josipa, daruje Fridrik Znidarčič 2000 lir za Dijaško Matico.

V spomin na pokojno gospo Lojzko Škerkovo daruje družina Tončič 2500 lir za Dijaško Matico in 2500 lir za sklad Sergija Tončiča.

Mali oglasi

POKRIVANJE PODOV in pod iz plastike, guma, linoleum od 500 lir dalje kv. meter. Preproge in plastične preproge za hodnike vseh vrst po zelo ugodnih cenah. Zagotovljena namestitev izkušenih delavcev **ITALPLAST Trst Trg Ospedale 6, tel. 95-919.**

Slovensko gledališče v Trstu
V četrtek, 26. t. m. ob 15.30 v prosvetnem domu «A. Sirk» v KRIŽU
Girolamo Gigli
DON PILONOVA SESTRICA

P D SLAVKO ŠKAMPERLE
priredi
SILVESTROVANJE NA STADIONU
«Prvi maj», Vrdelska cesta 7
Igral bo prvovrstni orkester. — Bifé dobro založen. — Vstop z vabili.
Rezerviranje miz v nedeljo 29. t. m. od 10. do 12. ure in v ponedeljek 30. t. m. od 20. do 22. ure v društvenih prostorih. Istočasno lahko dobite vabila.

PROSVETNO DRUSTVO «I. CANKAR»
priredi v petek, 27. t. m. ob 45. obletnici smrti pisatelja Ivana Cankarja
«Cankarjevo proslavo»
Na sporedu:
pevski zbor «Lipa» iz Bazovice, recitacije in čitanje odlomkov iz Cankarjevih del
Vljudno vabljeni!
Začetek ob 20.45 uri
Dvorana bo ogrevana

Gledališča

VERDI

V petek ob 20.30 za red B v parterju in ložah ter za red A na balkonih in galerijah, tretja predstava Massenetove opere «Manon». Dirigent Oliviero de Fabritiis. Nadaljuje se prodaja vstopnic tudi za nedeljsko zadnjo predstavo.

TEATRO STABILE

Danes zaprto. Jutri 25. in v četrtek 26. t.m., ob 17. uri v Avditoriju 8. in 9. ponovitev igre «La breccia» avtorjev Guardamagne in Marisija. Red F. Igra je prejela nagrado «Premio tricolore 1961». Režija Ruggero Jacobbi. Scena in kostumi Maurizio Mammi. Izvirna glasba Raoul Ceroni. Rezervacija in prodaja vstopnic v Galeriji Protti (tel. 36-372).

Kino

Nazionale 16.00 «Ieri, oggi, domani». Technicolor. Sophia Loren, Marcello Mastroianni.
Arcobaleno 16.00 «Gli eroi del West». Technicolor. Walter Chiari, Raimondo Vianello.
Excelsior 15.00 «Sciarada». Technicolor. Gary Grant, Audrey Hepburn.
Fenice 15.00 «Il maestro di Vigevano». Alberto Sordi.
Grattacielo 16.00 «I re del Sole». Barve Deluxe. Yul Brynner, Shirley Anne Field.
Supercinema 16.00 «Silvestro e Gonzales, matti e mattatori». Barvne slikanice.
Alabarda 16.00 «Duello nel Texas». Richard Harrison.
Filodrammatico 16.00 «Stanlio e Ollio ereditieri». Stanlio in Ollio.
Aurora 16.00 21.00 «I mostri».
Cristallo 16.00 «55 giorni a Pechino» Technicolor».
Capitol 16.00 «Irma la dolce». Shirley Mac Layne. Technicolor. Prepovedano mladini.
Garibaldi 16.00 21.30 «La baia di Napoli». Clark Gable, Sophia Loren, Vittorio De Sica.
Massimo 16.00 «Ursus nella terra di fuoco». Technicolor. Ed Fury.
Impero 16.30 20.30 «Il successo».
Moderno Danes zaprto. Jutri revija.
Astoria 16.30 «Operazione Eichmann». Prepovedano mladini.
Astra 16.30 21.00 «Il sole nella stanza».
Vittorio Veneto 16.00 «Per soldi o per amore». Technicolor. Kirk Douglas.
Abbazia 16.00 «Odio mortale». Technicolor. Amedeo Nazzari.
Marconi 16.00 «Gli imbroglioni». Walter Chiari, Antonella Lualdi.
Ideale 14.00 Danes zaprto. Jutri ob 14.00 «Marisol contro i gangster».
Skedenj Danes zaprto.

Včeraj - danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 22. in 23. decembra se je v Trstu rodilo 22 otrok, umrlo pa je 18 oseb.

Umrli so: 83-letna Maria Paliaga, 74-letni Mario Pesaro, 78-letni Luigi Crociani, 79-letna Ida Giacomuzzi vd. Puspan, 73-letna Luigia Skerk por. Bratina, 70-letni Giuseppe Zornada, 67-letna Gioconda Rossi por. Lugnani, 65-letni Mario Coloni, 72-letna Angela Dorio por. Cusinato, 40-letni Giuseppe Pietrobon, 74-letni Francesco Siega, 94-letna Maria Kus por. Fonda, 86-letna Maria Ivancic por. Sodnik, 72-letna Ottilia Massarut por. Zorani, 70-letni Giovanni Gerin, 85-letna Giovanna Coclancich vd. Milocco, 57-letni Vladimiro Hrovatin, 82-letna Paola Bacotta.

NOCNA SLUŽBA LEKARN

Cipolla, Ul. Belpoggio 4; Godina Enea, Ul. Ginnastica 6; Alla Maddalena, Ul. dell'Istria 43; Pizzul-Cignola, Corso Italia 14; Croce Azzurra, Ul. Commerciale 26.

LEKARNE ODPRTE 25. t.m.

Benussi, Ul. Cavana 11; Croce Verde, Ul. Settefontane 39; Picciola, Ul. Oriani 2; Pizzul-Cignola, Korzo Italia 14; Ravasini, Trg Libertà 6; Alla Salute, Ul. Giulia 1; Vernari, Trg Valmaura 10.

LEKARNE ODPRTE 26. t.m.

Dr. Codermatz, Ul. Tor S. Piero 2; Godina, Trg S. Giacomo 1; Alla Minerva, Trg S. Francesco 1; G. Papa, Ul. Felluga 46 (Sv. Alojz); Al Due Mori, Trg Unità 4; Dr. Rossetti, Ul. Combi 19; Dr. Signori, Trg Ospedale 8; Tamaro-Neri, Ul. Dante 7.

KJE BOMO SILVESTROVALI?

Jamska restavracija Postojna Veliko tradicionalno silvestrovanje v vseh prostorih restavracije. Silvestrova večerja in ples 2.500 din. — Igrala bosta dva najboljša orkestra. Rezervacije v turistični pisarni in v jamski restavraciji. Tel. 68.

«Marinella» Trst, Viale Miramare 323. Pripravite se na tradicionalno silvestrovanje. Pridite, igral bo evropsko priznani orkester «MARIOLINO e i PRINCIPI di TRIESTE». — Prosimo, da pravočasno rezervirate. Tel. 36366.

Hotel TURIST Ljubljana, Dalmatinova ul. št. 12 — tel. 36129, vabi na prijetno silvestrovanje, ki ga prirejamo v vseh prostorih hotela. Sprejemamo rezervacije.

Hotel «TRIGLAV» Koper, prireja veliko silvestrovanje (trije orkestri). Cena za bogato večerjo in rezerviranje 1.500 din. V nočnem baru dva programa, rezerviranje 1.000 din, konsumacija 1.000 din. Opozarjamo na silvestrovanje v novem hotelu «GIUSTERNA» in sprejemamo rezervacije. — Silvestrovanje v obratu «RIZANA» z večerjo in plesom 1.000 din. Rezerviranje sprejema recepcija hotela, tel. 21650.

Hotel «PALACE» Portorož, tel 37145 priredi tradicionalno silvestrovanje v vseh prostorih hotela in kavarne «JADRAN». Igrajo štirje priznani orkestri. Rezerviranja od 1.000 do 2.000 din. Silvestrski menu po naročilu.

Veliko silvestrovanje v hotelu **«BELVEDERE»** nad Izolo in v hotelu «ZORA» v Izoli. Rezervacije in informacije v obeh recepcijah, tel. 71233 - 71141.

TURISTIČNO GOSTINSKO PODJETJE «METROPOL» Piran vabi na tradicionalno silvestrovanje v hotel «LUCIJA» pri Portorožu, v hotel «SIDRO» in v nočni bar «TRI PAPIGE» v Piranu. Rezervacije v recepciji hotela «SIDRO» v Piranu, tel. št. 73314. Tridnevni penzion za novoletne praznike po izredno nizki ceni. Izbrani silvestrski menu z rezervacijo v hotelu «LUCIJA» 2.500 din in v hotelu «SIDRO» 2.000 din.

Hotel «Sabotin» Gorica Nova Gorica (Šolkan) priredi silvestrovanje v vseh prostorih hotela.

«PARK HOTEL GORICA», Nova Gorica, prireja veliko silvestrovanje. Rezerviranja so nujna. Pridite, prijetno vam bo. Tel. 2061. Vstopnice so v predprodaji v recepciji.

Hotel «KRAS», REPENTABOR priporoča silvestrsko večerjo. Rezervacije osebno ali telefonsko 221331.

Hotel FURLAN, REPENTABOR priredi tradicionalno silvestrovanje v vseh prostorih hotela. Bogata silvestrska večerja, glasba, ples in rezervacija L 4.000.—. Telefon 221360.

Restavracija KRIŽMAN — VELIKI REPEN. V obnovljeni dvorani prireja tradicionalno silvestrovanje. Igra «Kraški orkester». Nujne so rezervacije, tel. 221361. Silvestrski menu po želji.

Restavracija ŠKABAR v REPNU priporoča silvestrsko večerjo. Potrebna je rezervacija, tel. 221690.

Hotel «TRIGLAV» SEŽANA priredi tradicionalno silvestrovanje s silvestrsko večerjo. Igral bo prijubljeni orkester. Priporoča se rezervacija.

Gostinsko podjetje «GALEB» KOPER. Kot vsako leto priredi tudi letos silvestrovanje z bogatim menujem v svojih obratih: HOTEL «GALEB», tel. 21605, RESTAVRACIJA «RIBA», tel. 21182, KAVARNA «LOŽA» tel. 21198. Rezervacije v obratih. Igrajo priznani orkestri. Priporočamo se za obisk.

HOTEL CENTRAL PORTOROŽ vabi na prijetno silvestrovanje. Bogata silvestrska večerja. Igra priznani orkester «ALBATROS». Rezervirajte pravočasno — tel. 73131.

CASINÒ «ROSALIA» OPATIJA Prijetno boste pričakovali Novo leto 1964 v CASINO' «ROSALIA» v OPATIJI. V vstopnini 2.500 din je vključena konzumacija vseh jugoslovanskih pijač in hladni bifé. — VSTOP SAMO ZA TUJE DRŽAVLJANE.

Grand hotel «UNION» — Ljubljana, Miklošičeva ulica — vabi vse na tradicionalno silvestrovanje. Izbrana jedila in pijače. Silvestrski menu 2.500 din, vključena tudi vstopnina in ples.

Hotel «KRAS» Postojna tel. 100 vabi na prijetno in veselo silvestrovanje. Silvestrska večerja v dveh variantah, godba in ples. Samo rezerviranje.

ALI ŽELITE PRIJETNO SILVESTROVATI? V Ljubljani v novem **hotelu «ILIRIJA»** bo igral zabavni orkester s pevko Ivano KRAŠEVEC — Obvezni menu — Rezervacije tel. 31135. Cena 3.600 din. Damam je na razpolago frizerski salon.

V nedeljo 29. decembra smučarski izlet na Lokve
Vpisovanje do petka 27. t. m. pri vseh potovalnih uradih

URARNA — ZLATARNA
LAURENTI
Trst, Largo S. Santorio, 4
Tel. 723240
Bogata izbira ur in zlatnine darila za vsako priliko
Poseben popust!

PARFUMERIJA
BENY
Trst, Ul. XX Settembre 12
Tel. 76-283
Založena je s parfumi prvovrstnih znamk in z najboljšimi kremami. Primerna za darila
Postreženi boste v slovenščini

Zima je prišla!
GORILNIKI
na nafto, mestni pl

IZ TRŽAŠKIH SODNIH DVORAN

Nove obtožbe proti inž. Cisilinu v zvezi z raznimi gradbenimi deli

Med drugim mu očitajo, da je upravniku podjetja «Costruzioni generali» omogočil, da si je krivično prilastil skoraj 2 milijona lir

Pred kazenskim sodiščem (predsednik Boschini, tožilec Visalli, zapisnikar Chiarelli) se je nadaljevala včeraj obravnava proti 16 obtožencem zaradi znanega škandala v združenih bolnišnicah. Tudi včeraj je na zatožnem stolu sedel drugi obtoženec, bivši vodja tehničnega urada združenih bolnišnic, inž Cisilin.

Sodniki so še nadalje zasliševali obtoženca v zvezi z obtožbo, ki trdi, da je inž. Cisilin skupaj z drugimi obtoženci zagrešil vrsto prekrškov pri gradnji dveh novih shramb za trupla v splošni bolnišnici. Sodniki so včeraj zaslišali inž. Cisilina posebno v zvezi z obtožbo, ki trdi, da je obtoženec ponaredil razne listine, da bi omogočil podjetju «Costruzioni generali» ter še posebej upravniku tega podjetja inž. Malossiju, da si prilasti po krivičnem skoraj 2 milijona lir.

Inž. Cisilin se je zagovarjal rekoč, da je zračunal cene za opravljena dela na podlagi občinskega cenika. Pripomnil pa je še, da je prejel od inž. Malossija določene vsote denarja na račun del, ki jih je podjetje opravilo pred podpisom pogodbe. Pristavil je še, da so od dokončne vsote, ki bi jo moral izplačati podjetju «Costruzioni generali», odbili 300.000 lir, ki se jih je podjetje samo obvezalo, da jih izplača za poravnavo določenih neizpolnjenih obveznosti.

Naslednja obtožba (št. 12 a, b in c) je zadevala razna dela pri gradnji novega poslopja Inštituta legalne medicine in hleva za živali v splošni bolnišnici. V tej zvezi dolžijo inž. Cisilina, kakor tudi dr. Stena in druge soobtožence, da so ogoljufali javno upravo (združene bolnišnice in druge ustanove) s tem, da so opravili razna dela z delovno silo združenih bolnišnic, uporabljajoč pri delih material, ki je bil last te ustanove ter da nekaterih del niso izvršili v predvidenem roku.

Na vse te obtožbe se je inž. Cisilin zagovarjal trdeč, da je prisostvoval sejam, kjer se je govorilo o teh vprašanjih, samo v prvem času. Pozneje sta za upravne zadeve, ki so bile povezane z gradnjami, skrbela zemljemerec Pieri in uradnik Negrisin. Na vsak način je izključil, da bi kdajkoli uporabil delovno silo in material združenih bolnišnic za dela, ki so bila vključena v pogodbo s podjetjem. Če pa je podpisal zapisnike, kjer se trdi da so dela dokončana, je to storil na podlagi izjav geom. Pierija in uradnika Negrisina. Javni tožilec je seveda hotel zvedeti, če je obtoženec osebno ugotovil verodostojnost izjav obeh nameščencev. Inž. Cisilin pa je odgovoril, da se je moral tedaj ukvarjati z resnejšimi vprašanji, se pravi z gradnjo novega internata in šole.

Na včerajšnji obravnavi so sodniki zaslišali obtoženca še v zvezi z nekaterimi drugimi obtožbami. Pri nekaterih gre za obtožbo uporabe delovne sile in materiala združenih bolnišnic, pri katerih drugih pa za razne nabave materiala in pohištva, ki jih baje ni odobrila upravna komisija. Inž. Cisilin je trdil, da prekrškov ni zagrešil. Še posebej je poudaril, da sploh ni zahteval, naj mu opremijo urad z novim pohištvom. Zdi pa se, da obstajajo določena protislovja med njegovimi izjavami in uradnimi dokumenti, s katerimi razpolaga sodišče.

85. rojstni dan Antona Miliča od Briščkov

Danes praznuje svoj 85. rojstni dan Anton Milič od Briščkov, ki se je rodil 24. 12. 1878. Današnji slavljenec je tako poznan, da ga ni treba posebej predstavljati našim čitateljem, saj ima že dolga leta gostilno pri Briščkih, v kateri pridno prodaja poleg drugega vsa povojna leta naš časopis. Razen tega ima prav on ključe za jamo v Briščkih, ki privablja vsako nedeljo toliko izletnikov.

Milič je po poklicu železničar in je bil v tej službi do leta 1915. Imel je 10 otrok, od katerih je še pet živih. Vsa družina je sodelovala v narodnoosvobodilni borbi, v kateri je sin Zorko tudi dal svoje mlado življenje.

Milič je še danes, kljub visoki starosti, čil in zdrav ter hodi celo s kolesom na krajše izlete in do pred dvema letoma je prihajal celo v Trst.

Današnjemu slavljencu voščijo vsi prijatelji in znanci še dosti let zdravja in sreče. Voščilom se pridružujeta tudi uprava in uredništvo našega časopisa z željo, da bi še nadalje tako pridno širil «Primorski dnevnik».

Kino na Goriškem

predvaja danes 24. t. m. ob 18. uri barvni film Walta Disneya:

IL COWBOY COL VELO DA SPOSA

(Kavboj z nevestino m pajčolanom)

Igrajo: MAUREEN O'HARA in BRIAN KEITH, CHARLIE RUGGLES in drugi

V sredo, 25. t. m. ob 15. uri ponovitev filma:

IL COWBOY COL VELO DA SPOSA

(Kavboj z nevestino m pajčolanom)

V četrtek, 26. t. m. ob 15. uri Metrocolor film:

TAMBURI D'AFRICA

(Afriški bobni)

Igrajo: FRANKIE AVALON, MARIETTE HARTLEY, LOOYD BOCHNER in TORIN THATCHER

Svojim obiskovalcem vesele božične praznike

KINO PROSEK-KONTOVEL

V sredo, 25. t. m. ob 16. uri:

BARABA

v četrtek, 26. t. m. ob 16. uri film:

BARABA

Vošči svojim obiskovalcem vesel božič

KINO «ROSANDRA» BOLJUNEC

predvaja 25. t. m. ob 16. uri film:

«VIA COL VENTO»

(V vrtincu)

Ne zamudite prilike in oglejte si ta prekrasni film.

Igrajo: CLARK GABLE, VIVIEN LEIGHT, LESLIE HOWARD in OLIVIA DE HAVILLAND

V četrtek, 26. t. m. ob 16. uri ponovitev filma:

«VIA COL VENTO»

(V vrtincu)

Svojim obiskovalcem in vsem vaščanom vesel božič!

KINO «IRIS» PROSEK

predvaja danes. 25 t. m. ob 16. uri barvni zabavni film:

Appuntamento in riviera

(Zmenek na rivieri)

Igrajo: TONY RENIS, GRAZIELLA GRANATA in mala MARIA LETIZIA GAZZONI

☆★☆

V četrtek, 26. t. m. ob 16. uri Cinemascope barvni film:

La strada dei giganti

(Cesta velikanov)

Dramatično, avanturistično, ljubezensko

Igrajo: DON NEGOWAN, CHELO ALONSO, HELDEGARDA KNEF in drugih 40 igralcev

Vsem obiskovalcem želimo vesele božične praznike

MESNICA
MEVLJA
BAZOVICA št. 29 (center)
vošči vesele božične praznike

GOSTILNA
MILKOVIČ
Gropada št. 60 — Tel. 226-130
vošči svojim gostom vesele praznike

MLEKARNA
Cvetko ŠTAFANČIČ
KRIŽ št. 204 — Tel. 225-133
vošči srečne in vesele božične praznike

Trgovina jestvin
MARTA KUSU
GABROVEC ST. 42
vošči vsem vesele božične praznike

CINE FOTOMATERIALE
SEGULIN
Trst, Ul. Mazzini 53
Telefon 733-361
Vabi prijatelje in znance, naj ga obiščejo.
ter jim želi vesele božične praznike

RESTAVRACIJA
DANEU
OPČINE, Narodna ul. 194
Tel. 221-241
želi vsem cenjenim gostom vesele praznike!

GOSTILNA
GODNIČ
TRST — Strada del Friuli 309
želi vesele praznike in srečno novo leto

Goriško-beneški dnevnik

PROSLAVA 20. OBLETNICE VSTAJE V PEVMI

Hvaležni bodimo padlim borcem za pravice, ki so nam jih priborili

Z združenimi močmi se moramo boriti za nadaljnje pridobitve, ki nam pritičejo - Nastop pevskih zborov iz Dola-Poljan, Štandreža in Števerjana

Na proslavi 20-letnice vstaje, ki so jo v nedeljo popoldne priredili partizani iz Pevme, z Oslavja in iz St. Mavra v prosvetni dvorani v Pevmi, se je kljub mrazu zbralo ob napovedani uri veliko število bivših partizanskih borcev, sorodnikov padlih in drugih naših ljudi iz Gorice in vseh okoliških vasi, ki so napolnili dvorano do zadnjega kotička.

Zbrane, med katerimi so bili zastopnik SKGZ dr. Sancin, delegacija iz Doberdoba, ki jo je vodil župan Andrej Jarc, pokrajinski svetovalec Marinčič, zastopniki prosvetnih društev iz Štandreža, Števerjana in Pevme ter zastopniki ANPI iz Gorice itd., je v imenu prirediteljev pozdravil Karlo Sošol iz Pevme.

Nato je govorila o pomenu te obletnice Nežica Kocjančič iz Gorice, ki je uvodoma poudarila, da je leto 1943 velik zgodovinski datum za vse Slovence in da je pomenilo pravo pomlad za slovensko ljudstvo, kakršne še ni doživelo v svoji s trnjem in solzami prepojeni zgodovini. Po 20-letnem fašističnem zatiranju se je v nas rodil odpor, ki je terjal hude žrtve od našega malega naroda. Samo tu v Pevmi imate 17 padlih partizanov, 7 je padlih junakov z Oslavja in 5 iz St. Mavra. Vsi ti so dali svoje življenje za največje ideale človeštva, za svobodo in mir.

Govornica je nato na kratko orisala dogodke tistih dni in krivice, ki jih je fašizem prizadejal slovenskemu ljudstvu pod Italijo, ko jim je odvzel ali uničil Narodni dom v Trstu, Trgovski dom v Gorici, uničil naše šole, našo prosveto in izgnal slovenščino iz vsega javnega življenja. Prav iz tega trpljenja je zrasel upor, ki je bil tem večji, čim hujše je bilo zatiranje. Svetal zgled vsem so bili prav naši partizani, ki so z golimi rokami odvzemali fašistom in nacistom orožje, s katerim so se potem borile naše edinice.

Izredne važnosti je bila za nas dokončna kapitulacija fašizma dne 8. septembra 1943 pod pritiskom zavezniških in italijanskih partizanov. Takrat se je tudi naše ljudstvo na Primorskem množično uprlo. Zrasle so partizanske brigade: Gregorčičeva, Gradnikova, Prešernova, Vojkova, osnovan je bil IX. korpus. Mnogo je bilo med nami tudi italijanskih partizanov.

Čeprav s takratno borbo mi Slovenci v zamejstvu nismo dobili vse, ga, vendar ta borba ni bila zaman. Če danes naši otroci lahko hodijo v slovensko šolo, če imamo slovenske časopise, naše pevske zbore, naše prosvetno delovanje, je to pridobitev naših borcev. To bi moral vedno imeti pred očmi zlasti naš mladi rod ter biti hvaležen partizanom, ki so za te pridobitve dali vse. Umirali so, a ker so umirali za življenje, niso umrli, ampak so zmagali.

Dvajset let je minilo od vstaje primorskega ljudstva, v kateri so imeli velik delež tudi naši Brici. Lahko smo upravičeno ponosni na to borbo, ki je bila del borbe vseh zatiranih narodov, borba za neodvisnost in mir ter borba za pravico. Iz preteklosti črpajmo nauk in zglede za bodočnost. Polni spoštovanja do lastne zgodovine, ne pozabimo padlih junakov. Nosimo jim cvetja na spomenike, vedno svežega cvetja, ki naj bo dokaz, da za nas še vedno živijo med nami.

Za zaključek je govornica zbranim materam padlih borcev recitirala Kajuhovo «Materi padlega partizana».

V imenu ANPI iz Gorice je pozdravil zbrane njegov tajnik Silvano Morsolin, ki je poudaril, da je tudi ANPI nastal v najtežjih časih in povezoval borce, slovenske in italijanske. Kot takrat, moramo ostati združeni tudi sedaj, je poudaril govornik, in okrepiti to našo organizacijo, ki ne pripada nobeni stranki. Odporniško gibanje je treba še bolj popularizirati in tudi v šolah bi morali predavati o njem mladini. Z združenimi močmi, kot v osvobodilni borbi se moramo boriti za dosego priznanja na e borbe in pravic, ki iz nje izvirajo. Zaključil je z željo po miru in ožigosal tiste šovinistične kroge, ki bi radi sejali razdor med Slovence in Italijane.

Po govorih je sledil kulturni del programa, pri katerem je najprej nastopil moški pevski zbor Dol-Poljane, ki je zapel pet partizanskih pesmi, pod vodstvom Pavline Komelove. Otroški pevski zbor iz Štandreža je pod vodstvom svojega pevovodnje Franca Lupina in ob spremljavi harmonike zapel štiri pesmi. Kot zadnji pa je nastopil moški in mešani zbor «Briški grič» iz Števerjana. Moški so zapeli dve pesmi in mešani zbor, ki je tokrat nastopil prvič po 14 letih molka, pa tudi dve in je kar dobro prestal to prvo preizkušnjo. Vmes je Jožica Smetova deklamirala nekaj Kajuhovih pesmi.

Ob zaključku so povabljenim gostom in svojcem padlih borcev priredili majhno zakusko, ki so jo pripravile žene in dekleta iz Pevme. Pri tem se je razvilo neprisiljeno kramljanje in pevci so zapeli tudi še nekaj pesmi.

Tako so bivši partizani iz Brd dostojno in po svojih močeh proslavili 20-letnico tistega velikega dne, ki pomeni tako važno preokretnico v naši zgodovini.

ZASTOPNIKI BIVSIH BORCEV IZ BRD so položili v nedeljo lep venec pred spomenik padlim borcem iz Pevme, Oslavja in St. Mavra v Pevmi

Voščilo odbora za odprtje prehoda v Ul. sv. Gabrijela

Iniciativni odbor za odprtje mejnega prehoda med Gorico in Novo Gorico v Ul. sv. Gabrijela voščí po ti poti vesele praznike in srečno novo leto predstavnikom oblasti in vsem drugim, ki so se letos in lani pobrigali za pospešeno rešitev in odstranitev vseh birokratičnih ovir za rešitev tega vprašanja med obema sosednjima državama. Obenem se zahvaljujejo predstavnikom strank KD, PSI in KPI ter uredništvom Primorskega dnevnika, Piccola in Gazzettina za njihovo sodelovanje. Voščilo so raztegnili tudi na jugoslovansko-italijansko komisijo, ki bo na sestanku v Vidmu obravnavala to zadevo, s katero bodo lahko zopet oživele trgovine v Ul. Carducci, na Kornu, na Katerinijevem trgu ter v Ul. sv. Gabrijela, ki so že toliko škode utrpele zaradi zaprte meje.

V NEDELJO PONOČI V GORICI

Neznani vlomilci so obrali nabiralnike v kapucinski cerkvi

Odnesli so kakih 20 tisoč lir, nabiralnike z večjimi vsotami, dragocenosti pa so pustili

Ko je v nedeljo zjutraj cerkovnik pri goriških kapucinih hotel v cerkev, se je malo začudil, ko je našel odprta vrata, ki peljejo v cerkev z vrta in skozi zakristijo. Pogledal je malo po cerkvi in ugotovil, da so neznanci s silo vlomili nekatere nabiralnike, kjer so zbirali prispevke za sveče. Po natančnejši preiskavi so ugotovili, da so neznanci, sodijo da sta bila morda dva, lahko pa tudi samo eden, izkoristili dejstvo, da je v omenjenih vrat, ki peljejo z vrta v zakristijo, manjkala ena šipa ter je bil namesto nje le kos lepenke. Vlomilci so lepenko odstranili, od zadaj odprli zapah ter odšli po hodniku v cerkev.

Ni bilo mogoče točno ugotoviti, koliko denarja so odnesli, vendar računajo, da je bilo v vlomljenih nabiralnikih okrog 20.000 lir. Drugi nabiralniki, kjer zbirajo denar za misijone in druge namene, so bili bogatejši z denarjem, pa se jih vlomilci niso dotaknili. Prav tako se niso dotaknili zlatih okraskov na kipih v oltarjih.

Preiskavo o vlomu vodijo karabinerji iz Ul. Sauro, ki so za sedaj ugotovili, da so prišli vlomilci v cerkev po polnoči, ker so do te ure bili v njej še kapucini, ki so pripravljali cerkev za praznike.

Sindikalne vesti

Sindikalna organizacija CISL sporoča, da je postavila zahteve za izboljšanje plač uslužbencem pri lekarnah v okviru pogajanj za obnovo pogodbe, ki se bodo v kratkem začela.

Skupaj z drugimi sindikalnimi organizacijami pa so opozorili pokrajinsko zvezo trgovcev, da je treba od 1. januarja dalje povišati plačo delavcem slaščičarske industrije zaradi naraščajoče draginje.

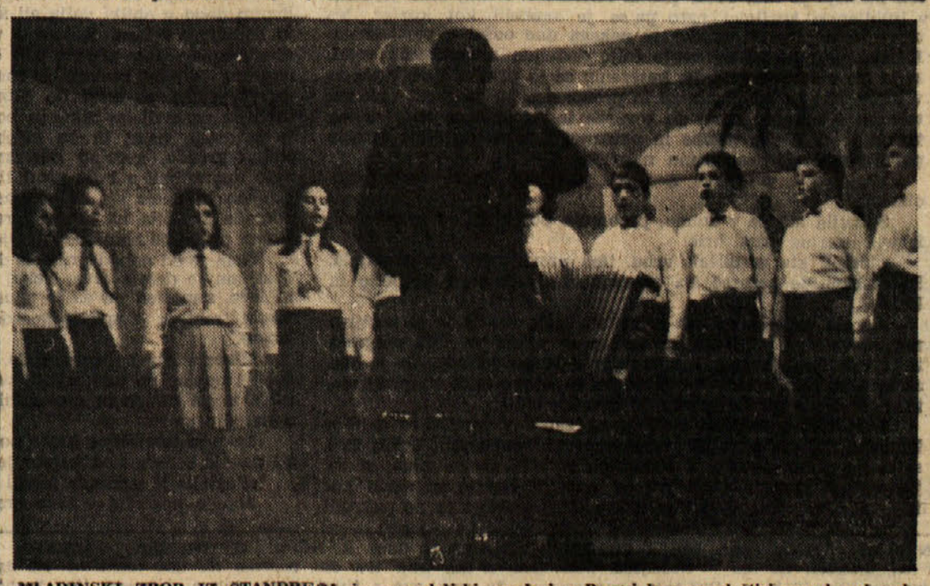

MLADINSKI ZBOR IZ STANDREŽA je na nedeljski proslavi v Pevmi lepo zapel štiri pesmi pod vodstvom Franca Lupina

Zanimivo predavanje o vzponu na Kavkaz

Preteklo soboto zvečer so bili prostori v klubu «S. Gregorčič» v Gorici premajhni za številne meščane in okoličane, ki so prišli na predavanje o slovenski planinski odpravi na Kavkaz. Na taka predavanja prihajajo radi ne samo člani SPD, ampak tudi vsi drugi prijatelji deviške narave, saj so bila vsa dosedanja predavanja te vrste, na katerih so predavali predavatelji iz Slovenije, zanimiva in lepo obiskana.

Tudi Ante Mahkota, član slovenske planinske odprave na Kavkaz v letošnjem poletju, je s številnimi barvnimi diapozitivi, ki jih je spretno povezal z besedo, kmalu navezal stike s številnimi poslušalci, ki so ga z zanimanjem poslušali do konca. V lepih barvnih slikah je pokazal divjo lepoto kavkaških gorskih velikanov ter jih primerjal z Alpami in Mont Blancom, kjer je predavatelj tudi ob drugi priliki napravil številne posnetke. Ob tej priliki je tudi povedal, da so odpravi v Kavkazu odlično služili gumasti podplati, katere jim je posredoval odbor goriškega SPD.

Ob koncu so predavatelju z živahnim ploskanjem izrazili priznanje za lepe slike in živ opis, s katerim jih je za dve uri popeljal med lepote visokih kavkaških gora. To je tolmačil tudi predsednik SPZ Karlo Kumar, ki se je v imenu vseh zahvalil predavatelju ter izrazil željo, da bi zopet kaj kmalu imeli priliko poslušati kakšno podobno predavanje v istih prostorih.

MARTINA NOVI POKRAJINSKI TAJNIK KD

COCIANNI: Spoštovati narodno manjšino ne pa težiti za tem, da jo podredimo

To je izjavil v svojem poročilu na pokrajinskem kongresu večinske stranke njen bivši tajnik

Na seji pokrajinskega odbora Krščanske demokracije, izvoljenega na 18. kongresu stranke, so izvolili za novega tajnika bivšega poslanca Michela Martino. Administrativni tajnik je Mario Dino Marocco, ostali člani odbora pa so Gino Cocianni, Paolo Calderini, Antonio Tripani, Mario Scattolin, Edoardo Silvera, Angelo Bot in Giovanni De Meio; poslednji zastopa v odboru desničarje. Pokrajinska podtajnika sta dr. Bruno Calderini in dr. Antonio Tripani, Bruno Cocianni je prevzel organizacijsko tajništvo.

Kakor smo že poročali je podal politično poročilo na 18. kongresu KD njen dolgoletni tajnik Bruno Cocianni, ki je poročal tudi o stališču do slovenske manjšine in o odnosih z Jugoslavijo. Ko je govoril o prisotnosti naše manjšine v Italiji, je poudarjevalec dejal, da mora dati bivanje slovenske in italijanske jezikovne skupnosti na istem ozemlju demokratičnim krščanom priliko, da uveljavijo svojo ideologijo. Prisotnost manjšine ne sme predstavljati nesrečo, ampak možnost za stike z Jugoslavijo, ki so že omogočili večje pomirjenje in sožitje tudi na področju pokrajine. Govornik je izhajal iz papeževe enciklike «Pacem in terris», ko je govoril o odnosih večine do manjšine, ki jih mora prevevati spoštovanje narodne manjšine, ne pa težnja, da se podredi. Krščanska demokracija je pospeševala sožitje z reševanjem upravnih vprašanj vasi in slovenskih občin, s podporo sprejemu zakona za slovenske šole in vseh določil za njegovo izvajanje, z odstranjevanjem vseh oblik polemike. Vprašanje odnosa do slovenske manjšine je govornik zaključil z besedami: «V bodoče je potrebna jasnejša politika političnega, gospodarske, sindikalne itd. integracije v očuvanju kulturnih in jezikovnih pravic Slovencev».

Obsežno je govoril o odnosih z Jugoslavijo in dejal: «Imeli smo žalostni privilegij, da smo živeli ob najtežavnejši italijanski meji, ki je pogojevala civilni in gospodarski razvoj. Mirnost ter socialni in politični napredek. Ze dolgo let se vse to spreminja, kar dokazuje mednarodna pomiritev»

«Sedaj živimo pri novi meji, ki predstavlja pomiritev. Ob tej meji moramo pokazati naše demokratične vrednote, ta meja mora omogočiti dejanski gospodarski razvoj pokrajine, predvsem pa Gorice».

Nadalje je Cocianni dejal, da so demokristjani podpirali stike med zastopniki Italije in Jugoslavije na najrazličnejših nivojih. Gorica mora postati «vzhodna vrata», središče mednarodnega prometa in trgovine. Odločno je poudaril, naj se vsi globoko zavedajo pomena teh «vrat Italije» za našo deželo. Krepitev stikov z Jugoslavijo skozi «vzhodna vrata» Italije je obveza vseh odgovornih ljudi KD na Goriškem, v deželi in vladi.

Med gospodarskimi vprašanji je navedel izgradnjo avtomobilske ceste proti Ljubljani, izkoriščanje železniške zveze pri Sv. Marku, razvoj obmejnega prometa na podlagi videmskega sporazuma, odprtje novih mednarodnih prehodov, poudaril pa je tudi potrebo po političnih in kulturnih izmenjavah.

Snežne razmere na goriških smučiščih

Po podatkih Goriške turistične zveze iz Nove Gorice je bilo na raznih goriških smučiščih stanje snega v ponedeljek zjutraj naslednje:

Lokve 20 cm, Vojsko 50 cm, Črni vrh nad Idrijo 45 cm, Idrija 30 cm, Livek 10 cm, Bovec 10 cm in Kobarid 7 cm. Sankališče v Idriji je uporabno.

Urnik trgovin za božične praznike

Danes 24. t. m. dan pred božičem: vse trgovine lahko podaljšajo svoj urnik zvečer, vendar ne preko 20. ure; mesnice bodo odprte tudi popoldne, pekarne in mlekarne bodo poskrbele za razdelitev kruha in mleka tudi za naslednji dan.

Jutri, 25. t. m. božič: vse trgovine bodo zaprte ves dan.

V četrtek, 26. t. m. na Štefanovo: dopoldne bodo odprte trgovine s kruhom in mlekarne dokler ne razdelijo kruha in mleka; cvetličarne bodo odprte do 13. ure. Vse druge trgovine bodo ves dan zaprte.

Zgornji urnik je obvezen za vse občine na Goriškem.

Brivci in frizerji bodo jutri, 25. t. m. božič, in 26. na Štefanovo imeli ves dan zaprto.

Kratke iz bolnišnice

Sinoči ob 18. uri so pripeljali v goriško bolnišnico 79-letno Marijo Maligoj iz Gorice, Ulica Aviano 9, ki je bila pri cestni nezgodi na Travniku ranjena nad levim očesom ter je dobila tudi pretres možgan. Pridržali so jo za 4 dni na zdravljenju.

Ob 16.45 je prišel po pomoč 47-letni Gaetano Colli iz Gorice, Ulica Trieste 46, ki je dobil pri igranju z žogo moč an udarec v trebuh. Pridržali so ga na zdravljenju za 10 dni.

Ob isti uri so nudili prvo pomoč Gianfrancu Concionu iz Fazore, ki se je doma z nožem ranil na palcu desne roke. Okrevali bo v 7 dneh.

Ob 12.45 pa so sprejeli na zdravljenje 42-letno Iolando Calligaris iz Viles, ki je padla doma ter si pri tem zlomila nekaj reber na desni strani. V bolnišnici se bo morala zdraviti 20 dni.

Dve nezgodi na cesti

Včeraj ponoči nekaj po eni uri so z avtom Zelenega križa pripeljali v goriško civilno bolnišnico 34-letnega Maria Bernardota iz Gorice, Ul. del Fante, ki je padel z vespo na cesti, ter se pri tem ranil na desni nogi. V bolnišnici so ga pridržali na zdravljenju.

Zjutraj ob 8. uri pa so z Zelenim križem pripeljali v bolnišnico še 73-letno Romano Franco, vd. Altieri iz Kaprive, ki si je pri padcu na cesti zlomila desno stegnenico. Pridržali so jo na zdravljenju.

Kino

VERDI. 17.00: «Irma, la dolce», S. Mc Laine in J. Lemmon. Ameriški barvni kinemoskopski film. Jutri in v četrtek isti film ob 14.45. Zadnja predstava ob 22.

CORSO. 17.15: «Prendila è mia», J. Stewart in S. Dee. Ameriški barvni film v kinemaskopu. Jutri in v četrtek isti film ob 14. uri. Zadnja predstava ob 22.

VITTORIA. 16.30: «Pinocchio». Barvni film Walta Disneya. Sledi barvna slikanica «Fifi e Tutti». Zadnja predstava ob 21.30. Jutri in v četrtek isti film ob 14. uri.

CENTRALE. 17.00: «Bill il bandito», A. Dexter in M. Windsor. Ameriški barvni film. Jutri in v četrtek ob 15. uri «L'invincibile cavaliere mascherato», P. Brice in H. Chanel. Italijansko-francoski barvni film v kinemaskupu.

DEŽURNA LEKARNA

Danes ves dan in ponoči je odprta v Gorici lekarna D'UDINE, Ul. Rabatta 18, tel. 21-24.

TEMPERATURA VČERAJ

Včeraj smo imeli v Gorici največjo temperaturo 2,6 stopinje ob 13.15, najnižjo 2,8 stopinje pod ničlo ob 6.30. Povprečne dnevne vlage je bilo 55 odstotkov.

šport šport šport šport šport šport

ALIGA

IZIDI

*Bologna-Mantova	2:1
*Fiorentina-Catania	1:1
*Genoa-Bari	0:0
*Juventus-Inter	4:1
Sampdoria-*LR Vicenza	3:1
Atalanta-*Lazio	1:0
*Messina-Torino	1:1
*Milan-Roma	2:1
*Modena-Spal	4:3

Prihodnje tekme (29 t. m.)

Atalanta - Sampdoria; Bari - Spal; Bologna - Juventus; Fiorentina - Milan; Genoa - Messina; Inter - Lazio; Montova - Catania; Roma LR Vicenza; Torino - Modena.

LESTVICA

Milan	13	9	4	0	28	10	22
Bologna	13	7	5	1	20	8	19
Inter	13	8	3	2	16	10	19
Juventus	13	8	3	2	27	14	19
Atalanta	13	6	3	4	14	13	15
Fiorentina	13	4	6	3	17	10	14
LR Vicenza	13	6	2	5	11	12	14
Lazio	13	5	4	4	11	8	14
Torino	13	3	6	4	11	14	12
Roma	13	5	2	6	18	14	12
Modena	13	4	4	5	15	21	12
Genoa	13	2	7	4	10	12	11
Sampdoria	13	5	0	8	17	25	10
Spal	13	3	4	6	14	15	10
Mantova	13	2	6	5	14	20	10
Catania	13	2	5	6	8	17	9
Messina	13	1	4	8	8	23	6
Bari	13	6	6	7	4	17	6

Totocalcio

Bologna-Mantova	(2:1)	1
Fiorentina-Catania	(1:1	X
Genoa-Bari	(0:0)	X
Juventus-Inter	(4:1	1
LR Vicenza-Samp.	(1:3)	2
Lazio-Atalanta	(0:1)	2
Messina-Torino	(1:1)	X
Milan-Roma	(2:1)	1
Modena-Spal	(4:3)	1
Cagliari-Verona H.	(0:0)	X
Catanzaro-Palermo	(3:1)	1
Napoli-Varese	(1:1)	X
Maceratese-Sambened.	(0:0)	X

KVOTE

13	—	27.982.000 lir
12	—	1.332.400 »

V A LIGI MILAN SAM V VODSTVU

Bologna, Inter, Juve *(s tremi točkami razlike)* za leaderjem lestvice

4:1 Turinčanov Herrerovi enajstorici

Milan, ki je izšel zmagovit iz dvoboja proti prerojeni Romi, se je še bolj oddaljil od najnevarnejših tekmecev. Sicer to ni glavni dogodek dneva. Ta je v Turinu, kjer si je Juventus privoščil Herrerov Inter. Milančani so prvi prišli v vodstvo in ko je kazalo, da imajo igro v svojih rokah, se je prebudil Del Sol in postal pravi motor Juventusa. Ta igralec je imel največ zaslug, da je prišlo do izenačenja po krivdi Burgnichevega avtogola. Kasneje je podpisal še dva gola, medtem ko je zadnjega spravil v Sartijevo mrežo Menichelli.

Nedeljsko kolo je prineslo dve zunanji zmagi. Prvo je dosegla Sampdoria v Vicenzi, drugo pa Atalanta v Rimu, kjer je bila v gosteh Lazia.

Precej razburljiva je bila tekma v Modeni, kjer so domačini vodili s 3:0, a so se pustili dohiteti od igralcev Spal, ki pa so morali v zadnji minuti še enkrat kloniti in oditi poraženi z igrišča.

Medtem ko je Torino dosegel z neodločenim rezultatom pol uspeha v Messini, ni mogoče trditi nekaj podobnega o Fiorentini, ki je morala, čeprav v igri na domačih tleh, prepustiti točko borbenim gostom iz Catanie. Isto lahko rečemo o Genoi, ki je pet nedelj praznih rok: ni ranila nasprotnikov, a tudi ranjena ni bila.

ODBOJKA ZA «JESENSKO PLAKETO»

A ekipa Bora brez poraza

Bor A je sinoči zmagovito zaključil kvalifikacijski turnir za jesensko plaketo 1963. Borovci so sinoči premagali tako CRDA kot B moštvo športnega združenja in se tako brez poraza uvrstili v finalno fazo tekmovanja.

Izidi zadnjega kola so naslednji:
BOR A — CRDA 2:0 (15:9, 15:12)
VIS — BOR B 2:0 (15:2, 15:4)
BOR A — BOR B 2:0 (15:3, 15:0)

V NEDELJSKI TEKMI 14. KOLA B LIGE

Brescia-Triestina 2:0 (1:0)

Dobra igra Tržačanov na sredi igrišča, slaba v napadu

STRELCA: v 8' p. p. Pagani; v 34' d. p. De Paoli.
BRESCIA: Brotto; Fumagalli, Di Bari; Rizzolini, Vasini, Bianchi; Favalli, Vicini, De Paoli, Raffin, Pagani.
TRIESTINA: Di Vincenzo; Frigeri, Vitali; Pez, Varglien, Sadar; Rancati, Dalio, Orlando, Novelli, Porro.
SODNIK: Righetti iz Turina — GLEDALCEV 15.000 — KOTJE: 3-2 za Triestina.

BRESCIA, 23. — Kot lastovke so se «rondinelle», tako namreč imenujejo igralce Brescie, «pognale proti svoji pomladi in morda tudi poletju. Moštvo je začelo prvenstvo z —7, danes pa je že skupaj s Triestino samo štiri točke od leaderja. Jasno je, da proti taki enajstorici ni bilo možno pričakovati od Triestine uspešnega zaključka dvoboja. In, pravici na ljubo povedano, tudi 2:0 ni nečasten rezultat. Domačini so v prvih 20 minutah recitirali igro kot bi imeli pred seboj knjigo s točno navedenimi poškodbe ni mogel dosti pomagati tovarišem, Vicini je bil brez vsake volje in tudi drugi se niso preveč izkazali.

Triestina ni razočarala. Vsaj v vseh oddelkih ne. Posebno obramba je dobro držala, medtem ko je bil njen najboljši oddelek z Daliom, Sadarjem in Rancatijem na sredini igrišča. Moštvo je pokazalo nekaj dobrih potez, a je tudi dokazalo, da je mrzlo, brez volje in da ne zna izrabiti trenutke popustljivosti in morda tudi krize nasprotnikov. Dovolj bi bilo, da bi to izrabili in Tržačani bi se lahko ponašali s točko več.

Že v 5' je tržaški vratar rešil mrežo, medtem ko je moral v 8' kloniti ostremu strelu Paganija, ki je poslal žogo v desni kot mreže. Vse do 28' je imela Brescia glavno besedo, a kasneje je popustila. Tržačani niso znali izrabiti položaja in tako je igra potekala do konca polčasa brez posebnih dogodkov.

V drugem delu igre je Triestina pokazala večjo živahnost in če bi bi napadalci znali izrabiti priložnost, se ne bi nihče čudil, če bi prišlo do izenačenja. Nasprotno pa so domačini izrabili edino priložnost drugega polčasa in so s prostim strelom, tokrat po zaslugi De Paolija, še enkrat ranili goste, ki so sicer besno odgovorili, a si niso nikoli znali ustvariti možnosti za obračunavanje z nasprotno obrambo. Tako je zmaga ostala Brescii, ki je v lestvici dohitela Triestino.

BLIGA

IZIDI

*Cagliari-Verona	0:0
*Brescia-Triestina	2:0
*Catanzaro-Palermo	3:1
Alessandria-*Cosenza	1:0
*Lecco-Simmenthal	2:0
*Napoli-Varese	1-1
*Parma-Padova	1-1
*Potenza-Pro Patria	1-1
*Udinese-Foggia	1:1
*Venezia-Prato	4:2

Prihodnje tekme (29 t.m.)

Brescia - Udinese; Cagliari - Venezia; Cosenza - Lecco; Foggia - Potenza; Padova - Catanzaro; Palermo - Alessandria; Prato - Parma; Pro Patria - Napoli; Simmenthal Monza - Triestina; Verona - Varese.

LESTVICA

Varese	13	5	8	0	17	4	18
Cagliari	14	6	6	2	10	8	18
Napoli	14	6	5	3	18	13	17
Foggia	14	5	6	3	13	9	16
Padova	14	5	6	3	9	7	16
Lecco	14	6	4	4	12	13	16
P. Patria	13	5	5	3	16	11	15
Verona	14	4	7	3	15	10	15
Udinese	14	5	5	4	12	12	15
Catanzaro	14	5	5	4	18	19	15
Brescia	14	8	5	1	22	8	14
Venezia	14	5	4	5	14	14	14
Triestina	14	5	4	5	14	16	14
Potenza	1	3	7	4	13	10	13
Palermo	14	1	7	5	13	13	11
Alessandria	14	3	5	6	8	16	11
Cosenza	14	3	3	8	8	16	9
Simment.	14	1	7	6	9	18	9
Prato	14	2	4	8	10	23	8
Parma	14	0	7	7	11	23	7

TOTIP

1.	—	1. Moldavia	1
		2. Candorino	2
1.	—	1. Aiace	1
		2. Treno	2
3.	—	1. Asso	2
		2. Armela	2
4.	—	1. Elogio	1
		2. Zuel	2
5.	—	1. Fuiss	1
		2. Facsimile	2
6.	—	1. Ardeola II	1
		2. Eterina	2

KVOTE

12	—	291.461 lir
11	—	5.041 »
10	—	1.750 »

tezami. V tem obdobju so večkrat zgrešili cilj, enkrat pa so ga zadeli v 8' s Paganijem. Ta gol in predvsem neodpornost Triestine je domačine uspaval. S tem so prepustili dovolj praznega prostora gostom, ki so se razživeli. Marsikdo je imel vtis, da je Brescia izgubila vajeti z rok in da bo morala kloniti Triestini. To še posebno v drugem polčasu, ko so tržaški gostje prevladovali na igrišču, pa čeprav je bil napad brez strelic. In v 36' je padel drugi gol, ki je domačinom potrdil, da so močnejši in da so zopet bogatejši za dve točki.

Zmaga je popolnoma upravičena, kar je priznal tudi tržaški trener Montanari. Vzroke, da Triestina ni mogla raniti nasprotnike je treba iskati v abuličnosti napadalne petorke, ki ni znala vratarja gostov. Ta je samo enkrat posegel v akcijo in to v prvem delu igre, ne toliko po zaslugi tržaških napadalcev, kolikor po krivdi domačega branilca, ki je žogo slabo odbil.

Dodati je treba, da Brescia tokrat ni zadovoljila. Raffin zaradi

NAMIZNI TENIS

Neodločeno med Barkovljami in Općinami

V nedeljo so namiznoteniški igralci prosvetnega društva Barkovlje gostovali na Općinah, kjer so se spoprijeli z dvema ekipama tamkajšnjih tekmecev. V tekmi med A ekipama so zmagali Barkovljani, medtem ko je bila B ekipa Općin boljša.

Izida:

Barkovlje A - Općine A	7:1
Općine B - Barkovlje B	6:3

ODBOJKA

NEW DELHI, 23. — V predolimpijskem kvalifikacijskem turnirju je Indija premagala Filipine 3:0 (15:3, 15:8, 15:7).

GORIŠKI NOGOMET

Sovodenjci so v Caprivi prepričljivo zmagali

Neodločen rezultat med Juventino in Podgoro v Štandrežu

V nedeljo so imeli sovodenjski nogometaši dober dan, saj so na tujem igrišču v Caprivi odnesli kar obe točki, ko so prepričljivo premagali domačo enajstorico z 2:0. Gola sta zabila Kerševan in Marson, pa tudi vsi drugi igralci so z dobro in lepo igro pripomogli do uspeha, čeprav bi lahko zabili še več golov. S tem uspehom so se pomaknili proti sredini lestvice. Obenem pa je bila tekma dobra priprava za nedeljsko srečanje na domačem igrišču z močno ekipo iz Mariana.

Tudi Juventina je z neodločenim izidom tekme s Podgoro na domačem igrišču lahko zadovoljna, saj je podgorska ekipa zelo dobra in zaseda drugo mesto na lestvici. Tekma se je končala z 1:1 (0:0) ter je bila vseskozi napeta, ker sta se obe ekipi potrudili, da pokažeta številnemu občinstvu, ki je kljub mrazu prišlo gledat spopad, lepo igro. Pač pa je razvoj igre precej oviral sam sodnik, ki je po mnenju juventincev sodil preveč v korist gostov. Že v prvem polčasu je razveljavil gol za Juventino, ki je bil bolj pravilen kot tisti, ki ga je v drugem polčasu priznal gostom. Ti so prišli prvi v vodstvo in potem je Comelli izenačil za Juventino. Omenimo naj še, da je sodnik v 20' izključil igralca Podgore Spangerja zaradi protestov.

Vse tri ekipe želijo ob tej priliki vesele božične praznike svojim prijateljem in znancem ter vsem športnikom na splošno.

LESTVICA

Cormontium	9	7	2	0	20	4	16
Marianese	9	7	1	1	25	5	15
Podgora	9	6	3	0	22	10	15
Juventina	8	4	2	2	14	20	10
Pro Romans B	9	4	2	3	11	13	10
Brazzanese	10	2	5	3	14	17	9
Caprivese	9	3	2	4	20	17	8
Dolegnanese	9	3	2	4	13	14	8
Sovodnje	9	2	3	4	16	18	7
San Lorenzo	9	1	4	4	8	16	6
Moraro	8	1	3	4	7	14	5
Audax	8	0	4	4	8	19	4
Lib. Capriva	10	0	3	7	7	28	3

V SREDO 8. JANUARJA

Košarkarji iz Beograda bodo nastopili v Gorici

V dvorani UGG se bosta pomerili Crvena zvezda in domača ekipa UGG

V sredo 8. januarja bodo imeli v Gorici izredno zanimivo mednarodno košarkarsko tekmo, pri kateri se bo domača postava UGG pomerila z ekipo Crvene zvezde iz Beograda, ki so jo povabili na obisk. Obe ekipi sta napovedali, da bosta nastopili s svojimi najboljšimi igralci in za to priliko si bo UGG izposodila Vescova, ki bo okrepil njene vrste.

Kot znano so to srečanje pripravljali že pred meseci, vendar so ga morali takrat zaradi raznih ovir prenesti na poznejši čas. Med goriškimi športniki vlada zanj veliko zanimanje.

KONČNO PREBIT LED V II. AMATERSKI NOGOMETNI KATEGORIJI

V nedeljo prvi nastop proseškega Primorja

Tekma se je končala z zmago barkovljanske Libertas

LIBERTAS BARCOLANA: Pescatore, Bovech, Pastore, Zaint, Norbedo, Lupatelli, Meden, Gregoris (kap.), Carretti, Lasič, De Giosa.

PRIMORJE - PROSEK: Furlan, Galli, Sosič, Košuta, Markesan, Zužič, Frassinelli, Sardoč, Verginella, Metelko (kap.), Danev.

Čeprav se je nogometno prvenstvo druge amaterske kategorije začelo že pred osmimi tedni, smo imeli šele v nedeljo priliko prvič videti moštvo FC Primorja s Proseka na igrišču. Spopad je potekel kljub burji in mrazu brez ovir in tudi v lojalni borbi, kar gre zasluga igralcem Primorja in njihovim tekmecem Libertas iz Barkovelj, kakor tudi zelo objektivnemu in avtoritetnemu sodniku Pinellu iz Gorice. Po začetnem udarcu na igrišču pri Sv. Alojzu, so Prosečani prešli v napad in so s pomočjo burje, ki je pihala njim v korist, dolgo oblegovali vrata nasprotnikov. Libertas Barcolana se je dobro branila in ko se ji je ponudila prilika je izvedla s hitrimi prodori nevarne napade. Ker se ni nobenemu moštvu posrečilo prebiti obrambe, se je prvi polčas zaključil brez gola.

V drugem polčasu pa se je stanje spremenilo v škodo Primorja. Barkovljani so bili bolj živahni in ker je tokrat burja pihala njim v korist, so izrabili priložnost in Meden je že v 5' z močnim strelom z 20 m pretresel Furlanovo mrežo. Prosečani so takoj odgovorili in izvedli nekaj zelo nevarnih napadov, med katerimi se je najbolj izkazal Verginella. V protinapadu, ki ni bil videti niti nevaren, je Libertas podvojila v 21' z De Gioso rezultat. Ta gol je nekoliko demoraliziral Prosečane, ki so vseeno vzdržali do 36' ko je Furlan, ki je moral večkrat poseči v akcijo, z lepim plovnim skokom odbil žogo v kot. Strel iz kornerja je prinesel Barkovljanom tretji gol tokrat po zaslugi Carrettija, ki je 4' kasneje s solo akcijo zaokrožil rezultat.

Končno je prišla vrsta tudi za Primorje. Prosečanom, ki so vztrajno napadali v upanju, da prebijejo trdo obrambo barkovljanske Libertas, je sodnik prisodil enajstmetrovko, katero je Sosič izvedel in z lepim strelom ukanil vratarja nasprotnikov. Takoj za tem žvižg sodnika in konec tekme, ki se je končala 4:1 (0:0) v korist Barkovljanov.

Že sam nastop Primorja po tako dolgem počitku je zelo razveseljivo dejstvo. Prosečani so se v prvem polčasu dobro držali, medtem ko so v drugem delu igre zaradi očitnega pomanjkanja treninga popustili. Predvsem ni bilo skupne igre in povezav, pomanjkanje fizične kondicije pa so skušali Prosečani nadomestiti z borbenostjo. Prepričani pa smo, da bodo z resnim treningom odpravili te pomanjkljivosti in takrat bo Primorje pokazalo česa zmore.

B. R.

HOKEJ NA LEDU

VANCOUVER, 23. — Češkoslovaška je s 3:1 premagala kanadsko olimpijsko reprezentanco.

***

BOCEN, 23. — Češkoslovaško moštvo iz Bratislave je nocoj premagalo italijanske prvake iz Bocna 13:1 (3:0, 7:0, 3:1).

GOSTOVANJE ŽENSKE EKIPE V POREČU

Na odbojkarskem maratonu zmaga deklet Bora

Tržačanke odpravile vse tekmice

Ženska odbojkarska vrsta Bora je prav na koncu leta zabeležila nov velik uspeh. Dekleta v plavih dresih so v nedeljo nastopila v Poreču na turnirju katerega je organiziral tamkajšnji klub Partizan. Na turnirju je sodelovalo 8 ekip (3 z Reke, 2 iz Poreča in po 1 iz Zagreba, Pule in Trsta), ki so bile razdeljene v dve skupini po 4. Vsaka ekipa je morala v predtekmovanju odigrati 3 tekme, prvi iz vsake skupine pa sta se spoprijeli za prvo mesto. Skupno je bilo odigranih 14 srečanj in zaradi pomanjkanja časa so ekipe igrale neprestano od 10.30 do 19.30.

Igralke iz Trsta so po zelo svečani otvoritvi igrale prvo tekmo in brez najmanjše težave odpravile ekipo medicinske šole z Reke. Zgodaj popoldne so borovke igrale drugo tekmo proti živahnim mladinkam iz Poreča. Tudi ta tekma za Bor ni bila težka, več zanimivih potez pa so prikazale Porečanke, ki imajo kljub svoji mladosti (12 do 14 let) za seboj že skoraj 100 odigranih tekem. V tretji kvalifikacijski tekmi so se Tržačanke srečale z Kvarnerom z Reke. Nepričakovano so bila dekleta z Reke izredno dobro razpoložena in večkrat vodila. Prvi set je bil nadvse dramatičen. Po neštetih menjavah servisa so končno Tržačanke zmagale. Nadaljevanje ni bilo težko, ker je Kvarner zaradi živčne napetosti popustil.

V drugi skupini je domača prva ekipa z lahkoto odpravila šestorke Jadroagenta z Reke, Mladosti iz Pule in Lokomotive iz Zagreba.

Finale med Borom in Porečem se je odvijal v zelo težkih pogojih za tržaške igralke. V dvorani je bilo ogromno gledalcev, ki so glasno vzpodbujali svoje ljubljenke. Omeniti moramo tudi, da je bila dvorana prekratka in visoki servisi so bili težko izvedljivi. V prvem setu so borovke ostro začele in povedle s 5-1, nato pa se jim je zataknilo in domačinke so prišle v nevarno vodstvo 9:5. Končno je prišla do servisa Pavletičeva, ki je z izredno serijo ostrih žog spravila na kolena nasprotnice. V drugem setu so v začetku močno povedle domačinke (9:4), dekleta Bora pa so le uredila svoje vrste in po izredni borbi izenačila na 12:12. Tu se je igra najbolj razživila. Tržačanke so lepo gradile igro, Norči Zavadlal in Pavletičeva pa sta neusmiljeno tolkli iz vseh položajev. V tretjem setu je Poreč znižal razliko na 2:1, četrti pa je potekal v stalni premoči Bora, čeprav je Poreč zbral kar 10 točk.

Od štirikrat zmagovite Borove ekipe moramo pohvaliti kvalitetno igro in kondicijo vseh igralk, posebno pa borbenost in zavidljivo hladnokrvnost, ki je bila v najtežjih trenutkih finalnega srečanja bolj kot kdaj prej odločilnega pomena za zmago.

BRUNO KRIŽMAN

IZIDI

Bor - Medicinar Reka	2:0 (15:8 15:4)
Bor - Poreč II.	2:0 (15:3 15:4)
Bor - Kvarner Reka	2:0 (18:16 15:7)

FINALE

Bor - Poreč I.	3:1 (15:11 15:13 7:15 15:10)

Trgovsko podjetje
SLOVENIJAŠPORT
LJUBLJANA, TITOVA C. 26
ima vedno na razpolago največjo izbiro športnih potrebščin, najkvalitetnejše smuči vseh vrst, smučarske čevlje (ročno šivane), smučarske lasteks hlače, športne volnene puloverje itd.
ŠE POSEBEJ OPOZARJAMO, DA SI OGLEDATE USNJENO MODNO KONFEKCIJO PRIZNANE KVALITETE.
Pri plačilu s tujimi plačilnimi sredstvi nudimo 20 % popust.
NE POZABITE — POPUST 20 %

ALOJZ RAVBAR

14.

PRED ZORO

MINER PETER

1.

Ko sta se popela na vrh hriba, sta se zleknila v nizko travo.

Peter se je ozrl naokoli: iz predzorne motnine so se izvijali obrisi okoliških vrhov.

«Kmalu bo dan,» je dejal in zazehal.

«Kmalu,» je kratko pritrdil Aco. Nato je z dlanjo posnel roso s trave in si ovlažil od neprespanosti pekoče veke.

Vso noč sta bila na poti. Komandir minerskega voda, ki sta mu pripadala, je poslal nju in še enega minerja na nemško-italijansko mejo nabirat mine, ki naj bi jih uporabili v razne sabotažne in diverzantske namene. Med potjo so padli v zasedo. Ciril je bil pri tem ranjen, vendar se jima je posrečilo, da sta ga odvlekla na varno in ga pustila v neki znani hiši. Zatem sta nadaljevala pot sama. In zdaj sta počivala in mislila vsak svoje, vendar v bistvu oba isto: Kdove, ali bosta tudi to pot srečno opravila svojo nalogo?

Že večkrat sta šla skupaj na ta posel. Vsakokrat sta se prikradla do tiste tisočkrat preklete meje, se založila z minami, ki sta jih izgreba iz zemlje, in se srečno vrnila k svojim tovarišem. Vsakokrat sta zrla v oči smrti, ki je prežala tam, med tistimi spleti bodeče žice, a vsakokrat jima je prizanesla. Toda nekoč se bo smrt naveličala te njune izzivajoče igre, je pomislil Peter, in potem.... Vendar je na dnu te vznemirljive domneve tlelo upanje, da se morda le ne bo zgodilo tisto najhujše. In v tem upanju je vedno znova odhajal na to naporno in nevarno delo.

Doma je bil iz Ljubljane, toda rojen je bil na Vipavskem. Njegov oče je bil železničar. Ker je bil nasprotnik fašizma, ga je le-ta preganjal. Matija Podgornik je nekega dne sklenil, da se z ženo in malim Petrom izseli v Jugoslavijo. Tu se je s časom zaposlil pri železnici, kjer je ostal do svoje smrti. Dve leti kasneje je tudi Peter postal železničar. Nekaj časa je delal v ljubljanski kurilnici, nato pa se je zaposlil kot kurjač. Na tem mestu je ostal, dokler ni nekega dne odšel k partizanom. Kmalu nato je bil na svojo željo dodeljen minerskemu vodu, ki je bil v sestavu odreda, kateremu se je pridružil ob prihodu v hribe. Ker je bil pogumen in preudaren, so ga imeli radi vsi tovariši v odredu, zlasti pa tovariši iz minerskega voda, s katerimi je delil vse tegobe in nevarnosti, ki so nenehno stregle po življenju partizanskemu minerju.

«Pojdiva!» je rekel Aco, ko je zarja rahlo poškrlatila obnebje.

Spustila sta se v dolino, prebredla potok, ki jo je prečkal, in jela lesti na drugi hrib.

Čimbolj sta se bližala vrhu, tem previdnejša sta postajala. Po grebenu je namreč šla razmejitvena črta med Nemčijo in Italijo.

Ko sta prilezla na vrh hriba, sta legla na tla in se pazljivo razgledovala po obližju. Nedaleč pred njima je bila pregraja iz bodeče žice, ki se je raztezala v nevidne daljave. To je bila začasna ločnica med Mussolinijevim in Hitlerjevim «imperijem», in se je vlekla od Gorenjske do hrvaške meje.

Pred njima so stali visoki koli, zabiti v zemljo in oviti s štrenami bodeče žice. Med malomarno razmetanimi svitki žice so visele ročne bombe, v zemlji pa so bile skrite mine, ki so jih položili Nemci vzdolž vse te meje. V zemljo so zabili količke tako globoko, da jih je krava zakrila, nanje pa so pritrdili v ravni legi francoske ročne bombe, imenovane sifonarke ali sifonarice. To ime so dobile po tem, ker so imele varovalno zaklopko kakor pritiskač na sifonski steklenici. Iz take bombe so Nemci odstranili varovalko, na njeno mesto pa so vtaknili tanko žico v obliki zanke ter z njo povezali po dve bombi, ki sta bili oddaljeni nekaj metrov druga od druge. Vse je bilo tik pod površino zemlje, ki je bila poraščena s travo, in zato je bila taka past nevidna in tem nevarnejša. Zadostoval je nepreviden dotik ob žico in bombi sta se razleteli.

Razen tega so bile med žičnimi spleti mine. Te so imele dvojni obod v obliki valja ali škatle, v kateri je bilo razstrelivo in nasekano železo. Na vrhu valja sta prežala dva rogljička, ki sta napela pero udarne igle, če si ju potegnil navzgor. Vrhnja naprava je bila zvezana z majhnim vzvodom, s katerega so napeli vrvico po travi do bližnjega količka. Bile pa so tudi drugače nastavljene mine in bombe. In minerji so poznali vse te in druge pasti in so kljub smrtni nevarnosti, ki jim je stalno grozila, spretno odstranjevali bombe in mine ter jih nato uporabljali v boju proti tistim, ki so jih nastavili.

Aco in Peter sta dolgo opazovala bližnjo okolico. Posebno pozorna sta bila na drugo stran pregrade, od koder so pogostoma prihajale nemške patrulje, ki so nadzirale mejo.

Vtem je od nekod priletela drobna ptica in se usedla na žico. V kljunu je držala črva. Nekaj trenutkov se je ozirala na desno in levo, naposled pa se je spustila med žične preplete. Tam, v visoki travi, si je spletla gnezdo in zdaj je prinašala mladičem hrano.

Minerja sta se spogledala. Tu, sredi te mreže, ki jo je spletel pohlep po tuji zemlji, tu med minami in bombami je ta ptica imela mlade in niti slutila ni, da jim je naredila gnezdo v naročju smrti.

Tako je razmišljal Aco s pogledom uprtim med razpotegnjene navoje bodeče žice, kamor je izginila ptica.

«Poglej!» je iznenada šepnil Peter in namignil nekam na levo.

Aco je pogledal v tisto smer. Ugledal je nemško patruljo, ki je prihajala proti njima. Počasi se je pomikala vzdolž pregraje in se razgledovala. Velik volčjak, ki so ga imeli Nemci s seboj, je vohljaje po tleh tekal sem ter tja, se ustavljal in se spet zapodil dalje.

«Nazaj!» je tihoma rekel Peter.

Tesno prilepljena k zemlji sta se začela po trebuhu plaziti proti bližnjemu grmovju. Tu sta se potajila in čakala, da pojdejo Nemci mimo.

Pes se je približal pregraji, se ustavil in obrnjen proti grmovju, kjer sta bila skrita minerja, ovohaval zrak.

«Zavohal naju je,» je šepnil Aco, ki je bil napet ko struna.

Peter je komaj zaznavno pokimal z glavo, ne da bi odtrgal pogleda od psa, ki je še vedno stal pri ograji. Nakrat je hripavo zalajal proti grmovju.

Nemci so na mah postali pozorni na psa.

«Kaj pa je, Rolf?» je vodja patrulje ogovoril psa.

Pes ga je pogledal, nato pa spet bevsknil proti grmovju.

«Daj no, potiplji v tistole grmovje,» je zdaj rekel vodja patrulje vojaku, ki je imel lahki mitraljez.

Vojak je stoje izstrelil dolg rafal proti grmovju.

«Dalje!» je nato zapovedal vodja patrulje v prepričanju, da v grmovju ni nikogar.

«Hudiča!» je sunil iz sebe Aco, ko so Nemci izginili v bližnji grapi.

«Za las je manjkalo, da naju ni pokosil,» je rekel Peter z olajšanjem.

Malo nato sta se priplazila k pregradi in se lotila dela.

Peter je tipaje s pogledom med travnimi rušami iskal mine in bombe, ki so tičale med mrežasto razpredeno žico. Ko je zagledal jeziček mine, je vzel iz krušnjaka v ta namen že pripravljen košček žice, nato je potegnil vžigalnik iz mine, potisnil v mino tisti košček žice in mina ni bila več nevarna. Nato jo je izgrebel iz zemlje in položil v nahrbtnik. Ko je našel drugo mino, je ponovil isti postopek.

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: TRST — UL. MONTECCHI 6 II. TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — PODRUŽNICA GORICA: Ulica S Pellico 1-II, Tel. 33-82 — UPRAVA: TRST — UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — NAROČNINA: mesečna 650 lir — Vnaprej: četrtletna 1800 lir, polletna 3500 lir, celoletna 6400 lir — SFRJ: v tednu 20 dni, mesečno 420 din — Nedeljska: posamezna 40 din, letno 1920 din, polletno 960 din, četrtletno 480 din — Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-6374 — Za SFRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stari trg 3/I, telefon 21-928, tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani 600-14-603-86 — OGLASI: Cene oglasov: Za vsak mm v širini enega stolpca: trgovski 150, finančno-upravni 250, osmrtnice 150 lir — Mali oglasi 40 lir beseda. — Vsi oglasi se naročajo pri upravi. —
Odgovorni urednik: STANISLAV RENKO — Izdaja in tiska Založništvo tržaškega tiska, Trst

MIKLAVŽEVO '37

Doma pri Veri je prvič dobila v roke revijo, o kateri je bilo govora poleti, a tistega članka o Kopru, ki ga je narekovala pred izletom z Danilom, ni bilo v nji; ker so odločili, da bo vsebina bolj pripovedna, je tista kronika izpadla v prid kratki noveli. Malo ji je bilo žal tega, da ne more navezati na tipkane odstavke avgustovske podobe z Danilom, a veselje, da ima v rokah strani, ki, utesnjene med krepko lepenko, varujejo lepoto slovenske besede, je bilo zanjo novo, popolnoma nepoznano doživetje. Imela je vtis, da črke izstopajo iz papirja, kakor da so v reliefu, in da tako vidno poudarjajo resničnost in trajnost besed, ki jih sestavljajo; in videla je, kako zvezek na skrivaj gre od hiše do hiše in kako povsod, kjer se med štirimi stenami odpre, vzklije pred bralcem dokaz, da je lepota neumrljiva, če jo brani neuklonljiva človeška volja.

Verin oče je moral nekaj sumiti o reviji, ker je odprl vrata sobe, preden je odšel zdoma; vprašal je, če je zlikana temna kravata, a videti je bilo, da mu ni dosti za Verin odgovor, ker je že spet pritisnil na kljuko, da bi odšel. Prej pa je rekel: «Glejte, da ne boste kaj skuhali!» Crne obrvi nad krepkim nosom so se zganile, a že isti trenutek so se duri spet zaprle; poznala je ta njegov sunkoviti način že iz dni, ko je hodila s staro Grkinjo k njemu po maslo, a navadila se ga je, in čeprav jo je zmeraj znova presenetila njegova trdota in skoraj robatost, je vedela, da ti nista nevarni. Vera pa se je namrdnila in se uprla njegovi pretirani pazljivosti; nobenega dvoma ni moglo biti o njegovi trdni narodni zavesti, vendar jo zmeraj znova spravi v slabo voljo njegova pretirana pazljivost. On misli, da se je treba držati zakonitosti in da se vsako nezakonito dejanje nazadnje sprevrže v škodo tistega, ki je na slabšem, ker je izpostavljen volji samodržca; Veri pa se upira takšna zavest, ki se omejuje na branje slovenskih knjig. Ne, ne sme biti krivična, si pravi, saj oče vsako nedeljo poje pri maši, ki je bila že večkrat tarča napadov zaradi slovenske pridige in slovenskega petja, a ne odpusti mu malenkostnih dejanj, kakršno je na primer tisto s kraljevim portretom. Saj je prav, človek mora biti v režimskih sindikatih, če ne, mu ne dajo službe, tako bi njen oče ne imel dovoljenja za prostor na trgu, a kakšno potrebo je na primer imel, da je obesil v sprejemno sobo sliko kralja Viktorja Emanuela III.? Talisman? A prosim te lepo, kakšen talisman naj ti bo to!! Vendar je on prepričan, da bi bil vsakdo, ki bi prišel vohat v njihovo stanovanje, dobro razpoložen, če bi se že ob vstopu v stanovanje srečal s kraljem Italije in cesarjem Abesinije; pa tudi na stanovalce v hiši, na sosede in še posebno na vratarja je, po njegovem, treba misliti. Ko pride nekdo od kvesture po informacije, h komu gre, če ne k vratarju ali pa k sosedu, če po naključju ni vratarja; no, pa imaš razlog, zakaj je dobro, da visi kralj na steni sprejemne sobe, tista slika jim hitro skoči pred oči, ko jih nekdo vpraša za podatke o naši družini. Seve, najbrž se tudi sam zaveda, da bi to v določenem trenutku prav nič ne pomagalo, a mogoče mu tista lepenka v okviru res služi kot amulet, da odide bolj miren k prijateljem, ki ga pri Svetem Jakobu čakajo za redno popoldansko balinčanje. Sosedje?. No, viš, vsak trenutek je na primer tukaj soseda, ki stanuje nasproti; saj ni hudobna, narobe, zelo pobožna in zelo zgovorna, isto velja za njenega moža, za njene sestre in tako dalje. Seve, vse lepo in prav, samo da iz tega razmerja izključiš vse, kar je kočljivega; naravno jim je, da v italijanski državi vsi govorijo italijanski, in celo če omeniš slovenske molitve, se bo draga soseda zdrznila, češ kdo in iz kakšnega razloga se drzne upirati latinskemu in italijanskemu besedilu! Kakor da se je Bog naučil slovnice samo teh dveh jezikov. A kakšenkrat kljub vsemu ona, Vera vendar pomisli, da ravna njen oče modro, čeprav ne ve, kam bi umaknila pogled, ko prečka sprejemno sobo; oče menda s trga tako dobro pozna italijanske ljudi, da ve, kako odgovarjajo na zunanje dražljaje.

Ona pa se je takrat spomnila pogovora z Danilom o načinu, kako se skozi vso zgodovino slovenski ljudje odzovejo dogodkom; če že niso zmeraj obešali na stene tuje vladarje, jim je pa zmeraj visel v srcu medaljonček z njihovo podobo. In to so pobožno negovali in skušali biti pridni otroci, medtem ko so hkrati vztrajno še zmeraj rabili domače besede; kakor Verin oče, ki v nedeljo poje v zboru na koru. Saj neki način obrambe je tudi ta, podoben pa je nojevemu ravnanju in se ne povzpne niti na stopnjo pasivnega odpora, ki jo uporablja Gandhi. Vendar je, kljub vsi zgrešenosti njegovega značaja, v slovenskem človeku neka nagonska zvestoba, ki je zaradi svoje skrivnostne trdoživosti spoštovanja vredna: in morebiti je usojeno, da bo prav tukaj, na skrajnem robu slovenske zemlje podzavestna navezanost na svetost domače besede vzklila v odkrito in razločno uporno zavest.

* * *

Na Miklavževo se je, kakor po navadi, Trst sprostil in spet je imela vtis, da se skozi režo v ozračju vrača dih preteklosti iz časov, ko je bilo mesto tisti sijajni emporij, o katerem so ji toliko pripovedovali v mladih letih. Bilo je, ko da so zdaj, kakor pozneje ob pustu, častitljivim poslopjem spet oživela njihova terezijanska obličja; ker praznik, ki naj bi bil predvsem praznik otrok, je v resnici praznik vseh, ki z naklonjenostjo, v kateri je tudi drobec nezavedne hvaležnosti, sprejmejo nedolžno sprostitev. Belolasi in belobradi starec z mitro na glavi in s škofovsko palico v roki z valom

Boris Pahor

neresničnosti, v katero je ovit, prinaša kratko premirje v osovraženi, zamotani in nič dobrega obetajoči stvarnosti. To velja več ali manj za vse tržaške ljudi, za Slovence pa še posebej, ker pod zaščito Miklavževega plašča in v šumu in gibanju, ki ga sproži njegov prihod, nekoliko zrahljajo nenehno napetost in vztrajno nadzorovanje čustev in besed. A njo vsako leto znova prevzamejo stojnice in vozički na Akvedotu, kakor da mora najpoprej ob njih najti stik s skritim srcem mesta; pomeša se med tesno gnečo, ki se počasi premika po dolgem drevoredu, in obdaja jo občutek srečne sproščenosti v ozračju pisane in glasne igrivosti. Ker stojnice, na katerih so razstavljene igrače, so zdaj zamenjale stojnice s skladovnicami ozkih, srednjih, dolgih kosov belega mandolata, kupi slaščic iz žganega sladkorja; in medvedi in avtomatični avtomobilčki in samogibne miške dišijo po pečenih mandljih, po tekočini za čiščenje madežev, ki jo branjar zliva na krpo, po krompirjevem soku, ki uhaja izpod noža za lupljenje krompirja pri sosednjem stojničarju. In nad svetlobo karbidovk, ki napadajo množico s svojim rezkim sojem, nad klici prodajalcev se vzdiguje glas otroških piščalk in lepenkastih trobent, a najbolj gre skozi ušesa prav pisk drobnih lesenih piščalk, ob katerih je ovit elastičen mehur, ki se pod vnemo otroških pljuč nabuhne v rdeč balon; ko se usta umaknejo od piščali, iz rdeče krogle uhaja oster pisk, od katerega se ježijo suhe veje divjih kostanjev drevoreda. Da, zakaj piski se vžigajo na vseh koncih, vmes pa treskajo petarde in ritmično pokajo pištole, medtem ko gruče fantov zasledujejo dekleta in prožijo vanje žoge iz sukna; žoge so pisane in napolnjene z žaganjem, z dolgim tenkim elastikom pa so pritrjene na prst zasledovalca, ki ujame spet majhno kroglo v dlan, potem ko se vrne z glave dekleta, na katero je bila smuknila... Igra, brez katere bi se najbrž Miklavž dolgočasil, in nji se zdi, da se ne bi jezila kakor nekatera dekleta, ko jim žoga oplazi pričesko, sprejela bi igro, kakor sprejema piske elastičnih balonov, ker vse to je del norčij, s katerimi tudi odrasel človek določi kratek odmor svoji resnosti in svojim nategnjenim potezam. In tako si je kupila palčko mandolata in ga grizljala in pustila, da jo je gosti tok počasi nosil s sabo kakor reka, ki bi se leno pomikala med razsvetljenima bregovoma.

Zvečer pa je bil prihod častitljivega moža priložnost, ko se je družba strnila za proslavo slovenske besede. Seve, na zunaj je bilo vse ujeto v duhovitost našminkanega fanta, ki je, odet v škrlaten, zlato obrobljen plašč, vneto premikal na prsih bogato belo brado, ko je najprej klical ime obdarovanca, potem pa spremljal s svojimi pripombami njegov prihod po zavitek; na zunaj je bilo veselje združeno z vrečo daril, z radovednostjo pred odkritjem štirikotne, v belo ovite skrivnosti, na kateri sta svoje ime in priimek, v resnici pa je bilo lahkotno in obenem prijetno razburljivo ozračje predvsem kuliserija, sredi katere se je sprostila dolgo zatajena potreba po kopeli v zvokih domače govorice. Da, bilo je kakor v antičnih igrah, ko se oglasi zbor, da spregovori o smotru vsega dogajanja, samo da je bil ta zbor zdaj dosti bolj številen in je svoje resne občutke obdajal z nasmeškom in smehom vedrih obrazov, ki strmijo v zgovornega starca. Saj, ko je bila prvič pričujoča na takšni predstavi v gostilni pri Subanu, se ji je vse zdelo precej tragikomično, to namreč, da se morajo ne samo priletni, ampak tudi mladi ljudje tako razigrano vesti ob šemi na kraju, kjer vsak dan pišejo obsodbo njihovemu rodu; a takrat je bila pod vtisom Faninega in maminega konca, potem pa je spoznala, da če diktatura vlada tako, da pomirja ljudstvo s staro metodo o zadostni hrani in številnih predstavah, potem je pametno, da se upornik posluži prav tistih nedolžnih predstav, da sredi smeha plete in poveže niti nepomirljive zarote.

Tokrat so izbrali dvorano v Grljanu. Tako so bili v stavbi, ki je samevala sredi drevja in je imela pred pragom morje, grljanski pomol, čisti lok miramarskega zaliva in kos grajskega parka nad rtičem. Že sam kraj, okolica, ki je skrajni podaljšek paštnov, steklena vrata in številna okna, skozi katera je, če si odmaknil zavese, priplivkalo mirno decembrsko morje prav do bleščečih žarnic, je brez prič povezoval zbrane z duhom zemlje. Ne, docela brez prič ne, ker ni bilo mogoče misliti družabne prireditve, ne da bi bili zraven poslaniki policijskega skrbništva, a tista dva moža, ki sta sedela ob vzhodu in buljila v besede, ki so nerazumljivo plavale po zraku in zbujale smeh, nista mogla motiti občutka pristnega doživetja. Ravno narobe, zavest o njuni pričujočnosti za mizo ob vhodu je nudila skoraj vtis varnosti, ker sta bila podobna dvem gluhima čuvajema, ki varujeta vrata.

(Iz romana «Parnik trobi nji»)

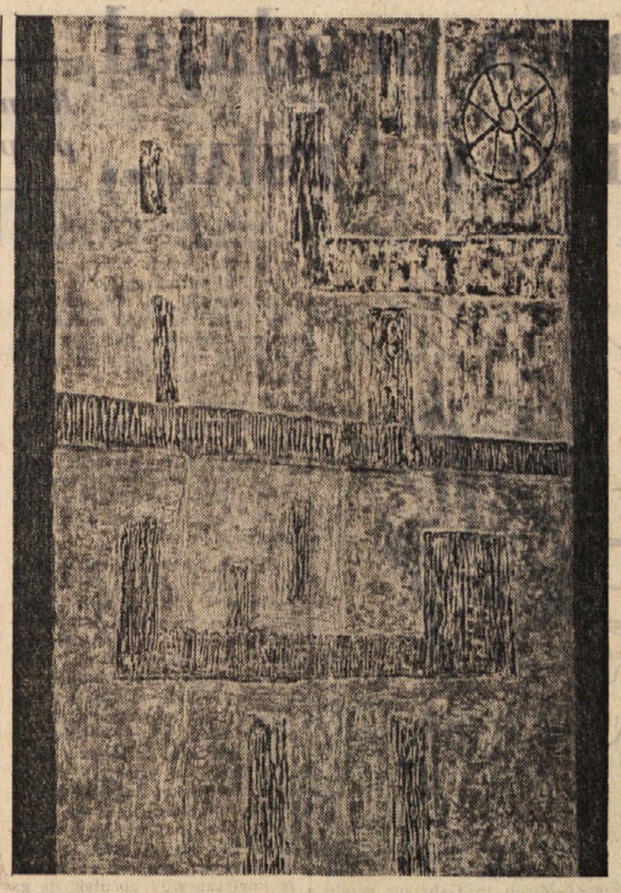

Kraški zidovi — Lojze Spacal

„Dva" — Avgust Černigoj

Koledarji na Slovenskem od Trubarja do današnjih dni

Kot vsako leto, je tudi letos izšel v Trstu v založbi «Založništva tržaškega tiska» Jadranski koledar. Naš današnji Jadranski koledar, ki se je ob svojem rojstvu leta 1946 imenoval Koledar Gregorčičeve založbe, je vzbudila k življenju potreba in želja, da se nadaljuje tradicija koledarjev, ki je na Slovenskem še zelo stara in katere začetki segajo v čase Trubarja in Valentina Vodnika. Rojstno leto prvega slovenskega koledarja je leto 1557. Ta koledar je bil vključen v Trubarjev prevod Novega testamenta z naslovom *«Ta slovenski kolendar kir vselej terpi, inu ena tabla pêr nim»*. V samostojni izdaji pa je ta koledar izšel šele leta 1682 kot ponatis iz celotnega Novega testamenta, ki je izhajal nekaj let. Trubarjev *«Ta slovenski kolendar»* je zaplodek koledarske, pratikarske tradicije na Slovenskem. Po 168 letih je, obnovljen in oživljen, zopet obiskal Slovence kot «Nova crainska pratica, na lejtu 1726». Natisnjena je bila v Augsburgu leta 1725 in z njo je bila ustvarjena koledarska pratikarska kontinuiteta, saj je pratika poslej menda izhajala vsako leto pri raznih ljubljanskih tiskarjih. Leta 1726 je začela izhajati «Mala pratika». Leta 1759 pa je Valentin Vodnik začel izdajati v Ljubljani «Veliko pratiko» ali «Kalendar za tu lejtu 1795», za katero pravi Vodnik sam, da sta mu jo naročila baron Žiga Zois in Anton Linhart. Ta «Velika pratika» je doživela tri letnike, nato pa je zopet zaživela z Vodnikovim sodelovanjem «Mala pratika», ki je izhajala od leta 1798 do 1806.

Tradicijo koledarjev je kasneje od sredine prejšnjega stoletja, točneje od leta 1851, ko je bila ustanovljena v Celovcu, nadaljevala z neverjetno vztrajnostjo in z redkimi prisilnimi presledki do današnjih dni, Mohorjeva družba, trinajst let kasneje 1864 nastala Slovenska matica v Ljubljani, od l. 1878 naprej skoraj nepretrgoma do l. 1941 pa Solska družba Sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Po letu 1918 je bila ustanovljena v Ljubljani tudi Vodnikova družba, ki je redno izdajala svoj Vodnikov koledar, leta 1924 pa je bila v Mariboru ustanovljena Cirilova družba, ki je prav tako izdajala svoj «Cirilov koledar».

Poleg teh so med obema vojnama izhajali v Sloveniji še številni drugi koledarji, med katerimi na primer koledar revije Žena in doma, koledar Cankarjeve družbe, koledar Kmetijske Matice, Koledar prosvetnih delavcev in še drugi manjši, v Zagrebu pa je od l. 1935 do začetka vojne izhajal tudi Jadranski koledar, ki so ga izdajali primorski emigranti pri konzorciju lista «Istra» v hrvaščini in v slovenščini.

Na Primorskem, kjer je bila založniška dejavnost zelo živahna, in kjer je samo do leta 1918 izšlo približno 800.000 izvodov slovenskih knjig, smo tudi že v prejšnjem stoletju imeli razne koledarje, ki so izhajali v Trstu ali pa v Gorici. l. 1884 je v Novi tiskarni v Trstu izšel Koledar za prestopno leto 1884 in kažipot po Trstu. Uredil ga je Viktor Dolenc. L. 1894 je začel izdajati Gabršček v Gorici svoj Koledar za goriško škofijo. V goriški Gabrščkovi tiskarni je izšel tudi Popotnikov koledar za slovenske učitelje za l. 1896-97. Koledar je vseboval popoln imenik šolskih oblasti, učiteljišč, ljudskih šol in učiteljskega osebja po Južni Stajerski, Kranjski, Primorski in slovenskem dela Koroške v letih 1896-97. L. 1901 je Edinost začela v Trstu izdajati «Brivčev koledar», l. 1912 pa je v Slovanski knjigarni Josipa Gorenjca v Trstu izšel «Veliki Jadran» — splošni ilustrovani slovenski koledar.

Med obema vojnama sta redno izdajali svoj koledar do leta 1940 Goriška matica (1920-40) in Goriška Mohorjeva družba (1925-40) Leta 1916 je začel izhajati v Trstu «Vedež», ki je z večjimi ali manjšimi presledki izhajal prav do nedavnega. Pri Stoki v Trstu sta v letih 1919 in 1920 izšli tudi dve številki Gospodinjskega koledarja. Od leta 1923 je brez presledkov do leta 1935 izhajala Goriška pratika. Od leta 1924 do 1927 so izhajali «Cukovi koledarji». Leta 1922 je izšla ena sama številka Komunističnega koledarja. Leta 1924 je pri Katoliškem tiskarskem društvu v Gorici izšel Ljudski koledar. Šcek je izdajal v Trstu Ljudsko pratiko od l. 1926 do 1929, l. 1928 pa je izšla v Katoliški tiskarni tudi Goriška pratika. Edinost je leta 1929 izdala žepni koledar, Besednjakov Novi list pa leta 1930 Novo pratiko. Od leta 1931 do leta 1933 je izhajal v Trstu tudi «Svetovalec» — koledar za gospodarje. Med koledarje smemo prištevati še tri Jadranske almanahe za leti 1923 in 1924 ter za leta 1925-1930 skupaj.

Po drugi svetovni vojni je v Sloveniji nadaljevala z izdajanjem koledarjev Osvobodilna fronta slovenskega naroda, pa seveda spet Mohorjeva družba s sedežem v Celju. Kasneje je začela izdajati svoj «izseljenški koledar» Slovenska izseljenska matica v Ljubljani, že vsa povojna leta izhaja Kmečki koledar, od leta 1953 dalje pa ga redno izdaja v sklopu svoje obsežne založniške dejavnosti tudi Prešernova družba.

V zamejstvu izhaja po vojni Mohorjev koledar ločene Mohorjeve družbe s sedežem v Celovcu, v Celovcu izdaja Slovenska prosvetna zveza Koledar Slovenske koriške, nekaj let je izdajala KPI «Ljudski koledar», nekaj časa je izhajal tudi še «Vedež», v zadnjih desetih letih izhaja redno «Trinkov koledar» za beneške Slovence, od leta 1946 pa izhaja naš Jadranski koledar pri Založništvu tržaškega tiska.

To bi bil kratek in seveda tudi le površen pregled koledarske tradicije med Slovenci (zaradi pomanjkanja dostopnih virov sem namreč prav gotovo izpustil še marsikateri manj pomembni koledar, medtem ko številnih dijaških in raznovrstnih žepnih koledarjev sploh nisem omenil), ki pa vendarle dokazuje, kako je bil slovenski človek vedno navezan na koledarje in celo na njih prav tradicionalno vsebino in obliko, ki sta kljubovali napredku in modernemu razvoju življenja in se v bistvu ohranili še danes.

Jadranski koledar je začel izhajati kot Koledar Gregorčičeve založbe leta 1946. Prvo številko, ki je obsegala 994 strani je uredil književnik Jože Pahor. Tudi koledar za naslednje leto se je imenoval Koledar Gregorčičeve založbe, obsegal je 160 strani, poleg njega pa je Gregorčičeva založba izdala še pet leposlovnih knjig. Z letom 1948 se je koledar preimenoval v «Koledar osvobodilne fronte za Svobodno tržaško ozemlje». Uredil ga je uredniški odbor, obsegal je 160 strani, dodane pa so mu bile še tri knjige. Z istim naslovom in v približno istem obsegu je izhajal Koledar osvobodilne fronte še v letih 1949, 1950 (z dvema dodatnima knjigama) in 1951. leta 1952 pa je prvič izšel kot Jadranski koledar, v večjem formatu na 192 straneh. Izdajala ga je še vedno Gregorčičeva založba, ki je izdala tudi koledar za naslednje leto, z letom 1954 pa ga je prevzelo Založništvo tržaškega tiska. Odtlej pa do danes redno izhaja pri Založništvu tržaškega tiska in od leta 1955 naprej so mu redno priložene tudi knjige Prešernove družbe iz Ljubljane.

V vseh povojnih letih je tako izšlo, vključno z letošnjim, 19 koledarjev, skupno s priloženimi knjigami Gregorčičeve in Prešernove založbe pa čedno število 72 knjig. To pomeni, da je pri sedanji nakladi Jadranskega koledarja, ki je sicer zadovoljiva, ki pa bi lahko bila še večja, prišlo v sklopu Jadranskega koledarja med slovenske ljudi na Primorskem nekaj več kot 150.000 slovenskih knjig.

Mislim, da je to kar čedna številka, ki vsekakor opravičuje izhajanje Jadranskega koledarja in ki dokazuje, da je Jadranski koledar tako zaradi svoje kontinuitete kot zaradi svojega knjižnega poslanstva na Tržaškem in Goriškem, v zadnjih letih pa vedno bolj tudi v Slovenski Benečiji, najmočnejša postavka v naši književni dejavnosti, ki je v ostalem — žal — tako zelo skromna.

JOŽE KOREN

Viri: Narodna in študijska knjižnica v Trstu
Narodna in študijska knjižnica v Kopru

OB IZIDU KNJIGE «AUTORITRATTO TRIESTINO»

Spaini o Trstu in njegovih ljudeh

Italijanski pisatelj, Alberto Spaini, je svoje najnovejše delo (Autoritratto triestino, Milano, Giordano Edit. 1963) posvetil Trstu in njegovim ljudem. Knjiga pritegne. Takoj se zapazi, da jo je pisalo vešče pero. Spaini je dober poznavalec tržaških razmer. V svojem delu je razvrstil 44 esejev, razprav in črtic tako, da dajejo zaokroženo celoto. Knjiga nam odkriva močno navezanost na Trst in plemenita čustva, iz katerih kipi ljubezen do sočloveka. Ob čitanju te knjige zraste pred nami pisana slika prizorov, pravi mozaik, ki pa v ničemer ne utruja. Na nekaterih mestih je Spainijeva proza podobna pesmi. Močno spominja na Scipia Slataperja in na nekaterih mestih celo na našega kraškega pesnika, Srečka Kosovela.

«Kras, tam za hrbtom Trsta, je kot usoda... S svojimi ljudmi, slovenskim kmetom, ki so ga beda in slabo vreme, burja in pasja pripeka otrdile kot kamenje, ki ga trudoma prekopava. Dober človek je in tudi gostoljuben, vendar težak za razgovor zaradi dolgih in mučnih razprtij.» (23. str. Spaini misli tu na posledice nekdanjih napetih odnosov med italijanskimi fašisti in Slovenci!).

Pisatelju je prijetno ob spominu na mlada leta, ko je s prijatelji tolikokrat popotoval na Kras.

«Bila sta kot dva velika vala: dolga vrsta slovenskih kmetic in skupinice nas nemirnih in glasnih mladincev; in kazalo je, da so bila ta srečanja slučajna. V takem srečanju ob zvedavi svetlobi jutranje zarje pa je lahko odkriti svojevrsten simbol, ki nas je zbliževal: njih, slovenske žene, s svojim usodnim zagonom nasproti soncu in morju, in nas, italijanske mladince, ki smo sledili skrivnostni in privlačni sili severa, novih ljudi in drugačne kulture. Zdaj razumemo, kaj nas je pobratilo: tisti duh, ki vodi ljudi k drugim horizontom, k drugim ljudem, drugim civilizacijam, da bi jih ljubili, globoko čustvo, s katerim je Scipio Slataper končal kratek verz: ‚Hočemo delati in ljubiti.'»

Nesrečna ljubezen, ki mora šele dati sadove...

Spainijeva knjiga bo zbudila pozornost pri vsakem Slovencu, ki jo bo bral. V njej bo odkril nekaj nenavadnega. Čemu? Slovenci smo bili navajeni, da je šel italijaski kulturni delavec mimo nas, navajeni, da nas je ignoriral. Le tu in tam smo kdaj pa kdaj slišali osamljen glas kakega slavista, ki nas je skušal z drobno knjižico predstaviti italijanski kulturni javnosti. V tem pogledu je bilo v Trstu najslabše. Sam Spaini nas opozarja, da se tržaški Italijan ni hotel nikdar poglobiti v kulturo tistih, ki so se priseljevali v Trst. Vendar pa najdemo tudi izjeme in nemara celo med mladinci Spainijevega kroga, ki so se na Krasu srečevali s slovenskimi kmeticami.

«Od Niccola Tommasea do Scipia Slataperja in Falca Marina, skozi celo stoletje, se je Trst ponovno in ponovno trudil, da bi se poglobil v Slovence, jih spoznal, ljubil in živel z njimi v miru. To je nesrečna ljubezen, ki mora šele dati sadove.» (73 str.) Toda, le čemu jih ni dala?

Trdi oreh, ki spravlja Spainija na krivo pot

Spaini trdi, da je prišlo do razprtij zaradi tega, ker se je Dunaju posrečilo izkoristiti Slovence za obleganje Italijanov v Trstu. Tu pa gre za krilatico, ki je bila že svoj čas močno v modi. Kaj pravi zgodovinopisje? Tržaška borzna trgovca, Belusco in Ustia, sta se potegovala ob koncu 18. stoletja, da bi Slovenci v Trstu dobili svoje šole (glej: Apih Elio, La società triestina nel secolo XVIII. Torino, Einaudi 1957!). Zaman! V revolucionarnem letu 1848 so tržaški Slovenci sami zahtevali svoje šole. Če bi gojil tedanji tržaški Mestni svet, čigar član je bil tudi Pietro Kandler, le nekaj simpatij do Slovencev, bi že takrat dobili v Trstu prvo svojo šolo. Res, pozneje so jih dobili, toda trdo so se morali boriti zanje. Če ni šlo drugače, so jih vzdrževali tudi sami! Spaini se v podobni zvezi toži, da je morala italijanske šole v Trstu vzdrževati občina. Toda, kdo je imel več dohodkov Slovenci ali bogata tržaška občina? Pa vzemimo še beneške Slovence! Svojih šol niso dobili niti leta 1866 in niti leta 1945. Nimajo jih niti danes, pa čeprav so jih že zahtevali tisti, ki so narodno zavedni!

Slovenci smo morali pogostoma požirati očitek, da so se pod Avstrijo radi udinjali pri tržaški policiji. Zdi se, da je tržaška policija Slovence rada jemala v službo, ker so bili močni in postavni, nadalje zaradi tega, ker v Trstu ni našla drugih primernih ljudi in končno še zaradi tega, ker niso bili pred letom 1917 še zreli za kak odkrit boj proti Dunaju. Tu mi prihaja na misel južna Italija. Tam doli sem svoj čas spraševal ljudi, kakšen poklic bi si najraje izbrali. Skoraj enoglasno so odgovarjali: «Najraje bi postal karabinjer ali policist!» Višek slovenske delovne sile se je pač moral nekje zaposliti, pa če je treba tudi pri tržaški policiji. Spaini nas zaradi tega ne graja, raje govori o neprijetnem izgovoru tržaških policistov, ki so «q» izgovarjali kot «kv». Tržaškega Italijana je tisti «kv» močno bodel. Zdi se, da je bilo tako! Verjetno nam bo to potrdil tudi sam Spaini. Nacionalizma ne moreš odpraviti z dvema besedama! O njem bi lahko pisali debele knjige, namreč o tisočerih njegovih odtenkih!

Dotaknimo se na tem mestu še enkrat slovenskega nacionalnega problema Narodni preporod je dosegel pri Slovencih svoj višek z narodnoosvobodilno vojno in celo tak višek, da je ta vojna jela že leta 1941 preraščati v socialistično revolucijo. V tem pojavu bo Spaini lahko odkril nekaj zelo poučnega: slovenski narod, ki šteje komaj 1.300.000 ljudi, je začel svoj boj na življenje in smrt z golimi rokami, bil je pripravljen na vse. Ali je ta boj tako težko povezati z likvidacijo slovenskih šol na Primorskem, s streljanji v Bazovici, s streljanji v Ljubljani, ki se ni pustila pohoditi? Ubogi Falco Marin, kako slabo je bil obveščen o zločinih italijanskega fašizma! Spaini pripoveduje, da je gledal ta mladi italijanski pisatelj, ki je padel v Jugoslaviji v bojih s partizani, s simpatijo na Slovence! Iz položaja, ki je bil več kot tragičen, je slovenski partizan črpal moč, ki je ni moč pretehtati, postal je nepremagljiv. To nepremagljivost pa je odkril tudi Falco Marin, toda ni mogel razumeti, iz katerih korenin je pognala.

Tako pridemo do točke, ko lahko rečemo, da Spainija mučijo v zvezi s tržaškim nacionalnim problemom še veliki dvomi.

«Morda pa nismo nikdar čutili, da je bila zmaga fiktivna (misli na leto 1918!) in je skrivala pod obrazom svojega navideznega zdravja neozdravljive bolezni?» (78. str.). Ta zaključek je hud. Spaini naj se spomni, kaj je vse napisal o današnji mladini, ki sanja, kakor sam pravi, o evropeizaciji itd. Nacionalni problemi so lahko zrasli le na neki razvojni stopnji. Ko bo ta stopnja daleč za nami, tudi teh problemov ne bo več. In danes se ta stopnja že začenja!

Na deset Tržačanov, devet priseljencev...

Spainija močno zanima, zakaj so imeli tržaški Italijani tako močno asimilatorsko moč. «Na deset Tržačanov jih pride devet, ki so potomci priseljencev...» (62. str.). Zdi se nam, da bi moral pisatelj podrobneje pojasniti, od kod ta moč. Ker je ta problem zanimiv, je prav, da povemo o njem nekaj več. Nekaj vzrokov bomo našteli kar po točkah.

1. Med priseljenci, ki jih je absorbirala manjšina (1/9) je bilo največ Italijanov. Ta skupina je bila tako močna, da je preoblikovala celotno tržaško italijansko naselje. Po priključitvi Benetk k Italiji (1866), je začela trgovina tega mesta za nekaj časa močno pešati. Podjetni beneški trgovci in ladjarji so se začeli na veliko seliti v Trst (Revoltella, Tonello itd.). V poslovnem življenju je zaradi tega zmagal italijanski jezik. To množično priseljevanje iz Italije je povzročalo skrbi avstrijski policiji. To gre za moment, ki je nov v tržaškem zgodovinopisju (dotika se ga E. Apih!)!

2. Silno moč v Trstu so zatem pomenili zlasti Židje. Zaradi svoje bistroumnosti in svojih velikih izkušenj so se takoj znašli na vrhovih tržaškega gospodarstva. Za njimi bi lahko imenovali Grke, Dalmatince, Armence itd. Ti ljudje so izgubili stik s svojimi narodi in jih je sama kupčija prisilila, da so se asimilirali.

3. Tržaški Italijani (oplojeni s priseljenci!) so živeli v precejšnjem blagostanju. Na Kras jih je gnalo predvsem dobro razpoloženje. Slovenci so bili edini, ki so se začeli na neki točki odločno boriti proti asimilaciji. Poudariti je treba tu, da se pri Trstu začenja strnjeno slovensko ozemlje. Zelo kratkovidni so bili tisti, ki so mislili, da bo ostal Slovenec za večne čase kmet (Spaini ne spada med te!) in ne bo znal nikdar ceniti morja, namreč morja, ki se dotika zemlje, na kateri živi že skoraj dva tisoč let. Za Slovence, ki so prihajali v Trst s Krasa in Istre, je bila tržaška privlačnost «fascino» v tem, da mu je italijanski gospodar dajal kruh. Zaradi tega se mu je dolgo slepo podrejal.

Evo, od kod moč asimilacije! Spaini pozablja še na nekaj drugega. Tista devetina niso bili čisti Italijani. Vrhnji mestni sloj je bil italijanski (med njimi tudi precej poitalijančenih Slovencev!), nižji sloji pa so bili italijanski in slovenski. Tako etnično razmerje je poznal Trst že leta 1202, o čemer govori prav zgovorno zelo znana listina. Vendar pa bi bilo napak, če ne bi na tem mestu pohvalili italijanske kulture, ki je imela velik vpliv zlasti na zahodno vejo Slovencev.

In druge zanimivosti

Prav lepe strani je Spaini posvetil tržaškim književnikom (Slatsper, Benco, Svevo, Saba Giotto itd.). Privedlo bi nas predaleč, če bi se spuščali še v probleme književnosti. Kdor bo čital ta poglavja, bo našel v njih sok, lepe misli itd.

Česa se pravzaprav Spaini ne dotika? Lahko bi rekli: skorsj vsega, a vendar po svoje. Poglavje z opisom doline Glinščice in sivih kraških sten, ki se dvigajo severno od izvira te reke, spada, po našem mnenju, med najlepše strani njegove knjige.

Pisatelj je posvetil pozornost tudi jezikovnim posebnostim tržaških Italijanov. Iz mladih let so spominja izraza «malenzki» (malčki), ki so ga prinesle v Trst slovenske služkinje-pesterne. Popularna jota je za Spainija «un piatto italo-sloveno».

Pri svojem opisovanju nekdanjega tržaškega življenja se Spaini večkrat dotakne tudi Istre. Zanimiv je njegov opis vzrokov množičnega izseljevanja Italijanov iz te dežele po l. 1953. Eden od vzrokov naj bi bil v tem, da so prenehali biti gospodarji in se niso mogli privaditi novemu družbenemu redu in nadalje v tem, da je bila nova oblast včasih tudi nerodna. Končno pride do tegale zaključka: «Na neki točki odhajajo vsi zaradi najbolj praznih vzrokov (kajti, če eden od članov družine sklene, da bo odšel, povleče za sabo ne le starše, brate in sestre, temveč celo najbolj oddaljene sorodnike)... In ko so prišli sem, bolečina ne poneha, postaja še bolj gluha; in ne trpijo zaradi tega, ker so odšli, marveč zaradi tega, ker ne morejo najti pravega vzroka.» (295 str.).

Tako je torej Kljub nekaterim hibam zasluži knjiga pohvalo. Iz nje veje nekaj mladostnega, nekaj novega in za nas Slovence nekaj nenavadnega. Pa le drži stari rek: Tempora mutantur et nos mutamur in illis!

SREČKO VILHAR

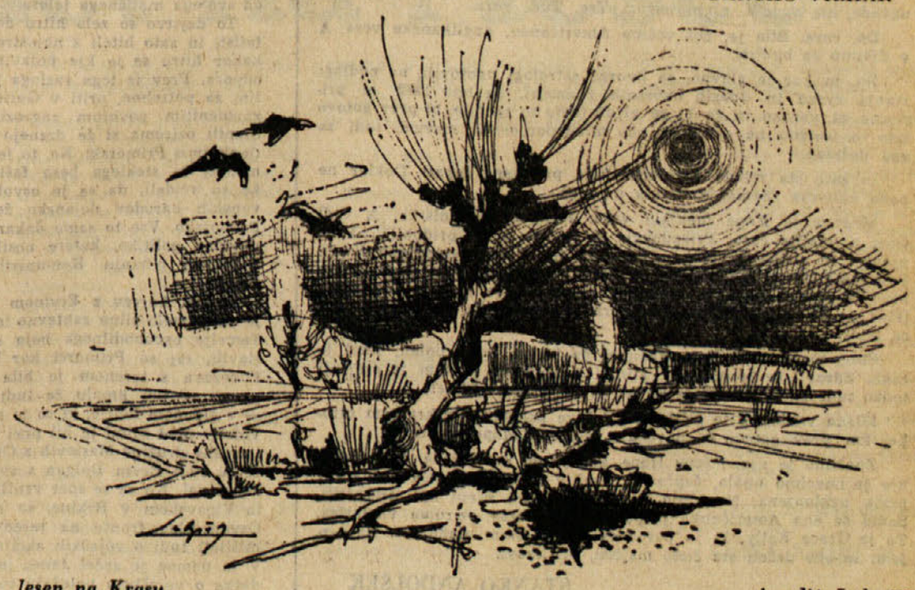

Jesen na Krasu — Avrelij Lukežič

Kako je lokvarski furman prodajal maline in deževnico v Trstu...

Resnična zgodba iz let po prvi svetovni vojni

Ogromni trnovski gozdovi, ki se razprostirajo od vipavskega roba Trnovske planote na zahodni, pa vse do polhograjskih Dolomitov na vzhodni strani, krijejo v sebi neizmerno bogastvo lesa. V časih pred prvo svetovno vojno in delno tudi še po njej, ko motorizacija in gozdna mehanika še nista bili tako razviti kot danes, so od tega bogastva imeli neposredno korist tudi trnovski furmani, ki so z vozovi prevažali les v dolino do velikih žag, največ seveda v Gorico. Furmanski posel je takrat donašal lepe denarce in marsikateri Lokvar ali Trnovčan se je lahko z zaslužkom krepko postavil na noge.

Danes je furmanski poklic praktično izumrl. Medtem ko so še v prvih letih po prvi svetovni vojni imeli konje Krivčevi, Vinklerjevi, Makučevi in Kolenčevi na Lokvah, Strosar v Nemcih, Globokarji v Trnovem, Plesničar pri Voglarjih in Erjavčevi pri Erjavcih, ima danes par konj na Lokvah samo še Leopold Vinkler. Furmanstvo se ne splača več. Vzdrževanje konj je predrago, zaslužek je majhen in delo prenaporno. Po trnovskem gozdu so sicer kotanje in uvale, v katere lahko še danes pride samo izurjen konj, a v glavnem je sodobna tehnika prodrla že v najbolj skrite gozdne predele. Konje so zamenjali traktorji, vozove kamioni, furmane šoferji in trdo, a često tudi veselo furmansko realnost — spomini, ki še žive v starejših ljudeh.

Ko sva v prijaznem lokvanskem hotelu sedela pri kozarcu brizganca in se menila o tem in onem, o novih časih pa o vojnih letih, je pogovor nanesel tudi na furmanstvo. Iz svojih «furmanskih let» se tov. Krivec spominja marsikatere dogodivščine, najraje pa tiste, kako je v Trstu dražje prodal z deževnico pomešan malinov sok kot pa same — kot zlato čiste — maline. Ta zgodba je seveda daljša in prav je, da jo začnem od kraja.

Bilo je v davnem letu 1921 in maline, ki jih po posekah trnovskega gozda ni manjkalo, so posebno dobro obrodile. Velike so bile in sočne, da je bilo kar veselje. Krivčevim doma se je posvetilo: «Kaj, če bi jih nabrali kak sod in odpeljali v Gorico.

Morda bi se dalo kaj zaslužiti.» Misel se je domačim, posebno pa mlademu Krivcu, zdela pametna in ker je bil fant podjeten, je imel s pomočjo vaških otrok maline kmalu pripravljene. Tri polne sode so mu jih nabrali in vsak je držal čez 200 kg. Nabiralcem jih je plačal po liro za kilogram, čeprav še sam ni vedel, počem jih bo prodal in če jih sploh bo.

Drugo jutro je vstal s prvim petelinjim petjem. Zapregel je konja v dolg in za prevažanje lesa okovan lojtrski voz, natovoril sode, ki so bili zgoraj odprti, vzel s seboj sestro, pa hajd mimo Nemcev in Trnovega proti Ravnici in čez Preval dol proti Solkanu v Gorico. Tri debele ure in pol je trajalo tresenje po slabo vozni cesti, toda v nestrpnem pričakovanju prvega trgovskega posla je potovanje hitreje minilo, kot bi se zdelo. Se celo konjička sta z večjim veseljem vlekla sladki tovor kot pa debele bukove in smrekove hlode.

V Gorici je zapeljal voz naravnost na dvorišče trgovcev z vinom bratov Antona in Franca Abuja. Izpregel je in dal konjičema ovsa, saj sta si ga pošteno zaslužila, sam pa je brž stopil do trgovca in mu ponudil svoje blago. Toda slabo je naletel. Trgovca z vinom maline niso zanimale. Vendar pa mu je Anton Abuja, ki je imel dobra trgovska poznanstva, svetoval, naj bi stopil v Trst k Francescu Mellu, ki je imel v tedanji ulici Media kemično-farmacevtski laboratorij za izdelovanje raznih zdravil in sirupov. Dejala sta mlademu Krivcu, da bi Mella maline prav gotovo zanimale, saj je znano, da iz njihovega soka izdelujejo raznovrstne sirupe.

In naš lokvarski prijatelj ni preveč razmišljal: «Če ne gre v Gorici, bo šlo morda v Trstu», si je dejal. Sestro je poslal peš nazaj na Lokve, konje in voz je spravil na dvorišče k «Trem kronam», sam pa se je z vlakom odpravil naravnost v Trst.

Mella je našel v laboratoriju in mu kar na hitro razložil, kaj ga je prignalo. Seveda podjetniku ni bilo treba na dolgo in široko razlagati in pojasnjevati predlaganega posla. Maline so bile za njegovo stroko dragocena surovina. Od pet do glave je premeril nekoliko okornega mladeniča in s svojim trgovskim očesom brž ocenil, da mora biti fant pošten in da prav gotovo ne bo ponujal slabega blaga. Kljub temu ga je opozoril, da kupuje samo zajamčeno blago in da ga tudi plačuje po kvaliteti. Sicer pa da naj se kaj hitro odpravi nazaj v Gorico po voz in čimprej pripelje maline, da ne bi v sodu prej zavrele. Kot mož, ki ve, kako se taki stvari streže, je krepko stisnil fantu roko in ga še potrepljal po rami, kot da b bila že stara trgovska družabnika. Mlademu Krivcu je ta zaupljivost tržaškega gospoda še posebno dobro dela in s prvim vlakom se je vrnil v Gorico po svoje maline.

Dan se je med tem že začel nagibati h kraju in pozno poletno sonce je tonilo v luži tam nekje za Tržičem in s svojo večerno svetlobo osvetljevalo sumljive oblake, ki so se kot kvašeno testo napenjali izza Benetk. Ura za potovanje je bila ravno prava. Promet na vozni cesti proti Trstu se je že močno zmanjšal, kar za tako počasno furo s konjsko vprego ni tako postranska stvar. Naš prijatelj je stopil samo še na večerjo k «Trem kronam» v Gosposki ulici, kjer je bilo tradicionalno zbirališče trnovskih in posoških furmanov, potem pa k vozu in konjičema in brž na pot.

Spočita konja sta po lepi cesti proti Mirnu in Gabrjam veselo klopotala in požirala kilometre kot za stavo. Tu in tam je švrknil mimo zaprašen tovornik, včasih mu je prikrižal pot kmečki voz z volovsko vprego ali pa je zaprhutala čez mirnsko ravan jata vreščečih ptic. Mrak je že bil in ko se je Krivec podzavestno ozrl nazaj, da bi se prepričal, kako daleč je že, se je zvonik stolne cerkve na goriškem Travniku le še medlo risal v poltemi, svetogorska romarska cerkev pa se je že povsem izgubila v zatemnjeni modrini nebesnega svoda.

Tudi Gabrje so bile kmalu mimo in čeprav so se obcestne gostilnice kar same ponujale, se Krivec zanje še zmenil ni. Konjička sta kot dobra stara stenska ura v enakomernih korakih pobirala izpod sebe daljavo in med eno dremavico in drugo se Krivec še zavedel ni, kdaj je bilo mimo Dobrdobsko jezero, kdaj ga je pot vodila skozi Jamlje in še naprej po valovitem kraškem svetu do starodovnega Stivana, kjer je bila prva obvezna furmanska postaja. Tu je privoščil nekoliko počitka sebi, da si je pretegnil premrle ude, in konjema, da ju je napojil in nakrmil. Ura se je približala že drugi po polnoči in lepo pot je že imel za seboj, toda prav toliko je je še bilo pred njim. Izračunal je, da je dobra ura postanka kar dovolj, če ne celo preveč, razen tega pa so se tudi oblaki že kar grozeče razvlekli čez nebo in napovedovali ploho.

Med Devinom in Sesljanom so temo presekali prvi bliski in ko je zavil na Proseško cesto, so kanile tudi že prve kaplje. «No, še tega se je bilo treba», je prav po lokvarsko zarobantil sam zase Krivec. «Maline bo treba pokriti, sicer se bodo napile deževnice», je ugotovil. Ustavil je konjička, potegnil izpod sedeža povoščeno platno, ga lepo razgrnil čez vse tri sode in ga na straneh privezal, da mu ne bi zdrknilo z voza. Nase je pomislil šele, ko se je pošteno ulilo. Skril se je pod velik kmečki dežnik, pod katerim bi lahko našla zavetje kar cela družina in se pač sprijaznil z mokrim elementom, ki ga je z nezmanjšano vnemo spremljal prav do Proseka in Kontovela, kamor je prifural že s prvo zarjo.

Temni, sivi oblaki so se motno odbijali od morske gladine pod njim in obrisi mesta so bili komaj vidni v daljavi. Nič kaj mikaven ni bil ta razgled in Krivca je kar mrzelo po telesu. Niti parniki, ki so se gnetli v pristanišču, ga niso zanimali. Ves je bil pri svojih malinah in svojem trgovskem poslu, in morda prvič v življenju se ga je lotevalo malodušje.

Pa vendar... Če je že prifural do Kontovela, ni vrag, da ne bo tudi do Trsta. Svignil je z bičem po premočenih plečih svojih živali in se spustil s tovorom dol proti Barkovljam in naprej proti Rojanu, pa mimo kolodvora naravnost k Mellu.

Bila je ravno ura, ko je mesto začenjalo živeti. Ozračje so presekavali zategli piski ladijskih siren, tu in tam je brizgnila lokomotiva in spustila pod nebo gost, sajast oblak dima, vzdolž postajnega poslopja so dremavo čakali izvoščki na svojih kolesljih in tramvaji so cvileče zavijali okrog ovinkov. Tudi pri Mellovih so pravkar odpirali. Krivec je vstopil in v svoji priučeni lokvarski italijanščini krepko pozdravil, kot da bi si hotel dati korajže. Mell, debelušni Žid srednjih let, mu je veselo stopil nasproti in Krivec je imel zapesljiv občutek, da ga je trgovec že čakal. Kar hitro sta se zmenila: odpreže naj, voz pusti na dvorišču, konje pa spravi v bližnji hlev, ki so mu pravili «štala dei muš», ker so tja vozili istrski branjevci in mlekarice svoje oslička. Za par konj je bilo treba plačati osem lir čez dan. V to ceno je bilo vključeno tudi napajanje, za krmo pa je moral poskrbeti vsakdo sam.

Ko se je vrnil k Mellu, sta se okrog njegovih sodov že šukala v bele halje odeta Mellova uslužbenca. Obnašala sta se resno in učeno kot zdravnika ali znanstvenika, v resnici pa sta bila navadna farmacevtska tehnika. Tudi Mell je bil zraven. Z dolgima zajemalkama sta zajemala iz sodov maline s sokom vred, ki se je nabral zaradi tresenja. Po trikrat sta segla v vsak sod: enkrat sta zajela prav na vrhu, potem pri sredini in še prav na dnu. Zajete vzorce sta spravila v posebne steklene posode in z njimi izginila v laboratorij. Krivec je nekam zaskrbljeno spremljal to njuno početje in šele, ko mu je Mell pojasnil, da bosta napravila analizo in ugotovila kvaliteto malin, se je oddahnil.

«Če je tako, potem nič hudega», si je mislil Krivec sam pri sebi.

«Blago je dobro, pristno. Takih malin kot letos še res ni bilo v Trnovskem gozdu in če je trgovec pošten, bo to tudi analiza morala pokazati».

Naš prijatelj je imel popolnoma čisto vest, kar mu je spet vlilo nekaj poguma in samozasti, da se je kar izprsil pred Židom in se nekam drzno začel zanimati za ceno.

«Po dve liri 80 čentežimov, če bo blago dobro ,sicer pa manj», je odvrnil Mell in takoj dostavil: «Za začetek. Drugič bomo lahko kaj dvignili».

Lokvar je hitro izračunal: «Po liro sem jih plačal. Lira in 80 mi ostane. Blaga bo okrog 7 stotov, torej 1.200 lir zaslužka. In če bo res, kar je dejal, da bo še povišal, bo denarcev še več. Foti, obrabe voza, izčrpanja konj in sebe, pa še raznih drobnih stroškov med potjo, sploh ni računal.

Analiza je bila medtem opravljena. Tehnika sta jo prinesla pokazat gospodarju in se z njim nekaj živahno ,pomenkovala ter mu kazala stekleničke. Potem pa se je Mell smehljaje prizibal h Krivcu in mu kar naravnost zabrusil:

«Fant moj, dva soda vzamem, tretjega pa ne. V tretjem je več vode kot malin in soka...»

Krivec je debelo zazijal v trgovca in se na vse kriplje pridušal, da on nič ne ve za to, da bi bila v kakem sodu voda, da so vsi enaki in da si pusti glavo odrezati, če ga ni sama sveta poštenost. Toda Mell se ni dal prepričati. «Trgovina je trgovina», je ponavljal. «Dva kupim in plačam po 2.80, tretjega pa kar nazaj pelji.»

Krivcu kar ni in ni šlo v glavo. «Kaj si bo nekaj mislil o meni ta gospod? Da sem ga hotel ogoljufati?» To je poštenega fanta bolj grizlo in peklo kot pa izgubljen zaslužek. Spet se je začel pridušati na svojo dobro vero in na svoje poštenje, dokler se ga je Žid — kdo ve zakaj — le usmilil in mu svetoval:

«Veš kaj fant, poskusi jih prodati Perhavcu, tistemu Francu Perhavcu, ki izdeluje sadne sokove. Ta si za nekaj vode v sodu prav gotovo ne bo delal problemov. Poskusi, mogoče pa bo šlo...»

In Krivec se je kot spovedan grešnik odpravil, brez pravega prepričanja, k Perhavcu. «Sod malin imam na prodaj», je kar brez ovinkov vrgel na mizo. «Malin?» so se spogledali v trgovini. «Sod lepih in zdravih malin iz Trnovskega gozda, malce pretresenih in zmečkanih zaradi vožnje, toda pristnih», je še poudaril, da bi bolj prepričal.

Perhavčevi so bili kupci in Krivec je hitrih korakov vsopil v «štalo dei muš» po konje, potem k Mellu po voz s sodom, zapregel je in v manj kot pol ure bil spet pri Perhavčevih. Stari Perhavec je kar nekam urno skočil na voz in pogledal v sod. Obraz se mu je razlezel v zadovoljen nasmeh. S prstom je podrezal po malinah in si strokovnjaško oblizal kazalec. Malce je počmakal z jezikom, še enkrat pomočil prst v sladko, brozgo in spet oblizal in počmakal. Potem se je skobacal z voza, kar je pomenilo, da je bila njegova «kemična analiza» končana. Pogledal je Krivca naravnost v oči, in kar butnilo je iz njega: «Fant moj, kupim in če imaš še, pa še pripelji. Vse bom kupil, takih malin pa res še nisem videl.» Potem je naredil pomemben premolk kot da bi globoko razmišljal. «Po šest lir ti jih plačam, bo dovolj...?» Prebrisano je opazoval učinek svoje ponudbe na fantovem obrazu. Krivec je s težavo skrival presenečenje in zadovoljstvo. Hitro, kot da bi se bal, da se Perhavec ne premisli, mu je segel v roko in kupčija je bila sklenjena. Za dobrih 200 kilogramov je dobil nekaj več kot 1.200 lir, to je prav toliko, celo še nekaj več kot pri Mellu za 500 kilogramov.

***

Krivec je bil s svojim prvim poslom v Trstu na moč zadovoljen. Celo kvartin si ga je privoščil in dobro porcijo golaža v kolodvorski restavraciji. Od zadovoljstva so se mu kar dvigale prsi, ko si je predstavljal, kako se bo postavil pred očetom in kako bo razvil svojo trgovino z malinami. Posebno ta poslednja misel ga je zvesto spremljala, ko se je po isti cesti, po kateri je pripeljal v Trst, vračal počasi navzgor proti Kontovelu. Tri fure na leto, kolikor traja sezona, pa še po več sodov naenkrat kot prvič! Ha, to bo denarja! Hišo si bo lahko postavil novo, pa še hlev poleg nje in za nevesto se bo lahko začel ozirati. Toplo mu je bilo pri srcu in kar zavriskal bi od zadovoljstva.

Potem pa mu je misel v hipu zaplavala nekam drugam:

«Kako hudiča, da je bila v tretjem sodu voda?» Ni in ni mu šlo v glavo. Mell si tega vendar ni mogel izmisliti, saj mu je bilo celo žal, da ni mogel odkupiti vseh malin. Nak, te skrivnosti si ni znal razložiti.

Ko sta konjička privlekla voz s praznimi sodi na vrh kontovelske rebri, jima je novopečeni trgovec privoščil nekaj počitka. Tudi sam se je vlegel v senco debele lipe in ko je takole ležal vznak, s sklenjenima rokama pod glavo, se je spomnil, da bi bilo koristno, povoščeno platno, s katerim je prekril sode, ko je deževalo, vsaj malce osušiti na soncu, da ne bo prehitro preperelo. Potegnil je pregrinjalo izpod sedeža in ga razprostrl na žico, ki so jo nabrž vaške perice razpele med dvema drevesoma. Potem se je spet vlegel in brezskrbno lovil misli in ptiče po zraku, ko mu je oko čisto slučajno padlo na obešeno ponjavo. Prav v sredini, tam kjer se štirikrat pripogne ko jo zloži, je zijala velika luknja, da bi lahko pest porinil skozi.

«Hudiča, zdaj vem», se je posvetilo Krivcu. «Zdaj vem od kod voda v srednjem sodu. Skozi to luknjo vendar...!»

Kar kamen se mu je odvalil od srca. «Prebrisani Mell je imel prav, jaz pa tudi. Deževnica je res bila v sodu, toda jaz je nisem nalil. Skozi luknjo se je med dežjem lepo stekala vanj. Ti strela ti, in kako sem prisegal, da to ni mogoče», si je ponavljal Krivec.

Zadovoljen je pognal konjička naprej proti Sesljanu in še na misel mu ni prišlo, da bi mu bilo kaj žal za to, ker je Perhavcu dvakrat draže prodal deževnico kot pa Mellu čiste maline.

«Trgovina je pač trgovina» se je opravičil sam sebi in s tem opravičilom položil svoj prvi trgovski izpit.

JOŽE KOREN

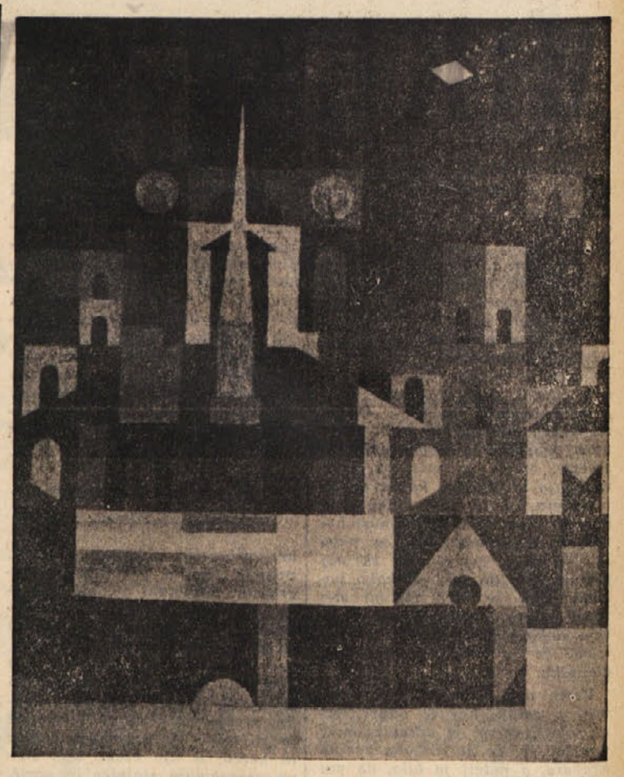

Zmaj nad mestom Rudolf Saksida

AMERIČANKA HOPE COOK KRALJICA V NAJVIŠJI DEŽELICI NA SVETU

Kaj nenavadno življenjsko pot je usoda namenila mladi Američanki Hope Cook. Lani še popolnoma preprosto dekle, je postala sedaj kraljica.

Marca se je poročila z 39-letnim sikimskim princem in prestolonaslednikom, Paldenom Tondopum Namgjalom, a sedaj, ko je stari kralj umrl, je zasedel njen mož prestol v državici Sikim.

Najbrž da so prav redki, ki vedo, kje je ta država. V tolažbo tistim, ki o njej sedaj prvič slišijo, je treba povedati, da je označena le na prav velikih zemljevidih. Tako je neznatna. Sikim se razteza v Himalajskem gorovju, od indijske meje proti Tibetu.

Že marca, ko sta se 22-letna Hope in princ Palden poročila, je svetovno časopisje o tem dogodku obširno pisalo.

Mlada Američanka je bila rojena v Seal Harboru v državi Maine in je že kot otrok izgubila starše. Zato jo je vzel k sebi nje stric, Selden Chapin, ki je bil nekaj časa ameriški poslanik v Teheranu. Hope je študirala v tipičnem ameriškem «collegeu», v Sarah Lawrence College. Morda ne bi nikoli prišlo do srečanja med sedanjima zakoncema, če se Hope ne bi posebno ogrevala za orientalsko filozofijo. Ta študij jo je močno mikal, zato je spremljala svojega strica v Teheran. In tam je srečala svojega «pravljičnega princa». Moderna Pepelka.

V Teheranu se je Hope seznanila tudi s prinčevo sestro, princeso Co Coo La. Zaradi medsebojnih simpatij, so izkoristili sleherno priložnost za pogosta snidenja. In tako je Hope Cook s časom spoznala tudi vse tri prinčeve sinove, iz prvega zakona. Sedaj je bil vdovec in torej prost. Otroci so prav tako kot njih oče bili mladi Američanki všeč, a tudi ona njim.

Nazadnje sta se odločila, da se bosta poročila. Vsekakor je bila taka odločitev za Američanko dokaj pogumno dejanje. Saj ni mogla vedeti, kako bo v njej doceli tuji in tako nenavadni deželi, z drugačnimi navadami in življenjskimi nazori. Toda mlada zaročenca sta že koj v začetku naletela na precejšnje težave.

Na sikimskem dvoru so našli na tej tujki celo vrsto pomanjkljivosti, zaradi katerih ni bilo mogoče privoliti v tako poroko.

Najprej njeno poreklo. Ni plemenitega rodu. Sedaj, kako bi mogla siliti čisto navadna plebejka na vzvišeni kraljevski prestol!

Je tujka. Tuje je nje poreklo, nje jezik, nje izobrazba, nje navade, nje vzgoja, njeni nazori. Vse. Tudi vera.

Da, vera. Bila je, kot večina Američanov, anglikanske vere. A v Sikimu so budisti.

No, in kar je glavno, so dvorni astrologi ugotovili, na podlagi stanja zvezd in drugih nebesnih znamenj, da leto 1962. ni primerno za poroko in če bi se kljub temu to zgodilo, bi prav gotovo bilo to usodno ne samo za oba mladoporočenca, marveč tudi za vso deželo.

In zato sta mlada zaročenca bila prisiljena čakati. Dokler ne bodo nebesna znamenja kazala na srečo...

Medtem je Hope menjala vero. Postala je budistka. A tudi sicer ni tratila časa. Prizadevala si je, da bi si pridobila naklonjenost in simpatije vseh, s katerimi ji je bilo namenjeno živeti. Posebno s starim maharadžo. In res! Mlada Američanka si je kmalu osvojila srce sikimskega vladarja, a brž ko je poteklo «nesrečno leto», so na sikimskem dvoru napravili svatbo. To je bilo 20 marca letos.

Stari maharadža, Taši Namgjal pa je bil hudo bolan. Imel je raka. Zdravil se je na neki kliniki v Kalkuti. In tam je prejšnji teden tudi umrl. Vladal je 50 let in je dočakal 72 let.

Mlada vladarica te pritlikave države pričakuje v kratkem otroka, kar prav gotovo še povečuje srečo mladoporočencev.

Značilno je njeno ime: Hope, kar je po naše Nada. Vse življenje je nenehno upala, čeprav ji vsaj v začetku ni bila usoda kaj prida naklonjena. Nazadnje pa so se ji vsi njeni upi uresničili. Samo še ena Američanka je poleg nje pricesa, oziroma vladarica. To je Grace Kelly, ki je poročena z monaškim vladarjem Rajnerjem. In obe deželi sta čisto majhni, pritlikavi.

STANKO ANDOLŠEK

PRVI ZUBELJ NA PRIMORSKEM

Uspela akcija na sovražni vlak pri Kilovčah

Temeljna naloga prve partizanske enote, ki jo je pod poveljstvom Ervina Dolgana-Janeza poslalo na Primorsko vodstvo slovenskega osvobodilnega gibanja, je bila netenje tega gibanja in oboroženega odpora s partizanskimi boji in napadi na sovražnikovo živo silo — v skladu s konceptom NOB v vsej Jugoslaviji. To naj bi hkrati dokazalo vsemu svetu, da na Primorskem živijo Slovenci, da je to slovenska zemlja, ki je bila pred dobrimi dvajsetimi leti krivično odtrgana od svojega matičnega telesa.

To dejstvo so zelo hitro dojeli tudi italijanski fašisti in zato hiteli z najostrejšimi represalijami, kakor hitro se je kje pojavila sled najmanjšega odpora. Prav iz tega razloga je imel sam Mussolini za potrebno, priti v Gorico, kjer je s svojim znamenitim govorom zagrozil vsem, ki bi se drznili oziroma si že drznejo partizaniti po «italianissimi» Primorski. No, to je bil že tipičen izraz nemoči in steklega besa fašističnih oblastnikov, ko so uvideli, da se je osvobodilni boj jugoslovanskih narodov dejansko že prenesel tudi na Primorsko. Vse to samo dokazuje pravilnost daljnovidne politike, katere nosilec je bila v osvobodilnem gibanju Komunistična partija Jugoslavije.

Sedem borcev z Ervinom Dolganom na čelu je zato imelo silno zahtevno in odgovorno nalogo. Temelje osvobodilnega boja so sicer kmalu postavili, saj so Primorci kar hlepeli po svobodi. Povezava s terenom je bila odlična, pridružili pa so se jim kmalu že tudi prvi domači borci — v glavnem fantje, ki so jo pobrali iz italijanske vojske. Med njimi je bil prvi Drago iz znane partizanske družine Maslovih z Ostrožnega brda, kjer se je tudi Ervin Dolgan s svojo skupino najraje zadrževal. Ko so se spet vrnili z obiska na Krasu in Vipavskem v Brkine, so razen o organizaciji Osvobodilne fronte na terenu začeli resno razmišljati tudi o vojaških akcijah proti sovražniku. V ta namen je začel Janez intenzivno zbirati podatke o vojaškem položaju vsega terena — o sovražnikovih postojankah, premikih sovražnih vojaških enot in policije, preskrbovanju, prometnih razmerah in podobno. Ena osnovnih komponent politične organizacije terena je bila ves čas partizanstva obveščevalna dejavnost s pridruženo varnostno službo; pri obveščanju pa so sodelovali vsi: od pionirjev in mladincev prek deklet in žena do najstarejših ljudi.

Po takšnih opravkih so se tiste zadnje dni oktobra 1941 raztepli po terenu vsi pripadniki Ervinove skupine; na Ostrožnem brdu sta bila v hiši Maslovih sama Janez in Drago, ko so jima prinesli vest, da bo naslednjo noč vozil od Postojne proti Reki poseben vlak nemške letalske oficirje in pilote na oddih v Opatiju. Dolgan je takoj uvidel, da je zdaj tu tista idealna priložnost za udarec po sovražnikovi živi sili in še celo po njenih najdragocenejših kadrih.

Janez in Drago sta staknila glavi. Sama sta morala opraviti tako zahtevno nalogo, zakaj borci so bili vsi po terenu po drugih opravkih in jih ni bilo mogoče pravočasno priklicati. Po temeljitem pregledu specialke se je Janez odločil za akcijo na robu krivine najostrejšega ovinka blizu železniške postaje Kilovče nasproti Prema pri Ilirski Bistrici, kjer je hkrati dovolj strmine, da bi se moral iztirjeni vlak prekotaliti v globino. Karlo Maslo-Drago je tisti kraj in vso okolico kot domačin poznal kot svoj žep. Samodruga sta se z Janezom odpravila v večernem mraku iz Maslove hiše na Ostrožnem brdu.

Se pred polnočjo sta bila na mestu — vsak s svojim težkim orodjem: velikim vijačnim ključem in drogom za premikanje trnic. Bila sta vsa premražena in mokra do kože, zakaj iz teme je nenehno pršilo. Puški sta pustila doma; bili bi jima samo v nadlego, v morebitnem spopadu od blizu pa sta pištoli prav tako učinkoviti in veliko bolj pripravni, svoje pa bodo v tem primeru opravile tudi ročne granate.

Tiho kot dve mački sta se priplazila do nasipa in zlezla nanj; oprezovala sta po progi levo in desno, vendar ni nič motilo nočne tišine. Medtem ko je Drago še naprej skušal z očmi in ušesi prodreti v temo oblačne jesenske noči, je Janez previdno nasadil veliki ključ na matico prvega izmed vijakov, ki držijo spojni plošči na obeh straneh stikajočih se tirnic. Zarjavelo železo se je močno upiralo in Janez se je moral z vsem telesom upreti, da je premaknil matico na vijaku v levo. Tedaj je cvileč krik pretrgal nočno tišino in oba diverzanta sta brez diha poslušala v temno noč. Ker se ni nič zgodilo, je Ervin čez nekaj minut nadaljeval z delom in vijak je bil kmalu odvit. Vseh pa je bilo šest, dokler nista lahko odstranila spojnico. Vendar pa se je tirnica z njunim skupnim potegom le rahlo nakrivila navzven, zato je Drago poskusil z drogom.

Vprav ko je težki železni vzvod zdrsnil pod ovito tirnico, je v smeri od predora, zaropotal gramoz. Hkrati sta kot na povelje Janez in Drago legla med tirnici in zadržujoč dih oprezala po progi. Kmalu sta uzrla niti sto metrov daleč obrise sovražnih vojakov; njihove temne silhuete je bilo komaj mogoče zaznati proti nekoliko svetlejšemu nebu v ozadju. Tiho so stali na progi in prav tako oprezali v noč; če so kaj slišali, jih je bilo gotovo strah, ker obhoda niso nadaljevali, vendar pa se borca na to nista mogla zanesti. Se naprej sta z revolverji v pesteh čakala; živci so bili do skrajnosti napeti.

Tedaj jima je za hrbtom zabobnelo; po tirnicah je letel enakomerni zvok prihajajočega vlaka. Kaj zdaj?

V tisočinki sekunde je borcema preblisnilo glavi; tirnica je premalo premaknjena, da bi vlak iztiril. Akcija se bo ponesrečila z vsemi posledicami; odkrit bo namen in poslej ne bo več takšne priložnosti. Nedaleč pa je prežala smrt iz cevi sovražne patrulje....

Zdaj ali kdo ve kdaj.... Nekaj tihih besed je izrazilo obupno odločitev; oba hkrati sta se Janez in Drago uprla v drog in zvila tirnico iz ležišča navzven za dobrega pol metra, nato pa vsak s svojim orodjem planila po nasipu v temo pred bobnenjem prihajajočega vlaka, ki je bil že nevarno blizu. Kaže, da se je patrulja že pred tem umaknila, zakaj hiteča borca sta se ozirajoč videla njihove temne silhuete že precej daleč proč.

Zasenčene luči električne lokomotive so se naglo bližale usodnemu mestu. Partizana sta se komaj dobro odmaknila od proge, ko je glasen trušč naznanil uspeh njune akcije: lokomotiva je zgrmela po nasipu in potegnila za seboj vso kompozicijo, sestavljeno iz splanih in luksuznih vagonov. Nič na svetu ne bi moglo zdaj premakniti z mesta obeh borcev, ko sta se od veselja objela in gledala nazaj na opravljeno delo. Ni se še polegel trušč polomljenega železa, ko so v noč zaorali obupni kriki preživelih ranjencev.

Lahkega srca sta Janez in Drago prihitela na Ostrožno brdo. Po vsej okolici se je bliskovito raznesel glas o partizanskem pogumu; nekaj desetin Hitlerjevih pilotov ne bo nikoli več strašilo po evropskem nebu. Nemci so besneli; zahtevali so najstrožje represalije. Te so najprej zadele italijansko patruljo na progi, žal pa potem tudi Kilovče. Akcija pa je silno odjeknila med ljudmi in okrepila v njih prepričanje o jutrišnji zmagi nad fašističnim okupatorjem, o zmagi in svobodi tudi za Primorsko.

GORAZD MORJAK

JANKO FURLAN:

Dvojna prisega

Božični predvečer tik pred drugo svetovno vojno.

Zima je že krepko pritisnila. Severjeva družina se greje na ognjišču. Mati in hčerka nekaj šivata, oče brska s kopačem po pepelu in brca drva v plamen, sin pa srepo zre v žerjavico. Navadno ga ob tej uri ni bilo doma. Vsi molčijo. Kot da bi bilo te more odveč, se je oglasil oče: «Lep božični čok sem pripravil; jutri ga bomo dali na ognjišče.»

«Seveda. Se vsako leto smo se za te praznike greli ob njem in z njegovim ogljem blagoslovili sohotvanje, hlev in vse po dvorišču in tako bo v božjem imenu tudi letos,» je rekla mati.

«A je vsako leto manj tega blagoslava,» je komaj slišno pristavila hči.

«Dokler bomo v teh prekletih kleščah, bo še tako,» je zamrmral sin.

«Če pa smo na svoji zemlji sužnji! Živali se morejo izražati po svoje, mi se ne smemo. Naša beseda je zmaj in mi smo kot pes na verigi, ki ne sme lajati. Kakšna je ta pravica in kdo kuje to postavo?.... Nikoli ni bilo dobrot, a v teh dneh je bil v vsaki hiši spokoj. Zdaj ga ni. Pasje je to življenje. Kdaj ga bo konec?»

Na te očetove besede so vsi molčali. Mati se je skrivoma ozrla na sina. Čutila je, da je potrt. Nič ji ni ušlo. Sin ima rad Anko Božičevo. Ta deklina se zadnje čase nekam sumljivo obnaša in se večkrat pajdaši s črnosrajčniki in karabinjerji. Na vse strani striže, a sin tega ne vidi. Ne vidi, da se je vaščani izogibajo. Menda je že nekaj dni z doma. Kaj išče okrog?

Nekam enake misli so glodale tudi sina. A nocoj so ga tlačile še druge skrbi, ki pa jih za nobeno ceno ne more povedati staršem. Sicer pa vidijo, kako se število mladeničev krči: eni so črni že odvedli, drugi so zbežali prek meje. Tudi njega sumijo in mu ne bodo dolgo prizanašali. Iz skrivališča, ki si ga je bil napravil za hišo, lahko starši sklepajo v kakšnih škripcih se nahaja.

Dalje ni utegnil razpredati, ker so ga zmotili težki udarci na hišna vrata. «Oni so,» je šepnil in skočil z ognjišča. «Recite jim, da sem popoldne odšel k teti!».

Zginil je skozi stranska vrata v skrivališče.

«Kdo je?» je vprašal oče.

«Organi javne varnosti. Odprite takoj!»

Stirje črnosrajčniki, oboroženi s samokresi, so vdrli v hišo, ko je oče odprl vrata.

«Kje je sin?» je zarjul eden izmed njih.

«Ni ga še doma, ker je pozno popoldne odšel k teti v bližnjo vas.»

«Tako je večkrat, kaj ne? Saj poznamo njegova pota.»

«To ni res.»

«Ne lažite! Vemo, da ste vsi enaki.»

«Ne lažem.»

Tedaj ga je vodja črnosrajčnikov sunil v brado. «Molči, beštja!»

Ko so vse prebrskali, prevrgli in prevohali, je vodja zarentačil: «Ako se sin ne javi v štirinindvajsetih urah, bomo odvedli vas in hčer.»

Oče je po njihovem odhodu zaklenil hišna vrata in hči je to povedala bratu.

«Zdaj vidite, da nisem več varen. Ali v njihove zverske pesti ali beg,» je rekel sin.

«Vse vidim in razumem. A ne morem razumeti, da moraš bežati iz svoje hiše, s svoje zemlje. Ali si koga ubil?» Trpke so bile te očetove besede.

«Saj ste sami rekli, da smo sužnji.»

«A kdo nas bo tega rešil?»

«Sami, oče.... Sami si moramo izvojevati svoje pravice.»

Oče je sina pogledal, pomolčal in nato vprašal: «Prav praviš. A ti se hočeš tej borbi izogniti?»

«Ne, ampak hočem za našo stvar še dalje pomagati.»

«Še dalje pomagati,» je ponovil oče in mirno dostavil: «Zdaj mi je vse jasno.»

«Beži, otrok, beži takoj! Mi si bomo že kako pomagali,» je rekla mati in mu nekaj stlačila v nahrbtnik.

Sina je pogoltnila noč. Bežal je proti državnim mejnikom. Poznal je skrivna pota prek meje. Sicer ni bilo nikjer žive duše, ker je mraz pognal ljudi na toplo. Skrajno upehan je dospel v vas, kamor je nekaj dni prej in sporazumno z njim pribežalo njegovo dekle. Pri njenih sorodnikih pa je izvedel, da se je malo pred njegovim prihodom vrnila domov. Obstal je kot pribit.... Da se je vrnila domov? Nemogoče! Čemu pa je zbežala? In sama mu je svetovala, kako naj zbežita. A sedaj je on tukaj, ona pa tam. Kaj naj ukrene?... Sinilo mu je v glavo, kako je mati nekoč dejala, da se je treba tega dekleta varovati. Šele zdaj mu je jasno, zakaj je večkrat navezovala pogovor na tajno delovanje. Kaj je hotela?... Ampak... zakaj pa ga je prav ona spravila čez mejo? Zverižena ugibanja so ga izčrpala.

«Ne, tega ne prenesem,» si je šepetal. «Zvedeti moram za njeno igro.... Da bi bila Anka izdajalka?... Ne, ne!... Nazaj... domov, pa naj se zgodi karkoli!»

Na božični večer se je sestal z Anko ob njenem domu. Začudena in preplašena ga je vprašala, zakaj se je vrnil.

«Povej raje, zakaj si se vrnila ti!»

«Hotela sem te rešiti, ker si v nevarnosti.»

«Tebi se menda ni treba bati,» je rezko dodal.

Razumela je, kaj je s tem mislil. «Ne čudim se, če si me tudi ti osumil. Nisem ti nikoli povedala, da opravljam enako politično nalogo kot ti. Sodila sem, da tako najbolje služim naši stvari. Sedaj veš razen našega vodstva samo ti. Vem, da me vaščani sovražijo. To je težko in boli. A če je to v prid naši borbi, našemu narodu, moraš biti pripravljen na vse. Zdaj razumeš mojo igro. Če me ljubiš, beži od tod!»

Vabilo je k popolnočnici, ko sta ilegalca prisegla zvestobo svoji ljubezni in borbi. Severjev Tone bi bil najraje zavriskal. A je tiho izginil v zvezdnato noč, obogaten z dvojno prisego.

TRADICIONALNI IZLET «PRIMORSKEGA DNEVNIKA» V LETU 1964

Z motorno ladjo «Jugoslavija» do Dubrovnika s pristankom na Rabu, Korčuli in M. Lošinju

Tridnevno potovanje s «plavajočim hotelom» bo ostalo našim čitateljem v nepozabnem spominu - Cene v glavnem enake kot pred dvema letoma - Ladja bo od plula iz Trsta in pripeljala izletnike spet v Trst

Motorna ladja «Jugoslavija» nas bo peljala iz Trsta na Rab in v Dubrovnik nato pa na Korčulo in Mali Lošinj ter zopet v Trst

Da se ne bi izneverili navadi — pravzaprav že tradiciji — razpisujemo tudi prihodnji izlet «Primorskega dnevnika» v današnji, božični številki. Številni čitatelji so nas že pred tedni spraševali, kam pojdemo k letu, vendar jim nismo mogli postreči s konkretnejšimi podatki, ker sami nismo vedeli, kako se bodo stvari obrnile. Saj sami veste, kako se vse draži, kako se višajo cene ne samo blagu, temveč tudi raznim uslugam in tarifam . . . No, vse to je mimo, in danes lahko našim čitateljem postrežemo z vsemi podatki, ki zadevajo naš izlet v letu 1964. Naj pa že takoj v uvodu poudarimo, da nam je uspelo ohraniti v glavnem enake cene kot pred dvema letoma, kar bodo naši čitatelji prav gotovo z zadovoljstvom sprejeli.

Odhod...

Motorna ladja «Jugoslavija» bo k letu na razpolago za «Primorski dnevnik» oziroma njegove čitatelje tri dni, in sicer 29., 30. in 31. maja 1964. Ni izključeno, da bo odhod iz Trsta že večer prej (to je 28. maja), toda danes tega ne moremo še z gotovostjo trditi. Zato se bomo držali gotovega programa, ki ga bomo na kratko opisali:

M/l «Jugoslavija» bo pristala ob pomolu pomorske postaje v Trstu. Vkrcanje potnikov se bo začelo 29. maja 1964 ob 6.30 in se bo moralo zaključiti ob 7.45. Točno ob 8. uri bo ladijska sirena zatulila in ladja bo izplula iz tržaškega pristanišča.

Rab

Naši izletniki bodo imeli komaj dovolj časa, da se razmestijo po kabinah in si na hitrico ogledajo ladijske prostore, ko se bo ladja usidrala pred koprskim pristaniščem. Na ladjo bodo prišli jugoslovanski obmejni organi in po hitro opravljenih formalnostih bo ladja dvignila sidro in odplula ob zahodni istrski obali mimo Pulja proti Rabu.

Med prvim delom vožnje bo servirano obilno in odlično kosilo, v zgodnjih popoldanskih urah pa bo «Jugoslavija» zavozila v pristanišče znanega letoviščarskega mesteca Rab, ki leži na istoimenskem otoku. Izletniki bodo imeli dovolj časa, da si ogledajo mestece, nekateri pa bodo morda vzeli v najem motorni čoln, ki jih bo odpeljal na kratek sprehod po morju. Mlajši prav gotovo ne bodo zamudili priložnost za kopanje, kdor pa bo «truden», se bo vsedel k mizici pod krošnjo borovih dreves in si hladil žejo z osvežujočimi pijačami. Ne smemo namreč pozabiti, da je naš izlet na pragu poletja, ko v Dalmaciji sonce že močno pripeka.

Prvi večer

Na večer, in sicer ob 20. uri, bodo vsi izletniki pri mizah v jedilnici in ko se bodo zavrteli ladijski vijaki, bodo natakarji začeli servirati večerjo. Mrak bo, ko bo ladja izplula iz rabskega pristanišča in zarezala valove v smeri proti jugu, proti Dubrovniku . . .

Prvi večer na ladji bo izredno doživetje za vsakogar, ki ljubi družbo in zabavo. Odličen plesni orkester bo dvigal pete mladim in starejšim, v odmorih pa bo vodstvo izleta poskrbelo, da bodo prišli na svoj račun tudi neplesalci. Poskrbljeno bo namreč za razne družabne igre in uganke, pri katerih bodo sodelovali samo izletniki. Naj že danes povemo, da bodo zmagovalci v teh igrah prejeli lepa darila in nagrade.

Zabava bo trajala tja do polnoči in še čez, dokler pač bodo ljudje v kavarni. Če pa se komu kljub vsemu ne bo dalo v posteljo, potem se bo moral preseliti v bar, ki je odprt vso noč . . .

Dubrovnik

Ladja bo medtem plula skozi noč in zjutraj, ko bodo zadnji izletniki použili zajtrk, bo pristala v dubrovniškem pristanišču Gruž. Na pomolu bodo že čakali posebni avtobusi, ki bodo naše izletnike odpeljali do samega Dubrovnika, kjer jih bodo pričakali vodiči. Sledil bo ogled mestnih znamenitosti, potem pa bodo izletniki izkoristili čas za kopanje, pisanje razglednic ali pa za kratek izlet na otok Lokrum. Vsekaor bodo morali biti ob 13. uri pri svojih avtobusih, s katerimi se bodo odpeljali do ladje, ki bo uro kasneje izplula iz Gruža.

Korčula «moreška» «grk»...

Izletniki se bodo komaj oddahnili od obilnega kosila, ko bo ladja zaplula v Korčulanski kanal in kmalu zatem pristala ob pomolu pristanišča Korčule — baje rojstnega mesta svetovnoznanega potnika Marca Pola. Mesto je polno zgodovinskih znamenitosti, ki si jih bodo izletniki ogledali pod strokovnim vodstvom, potem pa bo v Domu kulture predstava znane viteške igre «moreška». Tu bomo tudi pokušali znamenito vino *grk*, ki je ostalo našim izletnikom pred dvema letoma v nepozabnem spominu . . . Da se razumemo: ne samo vino, temveč vse skupaj: prekrasen sprejem, «moreška», prijateljski stik z domačini itd. Sicer pa boste sami videli, kaj se pravi Korčula!

No, tema bo že, ko se bomo poslovili od prijaznih in gostoljubnih Korčulanov ter spet odšli na ladjo. Še zadnji pozdrav na obali zbranim Korčulanom in že nas bo gong pozval na večerjo. To pa ne bo navadna večerja, temveč «kapitanova večerja», ki jo prireja poveljnik ladje na čast udeležencem križarjenja. Ta večerja se bo zavlekla precej pozno, a ko se bo končala, spet glasba, ples in družabne igre . . .

Mali Lošinj

Naslednje jutro nas bo našlo v Malem Lošinju na istoimenskem otoku. Kdor bo hotel, si bo ogledal mestece, kopalci pa bodo odšli čez griček na Čikat, kjer je prekrasna plaža s čudovito vodo. Bori se sklanjajo daleč nad gladino morja in v globini deset metrov vidite najmanjši kamenček. Kdo torej ne bi izkoristil prilike in se okopal v takem morju?!

Žal bo čas prehitro mineval in okoli poldneva bodo morali biti izletniki spet na «Jugoslaviji». Sirena bo pozdravila stare kapitane z Malega Lošinja in ladja bo zarezala valove proti skrajnemu rtu Istre ter zaplula ob obali proti Trstu. Proti večeru se bo pred nami pokazalo tržaško pristanišče in kmalu potem bo ladja spet pristala ob pomolu tržaške pomorske postaje.

Našega potovanja bo konec. Izletniki se bodo izkrcali in se zadovoljni odpravili proti domu, kjer jih bodo nestrpno čakali domači, željni novic in dogodivščin . . .

Tak bo naš prihodnji izlet.

Kaj pa cene?

Naše čitatelje pa bo prav gotovo zanimalo, koliko bo potovanje veljalo in vse, kar je z njim v zvezi. Takoj jim ugodimo.

ležalni stoli 10.000 lir

skupna ležišča 14.000 lir

kabine turističnega razreda 18.000 lir

kabine II. razreda 19.000 lir

kabine I. razreda 21.000 lir

kabine «pullman» 25.000 lir

kabine luksuznega razreda 30.000 lir.

Cena vsebuje naslednje usluge: vožnjo od Trsta do Dubrovnika in nazaj; hrano (ki je za vse enaka) in prenočevanje v ustreznih kabinah; pristaniške takse; transfer z avtobusi od Gruža do Dubrovnika in nazaj; ogled Dubrovnika pod strokovnim vodstvom; pokušnjo vin v Korčuli; organizacijo in spremstvo na ladji.

Doplačilo je le za «moreško», in sicer 500 lir. Kdor nima svojega potnega lista, doplača za vpis na skupni potni list in vizum 650 lir.

Menimo, da smo vsaj v glavnem vse povedali o našem prihodnjem križarjenju po Jadranu. VPISOVANJE ZA IZLET SE BO ZAČELO POJUTRIŠNJEM, V PETEK, 27. DECEMBRA IN SE BO ZAKLJUČILO OB ODDAJI ZADNJEGA PROSTORA. Ob vpisu je treba predložiti potni list ali osebno izkaznico ter vplačati 3 tisoč lir na račun za ležalne stole in skupna ležišča ter 6.000 lir za kabine. Ostanek je treba poravnati v štirih mesecih, in sicer do 10. maja 1964.

VSE ČITATELJE, KI SE ZANIMAJO ZA NAŠ IZLET, PROSIMO, DA NE ODLAŠAJO Z VPISOM. VPISOVANJE SPREJEMA UPRAVA NAŠEGA DNEVNIKA V UL. MONTECCHI 6/II, SOBA ŠT. 16, IN SICER PRVA DVA DNEVA NEPREKINJENO OD 9. DO 19.30, V OSTALIH DNEVIH PA MED DOPOLDANSKIMI URADNIMI URAMI.

Pogled na otok Mali Lošinj, kjer se bomo tudi ustavili med križarjenjem z «Jugoslavijo»

Henry Wogan:

Šestero osumljencev

Inšpektor Scotland Yarda je preletel tipkano polo in dejal: «Če želite, preberem še enkrat vašo izjavo: ‚Jaz, Tom Slater, sem se v noči na četrtek sprehajal po bregovih Temze blizu petega pomola in sem od daleč prisostvoval umoru. Videl sem nekoga, ki je ubil človeka, ga oropal in nato vrgel v vodo. Obraza žrtve nisem mogel razločiti, pač pa sem, preden je pobegnil, utegnil pogledati v morilčev obraz.‘ Se strinjava?»

«Doçela,» je pritrdil Tom Slater, malce bled in bleščečih se oči.

«Torej prosim, da podpišete. Posrečilo se nam je ugotoviti, kdo je žrtev. Neki Karl Meadow. Kaj pa vi? Bi si upali prepoznati morilca, če bi ga naključje privedlo na vašo pot?»

«Mislim, da bi, gospod inšpektor.»

«No prav. V sosednji sobi vam pokažem šestero osumljencev, ki smo jih zalotili v neposredni bližini zločina. To so vsi sami stari znanci policije, ki bi iz raznih vzrokov utegnili biti vmešani v to zadevo. Če mi hočete slediti in si vsakega zapovrstjo skrbno ogledati, boste nemara med njimi spoznali morilca, ki ga iščemo.»

Tom Slater je molče prikimal. Položaj je bil skoro smešen. On, Tom Slater, morilec Karla Meadowa, naj bi med šestimi nedolžnimi ljudmi izbral nesrečnega grešnega kozla za svoj zločin. Res čuden položaj. Do tega trenutka ni vedel za ime svoje žrtve. Zagledal ga je pod plinsko svetilko, ko je prešteval zajeten šop bankovcev. Kraj je bil samoten, izrabil je priložnost in ga divje mahnil po tilniku. Toda trenutek je bil slabo izbran. Zaslišal je bližajoče se korake in toliko, da je še utegnil skriti ukradeno denarnico pod kup vrbja. Nato je pričel vpiti na pomoč. Dvema policajema, ki sta vstala iz megle, se je predrzno predstavil kot priča.

Sedaj bo treba pokazati. Inšpektor ga je peljal k nekim vratom in jih odprl. V sobi je bilo mračno. Ob zidu razvrščeno šest mož, ki so čakali na preizkušnjo. Eden med policaji je dvignil roko in s snopom luči nenadoma razsvetlil prvega šestih obrazov.

Pravi obešenjak, čigar oči so razodevale grozo. Zločinec se vedno boji soočenja. Priča se lahko zmoti, razsvetljava zmede spomin, tudi nedolžnega človeka morejo «prepoznati». Tom Slater se je nenadoma začutil mogočnega in neizprosnega. Ni mu bilo treba drugega, ko dvigniti pest in usoda nesrečnega bo zapečatena, obenem si bo še skoval neizpodbiten alibi.

Drugi osumljenec je trepetal kot list v vetru. Slater je nezaznavno dvignil laket, potem se je pa delal, ko da se je premislil. Toda občutil je kruto veselje, ko je videl, da se mož znoji pod njegovim pogledom.

Kateri teh bivših kaznjencev bi bil najprimernejši krivec? Nemara tretji, ki je bil bled, a negiben in si je komaj še obliznil izsušene ustnice? Ali četrti, ki je ves živčen trdo sklepal prste? Vsi so bili okameneli. In brez glasu. Saj si ne bodo upali niti upreti, če jim bo Slater z enim samim gibom zvil vrv okoli vratu. Se bo mar izplačalo zanikati? Za osumljenca ni priziva: ker se je bil že pregrešil proti postavi, je do konca življenja zaznamovan s težkim dvomom, z večnim domnevanjem.

Samoumevno v svoji udobni vlogi obtoževalca, skoro sodnika, je malo manjkalo, da Slater ni dvignil kazalca proti petemu, za katerega je govorila brazgotina sredi lica. Toda komaj zaznaven gib šestega je pritegnil njegovo pozornost. Iznenada ga je streslo:

«Ne, to ni mogoče!»

Njegove izbuljene oči so v polni luči zagledale proklet obraz, obraz, ki bi se ga izmed vseh najmanj nadejal, STRASNI IN MASCEVALNI OBRAZ SVOJE LASTNE ŽRTVE! Tomu Slaterju je srce divje utripalo. Zavil je proti bližnjim vratom, toda na ramo mu je legla roka. Udal se je in se zrušil na stol.

Nekoliko pozneje je inšpektor dejal Basilu Meadowu: «Uganil sem. Tom Slater ni niti za hip pomislil, da bi Karl Meadow lahko imel brata dvojčka!»

Polet na Mesec

— Potne liste, prosim! V redu. Hvala.

— Smo v zamudi?

— Raketa je že nared, le pohitite!

Sirena zatuli v noč. Pridružijo se druge in v zboru naznanijo odhod.

Tožeče piskanje pojema. Zvočniki odmevajo: «Pozor! Pozor! Potniki, odhod na Mesec s Kopernikovega astrodroma! V raketo prosim.... Odhod ob 18 in 3 minute!»

Na cementnem vzletišču čaka medplanetarna raketa S-405. Snop reflektorskih luči osvetljuje zadnje priprave. Električni vozički natovorjeni s prtljago drdrajo po zvezdnato speljanih tirih. V kabini vesoljske ladje sedi mlad pilot v skafandru in s kaskom na glavi. Maha v pozdrav. Ozračje je polno belosinjega dima.

— Potniki, vstopite! Tri minute je še do odhoda!

Zadnji potnik s kovčkom v roki hiti k trebušni odprtini rakete. Jeklena lina tleskne za njim in električni vijaki hermetično zapro vrata, goseničaste stopnice se skrčijo, sirene spet zatulijo.... Močne jeklene barierе se avtomatično razklenejo in sprostijo raketo.... Ogromna fosforescentna ura na pročelju zgradbe medplanetarne carinske uprave kaže 18 in 2 minuti. Sekudni kazalec se naglo pomika proti 60 in v trenutku, ko pokrije številko, se Kopernikov astrodrom strese kakor ob potresu.... Bleščeče beli plamen švigne po vzletišču, nad ognjenim stebrom, ki se dviga v nebo, raketa izginja med zvezde....

Vzgon je potnike potisnil ob pnevmatična ležišča, telesna teža se je popetorila. A kmalu bučanje v ceveh pojenjuje in čujejo se vzdihi olajšanja. Strašni pritisk je popustil. Predmeti in potniki zaplavajo v zraku...

— Je kdo žejen?

Natakar zlije v prostor tekočino opalinske barve in kaplje obvisijo....

— Nastavite slamice in srkajte...

Nenadoma puhne v raketo tok ledenega zraka. Nič čudnega, če pomislimo, da je temperatura vesolja sorodna temperaturi vtekočinjenega zraka. Na srečo je priroda oskrbela naš sistem s silnim radiatorjem — soncem. Konstruktorji rakete so polovico ladje pobarvali v črno, da vpija toploto, drugo polovico pa v aluminijasto barvo. Pilot pritisne na gumb in raketa se zasuče ter obrne temni del v smer blagodejnih žarkov in temperatura se takoj dvigne.

Skozi line vidimo Zemljo in domače konture Evrope, Afrike in Severne Amerike. Azijsko celino zagrinja tema, ki se že razteza tudi nad Rusijo. V brezmejnih teminah vesolja blestijo miriade zvezd.... A Zemlja že izginja in pilot z drznim manevrom usmerja raketo na Mesec. Raketa plava nad srebrnobelo površino posejano s kraterji, nad puščavo Ocean viharjev in išče Kopernikov astrodrom na Mesecu. Spuščamo se na Mesečeva tla sredi gigantskih špikov. Pristanemo. Naglo oblačimo skafandre, nakar vstopamo v prostore Mesečeve carinske uprave. Oblast je treba spoštovati povsod.

Nadaljevanje, ko spet dobimo zvezo z Zemljo....

JASNA KOSMINA

BCIKB
BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
S.P.A.-D.D.
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA
GLAVNICA LIR 600.000.000 · VPLAČANIH LIR 180.000.000
TELEFON ŠT. 38-101, 38-045 BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED
TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10
TELEFON ŠT. 38-101, 38-045 BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

Najlepša darila za praznike pri **Beltrame**
TKANINE - PLAŠČI - OBLEKE
TRST, Corso Italia, 25 — *GORICA, Corso Verdi, 119*

PHILIPS
več vrednosti vašemu denarju
gospodinjski stroji-radio-TV
To je nasvet tvrdke
Želi vesel božič
KNEZ VALTER NABREŽINA
Tel. 20-123 *Za izvoz poseben popust*

TVRDKA USTANOVLJENA V LETU 1926 ● IMPORT — EXPORT
Alfredo Melillo
PREDSTAVNIK TOVARN: BIANCHI, NSU, PIRELLI, PARILLA, REGINA, ITAM, TIP TOP, MOTO-BI
Predstavnik: MOTO BENELLI — ZMAGOVALEC KROŽNE DIRKE OPATIJA 1962 — Catg. 250 cc, 350 za Jugoslavijo
● TRST, Ul. A. Caccia 3 — Tel. 96-032 mehanična delavnica, Ul. A. Caccia 10
● Ul. Armando Diaz 6 — Tel. 82-913
● Ul. Alessandro Vittorio 2
vošči vesele božične praznike!

UNIVERSAL TECNICA
RADIO - TV
TRST — TRIESTE — CORSO GARIBALDI ŠT. 4
TELEFONI 41-234 - 50-486 - 90-191
SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM IN VSEM, KI SE POSLUŽUJEJO NAŠIH USLUG, VOŠČIMO PRIJETNE BOŽIČNE PRAZNIKE

Tvrdka A. PERTOT
TRST, UL. GINNASTICA 22 - TEL. 95-998
ima v zalogi veliko izbiro štof in pod. log ter pletenin po konkurenčnih cenah
želi cenjenim klientom vesele božične praznike in srečno novo leto

Trgovina jestvin
Angel KRALJIČ
PREBENEG ŠT. 85
voščí cenj. odjemalcem vesele praznike

MANUFAKTURNA TRGOVINA
OLGA KOS
DOLINA
želi vsem cenjenim odjemalcem vesel božič in srečno novo leto 1964!

ZALOGA STAVBNEGA MATERIALA
ČELESTE DANEU-DANIELI
OPCINE — Narodna ul 77 — Tel. 221-034
želi svojim klientom vesele praznike!

DRUŠTVENA PRODAJALNA NA OPČINAH
z. z o. p.
OPCINE — Alpinska ulica 85 — Tel. 221-054
želi vsem svojim cenjenim odjemalcem vesele božične praznike!

TRGOVINA JESTVIN
JOSIP ŠKABAR
OPCINE, Narodna ul. 42 — Tel. 221-026
želi svojim odjemalcem tu in onkraj meje vesel božič

TRGOVINA IN PEKARNA
ZORA ČOK
OPCINE, Narodna ulica 61 — Tel. 221-046
voščí vsem svojim klientom vesel božič!

KROJAČNICA
JOSIP KRAMAR
OPCINE, Narodna ul. 63/1
voščí vesele praznike in srečno novo leto!

GOSPODINJSKE POTREBŠČINE — PAPIRNICA
TULIO COBEZ
OPCINE, Narodna ul. 30
želi svojim klientom vesel božič in srečno novo leto!

BAR SPORTIVO
TRST, Ul. dell'Istria 10
želi svojim gostom vesele božične praznike!

TRGOVINA MANUFAKTURNEGA BLAGA
PETER PAVEL CEPAR
TRST, Ulica Udine 36 — Tel. 28-296
voščí vsem svojim odjemalcem vesele božične praznike in srečno novo leto!

GRADBENO PODJETJE
KARLO BAN & Co.
družba z o. z.
TRST, Ul. Maiolica 1/1 — Telefon 90-821
želi srečne božične praznike

TRGOVINA JESTVIN
POLOJAZ-MORETTI
TRST, Korzo Garibaldi 4
voščí vesele praznike in srečno novo leto!

Gostilna «Ex Ussaro»
TRST — Ulica Carducci 41 (nasproti pokritega trga)
lastnik *Ivan Filipčič*
Želi srečen božič!
vam postreže z domačo hrano — z najboljšim istrskim in vipavskim vinom in pršutom

KMETIJSKA ZADRUGA (soc.)
TRST, Ul. U. Foscolo 1 — Tel 94-386
želi vsem svojim klientom vesele praznike in srečno novo leto!

TEKSTILNA PRODAJALNA
Magazzini «E D O»
TRST, Ul. Machiavelli 26 — Ul. Filzi 5
želi svojim odjemalcem vesele praznike!

ZOBOZDRAVNIKA
Dr. VRTOVEC Dino - Dr. VRTOVEC Jože (jr.)
SPECIALISTA za ustne in zobne bolezni — ASISTENTA na zobozdravniški univerzitetni kliniki v PADOVI
VIDEM, Ul. Aquileia 94/I Telefon 62-798
TRST, Ul. Mercadante 1/I Telefon 68-349
voščita svojim klientom vesele praznike in srečno novo leto

MARCELLO SIEGA
TRST — Ul. Romagna št. 24 — Tel. 31-207
Zaloga istrskih in briških vin ter kraškega terana in kraškega pršuta — Sortna VINA v steklenicah
MALVAZIJA — BURGUNDEC — RIZLING — KABERNET — REFOŠK — Briška vina TOKAJ — MERLOT — REBULA — DINGAC in MALVAZIJA

VALENTIN SANCIN
TRGOVINA JESTVIN BOLJUNEC ŠT. 62
voščí srečne in vesele božične praznike!

BRANKO ŽERJAL
MESNICA BOLJUNEC ŠT. 41 — Tel. 97623
voščí srečne in vesele božične praznike!

«MARVIN»
lastnik **A. TREVISAN**
v UL. CARDUCCI štev. 27
VELIKA IZBIRA ur, zlatnine in srebrnine vse primerno za darila
OBRTNIŠKA DELAVNICA izvršuje vsa precizna dela in jamči za vsa popravila
želi vesel božič

DOBRO ZNANA TRGOVINA S ČEVLJI IN TORBICAMI
Lastnik A. GEC **«ROIANO»**
TRST, ROJAN, TRG TRA I RIVI 2 — TEL. 31-198
vam nudi — ženske in moške zimske čevlje najboljših znamk ter torbic zadnje novosti
želi vesel božič

Pri **MADALOSSO** v Trstu, Ul. Torrebianca, vogal XXX Ottobre
dobite vsakovrstno POHIŠTVO otroške VOZIČKE žimnice — originalne PERMAFLEX — Cene ugodne

MAGAZZINI
TOLENTINO
Via XXX Ottobre št. 5
BOGATA ZALOGA SEZONSKEGA BLAGA ZA VSE OKUSE PO KONKURENČNIH CENAH.
voščí vesele praznike

Visus Ottica
TRST, Campo S Giacomo 11, telefon 50-057
je vaš zanesljiv optik
Očala za vid, fotografske aparate, nalivna peresa, toplomeri itd., vse primerni predmeti za darila
želi vesel božič

TVRDKA **JOŽEF SILA**
UVOZ IZVOZ
vsakovrstnega lesa za predelavo in kurjavo ter jamskega lesa
TRST - Ul. Milano št. 4 - Telefon 28-944
želi vesel božič

IMPOREX
IMPORT-EXPORT
KERSEVANI BORIS
TRST, Strada del Friuli 102 - Tel. 23-802
Tehnični artikli (šivalni stroji, radio in televizijski aparati za dom, avto in žepni, kolesa, motocikli, pralni stroji, sesalci za prah itd.)
Vesel božič

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

LA GORIZIANA
GORICA — Ul Duca d'Aosta 180 — Tel 28-45 — GORICA
PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSTNEGA BLAGA
Želi vesel božič

Najlepša razstava pohištva in opreme v Italiji je v Trstu
last podjetja
ZERIAL
v Ul. Settefontane št. 58, 62, 64 - Tel. 90-475, 44-620, 90-822
(pred razstaviščem je velik prostor za parkiranje)
3 DVIGALA
5 NADSTROPIJ
400 PROSTOROV
Na stotine modernega pohištva in opreme za dober okus, tehnično neoporečni izdelki
Dobava takojšnja - Plačilne olajšave - Najnižje cene v pokrajini
OBIŠČITE NAS! OBIŠČITE NAS!

KMETJE, VRTNARJI
Za vsako vašo potrebo se obrnite na domačo tvrdko
FURLANI EDVARD
TRST, Ul. Milano 18
TELEF. 35-169

katera vam nudi po najnižjih cenah vsakovrstna semena najboljših inozemskih krajev in semena lastnega pridelka ter razne sadike žveplo, modro galico nacionalno in angleško umetna in organska gnojila ter vsakovrstno orodje in stroje vsake velikosti
Ekskluzivni zastopnik za Tržaško, Goriško in Beneško Slovenijo: sveto-vno znanih strojev za obdelovanje zemlje ter kosilnice «AGRIA»
Želi vesele božične praznike

TRST - Ul. Boccaccio 3 Telefon 28-373 **POŽAR ARTEMIO**
TOVORNI PREVOZI *v vse kraje, tudi v inozemstvo*
voščí vesele božične praznike

G. DELFIN
Trgovina jestvin — GORICA — Ulica Nazario Sauro — vogal XXIV Maggio — Tel. 26-32 — prodaja blago po istih cenah kot v veleblagovnicah. Na željo dostavlja tudi na dom.
Voščí vesele božične praznike

GOMMA PLASTICA
Ulica dell'Istria 8 - Tel. 50-054 (pri Sv. Jakobu)
LASTNICA A. BIRSA
Vam nudi vse hišne potrebščine, torbe, igrače, lutke, plastiko za pode — Imitacija parketov. Vse po konkurenčnih cenah!
Želi vesel božič

TAPETNIŠKA DELAVNICA
MARIO PAHOR
Specializirana v opremljanju dnevnih sob in drugih prostorov
TRST Ul. S. Anastasio 12 - tel. 61-218
želi vesel božič

Vesel božič in srečno novo leto želi
Avguštin Gregorič
TRGOVINA JESTVIN
TRST — Ul. Commerciale 25 Telefon 29-658

Vesele praznike želi
SOSIČ
JULIJA Manufakture Drobnarije
Viktor Kleparstvo Delavnica
OPČINE
Alpinska ulica 87 — Tel. 221-385

VISTA
TRST - UL. CARDUCCI, 15
Tel. 29-656
Bogata izbira naočnikov, daljnogledov, šestil, računal in potrebščin za višje šole, toplomerov in fotografskega materiala.
Želi vesel božič

- PEČI IN STEDILNIKI NAJMODERNEJŠIH OBLIK NA VSA GORIVA
- ELEKTRIČNI LIKALNIKI, SESALCI ZA PRAH, PRALNI STROJI, HLADILNIKI
- LESTENCI TER VSEH VRST ELEKTRIČNE LUČI
- DEKORATIVNI PREDMETI
- SERVISI IZ PORCELANA
- NAMIZNI PRIBOR (Besteck) IZ NERJAVEČEGA JEKLA (Rostfrei)

KERŽÈ
TRST
Piazza S. Giovanni 1
PRODAJA TUDI NA OBROKE
voščí vesele praznike

Gostilna PAHOR
JAMLJE — Tel. 73-465
voščí vsem cenjenim gostom vesel božič

Import Export **SIRI**
Stroji za izdelavo obutve
Stroji za šivanje
Stroji za izdelavo pletenin

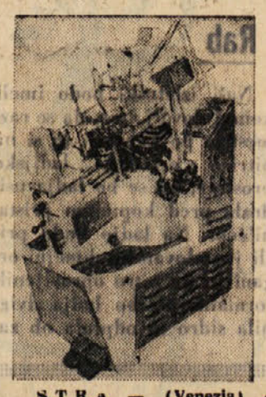

STRA — (Venezia) — Piazza Marconi
Tel. 65-048 — 65-293

GOSTILNA
OSTROUŠKA
TRST — Ulica S. Nicolò, 3
želi cenjenim gostom vesel božič

ŠPORTNIKI!
V TRGOVINI
VELIAK-ŠPORT
v Ul. dell'Istria 13, tel. 44-237
dobite vse potrebno za smučanje in za ostale panoge športa. — Kvalitetno blago po konkurenčnih cenah
Želi vesel božič

TVRDKA
Vam nudi štedilnike — peči — pralne stroje — radioaparate, televizorje itd. najboljših znamk
Radio SOSSI
OPČINE — Ulica dei Salici štev. 1 — Telefon štev. 221-155
želi cenjenim klientom vesel božič

ANDREJ BOLKO mr. ph.
UVOZ - IZVOZ
Telefon 31-315
Farmacevtski proizvodi in kemikalije
TRST - UL. TORREBIANCA 21, II
Želi vesele božične praznike

AUTOVOX — AUTORADIO TELEVIZORJI pri
Radio
Sergio Roselli
TRST, Ul. Tor San Piero št. 2 — Telefon 31-294
SERVISNA POSTAJA IN TRGOVINA Z VISOKO KVALIFICIRANIM OSEBJEM

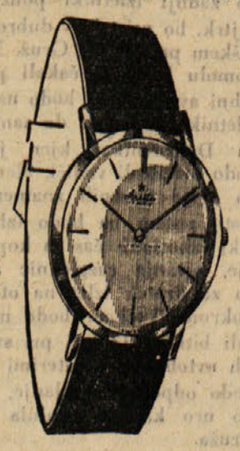
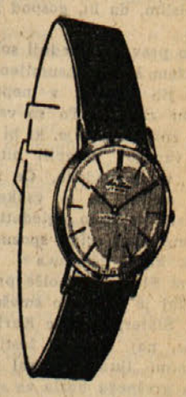
☆ ARETTA
med elegantnimi in preciznimi urami je najcenejša znamka
☆
ARETTA
ULTRA THIN